

Kl. 09.00–14.01
16.00–16.11

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 november justerades.

§ 2 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i finansutskottet skulle utökas från 25 till 27.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 3 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter i finansutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i finansutskottet
Mirja Räihä (S)
Anna Vikström (S)

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2022/23:43

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:43 Levnadssätt som grund för lagföring
av Anders Ygeman (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 6 december 2022.

Stockholm den 29 november 2022

Justitiedepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM18 Förordning om omedelbara betalningar i euro
COM(2022) 546 till finansutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2022/23:22 till civilutskottet

2022/23:24 till socialförsäkringsutskottet

2022/23:27 till socialutskottet

Motioner

2022/23:2283 och 2284 till finansutskottet

EU-dokument

COM(2022) 659 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den
15 februari 2023.

*Rapportering och
utbyte av upplysningar
om inkomster genom
digitala plattformar*

§ 7 Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar

Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU3

Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar (prop. 2022/23:6)
föredrogs.

Anf. 1 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! I dag behandlar vi skatteutskottets betänkande nummer 3, som rör en proposition vid namn *Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar och vissa andra ändringar i EU:s direktiv om administrativt samarbete på direktskatteområdet*.

Jag vill börja med att yrka bifall till propositionen.

Jag erkänner utan omsvep att detta kan tyckas vara en fråga av mindre betydelse. Namnet är komplicerat, och frågan är i vissa avseenden av teknisk karaktär. Frågan är dock viktig.

I grunden kommer detta förslag från ett internationellt samarbete mot skattefusk som sker under OECD:s vingar. I EU kallas detta arbete för Dac. Det är alltså ett administrativt samarbete mellan EU:s medlemsstater mot skattebrott – ett viktigt arbete som egentligen handlar om att rätt ska vara rätt och att alla medborgare och företag ska göra rätt för sig.

Just i detta sammanhang handlar alltså förslaget om att uppgifter inhämtas och lämnas till Skatteverket av rapporteringsskyldig plattformsoperatör avseende alla säljare, oavsett i vilken stat eller jurisdiktion säljaren har sin hemvist, under vissa förutsättningar. Detta är i grunden något som vi socialdemokrater är positiva till.

Samtidigt, herr talman, vet vi att den typ av frågor som behandlas här i dag innebär administrativa pålagor för företag. Oftast är det de minsta företagen som har svårast att hantera dessa krav, då dessa företag har en mindre administration och därför mindre möjlighet att hantera denna typ av frågor.

Vi vet också att fyra av fem nya jobb skapas i små och medelstora företag. Det är också dessa företag som löper risk att drabbas hårdast av regelkrångel.

I detta fall finns det dock mycket som tyder på att det inte behöver bli en alltför stor administrativ pålaga för plattformsföretagen. I mitt tycke har konsekvensanalyserna varit goda. Regeringen har också justerat förslaget efter att remissinstanser kommit med förslag på revideringar. Vi socialdemokrater tycker därför att propositionen som ligger på riksdagens bord är välavvägd.

I bakgrunden finns att vår värld och vår ekonomi har förändrats, förändras samtidigt som vi pratar och kommer att förändras som en konsekvens av digitalisering och teknisk utveckling. Det är i mångt och mycket positivt för oss människor, då det innebär att inkomster skapas på digitala plattformar för både företag och privatpersoner.

För att vara konkret handlar denna proposition bland annat om personer som i stor skala hyr ut privatbostäder till turister eller personer som bedriver en verksamhet som liknar taxiverksamhet över digitala plattformar.

Vi socialdemokrater menar också att det ligger större frågor i vågskålen när vi pratar om detta – frågor som den allmänna skattemoralen.

Min uppfattning är att svenskar och nordbor i allmänhet under decennier har varit beredda att betala en högre skatt eftersom vi vet att de absolut flesta betalar skatt och att skattepengarna som vi betalar går till exempelvis välfärdsstaten, som finansierar offentlig verksamhet som förskola, skola och äldreomsorg. Vi vet att det är rationellt att vi hanterar sådant som finansieras med våra skatter gemensamt.

Studie efter studie visar att det jämlika välfärdssamhället är rationellt. Redan Socialdemokraternas förste partiledare Hjalmar Branting konstaterade att politikens mål bör vara att alla människor har möjlighet att "förverkliga sina bästa stämningars längtan". Denna frihet för individen att välja sin egen väg i livet går via välfärdsstaten. Den går via det jämlika samhället. Ska det samhällsbygget fungera är skatter en viktig beståndsdel,

och då är det viktigt att vi alla betalar skatt efter förmåga. Det är viktigt att detta att betala skatt inte är en fråga om frivillighet.

Därför, herr talman, behöver våra offentliga system anpassas efter en ny tid. Därför behöver den digitala ekonomin inkluderas på ett bättre sätt än i dag. Och därför, herr talman, yrkar vi bifall till den föreslagna propositionen.

(Applåder)

Anf. 2 YASMINE ERIKSSON (SD):

Herr talman! I dag behandlar vi betänkandet som handlar om regeringens förslag till hur Sverige ska genomföra ett direktiv från EU som handlar om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Specifikt rör det sig om att svenska plattformsoperatörer på den digitala marknaden ska lämna uppgifter om vad de personer som använder plattformarna för att sälja varor eller tjänster tjänar på detta.

Då det rör sig om ett EU-direktiv finns det tyvärr inte oändligt med spelrum för oss här i Sveriges riksdag. EU står över oss, och vi tvingas rätta in oss i ledet. Men till skillnad från en förordning, som Sverige hade behövt rätta sig efter till fullo, ger ett direktiv oss i alla fall större möjligheter att anpassa tillvägagångssättet för att nå de mål som direktivet anger. Här gäller det att vara extra noggrann med detaljerna för att nå målen utan att överimplementera.

En del av syftet med regeringens förslag är såklart att uppfylla direktivet för att gemensamt inom EU komma åt skattebedrägeri, undandragande och skatteflykt och se till att personer beskattas i rätt land. Detta är bra, men man kan fråga sig om den administrativa börda förslaget innebär för samtliga digitala plattformar i Sverige kommer att tjäna sitt syfte väl. Plattformarna kommer att behöva samla in nya data om sina användare, och krav ställs på att dessa ska rapporteras till Skatteverket, som i sin tur delar med sig av nödvändiga uppgifter till andra EU-länder eller länder utanför EU som vi har sådana avtal med.

Herr talman! I tider då vi försöker arbeta mot fler cirkulära flöden och då återanvändning är önskvärt med hänsyn till både miljö och klimat känns det trist att lägga en extra börda på just det området genom att införa att även privatpersoners handel med begagnade varor ska rapporteras om den inte håller sig inom ramen för alla undantag.

Vi går med stor sannolikhet mot ännu bistrare tider ekonomiskt. Då är det inte helt ovanligt att man vill sälja av sina tillhörigheter eller känner sig nödgad att sälja av saker för att klara räkningarna. Och för den som behöver köpa något med mindre pengar i plånboken är begagnatmarknaden i dag en utmärkt plats att hitta saker till en billigare peng, samtidigt som man gör en insats för miljön genom att inte köpa nyproducerade varor.

De digitala marknadsplatserna är viktiga för privatpersoner vid köp och försäljning av begagnade varor. Det rör sig om alltifrån att man vill byta bil, köpa barnvagn eller köpa eller hyra verktyg till att man vill sälja kläder eller accessoarer som man inte längre har användning för.

Att nyttja dessa plattformar riskerar nu i och med förslaget att bli ännu dyrare då plattformarnas administrativa börda ökar. Pengarna för att betala för dessa extrakostnader måste tas någonstans ifrån. Det finns en överhängande risk för att denna kostnad kommer att tas ut av dem som vill sälja via plattformarna och att det därmed blir dyrare för användarna. Detta

kan ha en negativ effekt på privatpersoners vilja att handla cirkulärt framöver. Från Sverigedemokraternas sida hade vi önskat att detta i större utsträckning tagits i beaktande vid framtagandet av direktivet och senare också vid framtagandet av regeringens proposition i frågan.

Herr talman! Regeringens förslag är en åtgärd som är långtgående och administrativt tung och som berör mängder av data som inte kommer att vara aktuella att lämna till annat land. Förslaget kommer med stor sannolikhet att träffa aktörer som inte berörs av direktivet men ändå får samma krav på sig.

Förslagets effektivitet kan ifrågasättas. Därför är det viktigt att en utvärdering av förslaget görs efter implementeringen – en utvärdering som just tittar på om det nya regelverket har fått önskad effekt och träffsäkerhet när det gäller den information som rapporteras.

Anf. 3 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till ledamoten kopplat till hennes anförande nyss. För mig föreföll det som om vi håller på att debattera frågor kring huruvida man betalar skatt på handel med begagnade produkter. Men i det här fallet debatterar vi inte den typen av förslag. I dag debatterar vi inte frågor som handlar om huruvida man ska betala skatt eller inte, utan vi debatterar bara frågan om information ska lämnas till Skatteverket eller inte.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ledamoten, nämligen hur detta förslag skulle innebära för- eller nackdelar när det gäller handel med begagnade saker, med tanke på att det faktiskt inte handlar om skatteregler över huvud taget.

Fråga nummer två handlar om administrativ börda. Som jag ser det har alla partier ställt sig bakom denna proposition. Sedan har Sverigedemokraterna i vissa avseenden velat ha andra begränsningar. Som jag ser på frågan finns det inget som tyder på att företagens administrativa börda skulle bli mindre av den typ av begränsningar som Sverigedemokraterna har föreslagit.

Min sista fråga gäller utvärderingar. Det finns en grundlagsreglering som säger att riksdagen ska utvärdera sina egna lagar. Det finns också regleringar som säger att riksdagen som helhet ska utvärdera våra lagar. Då undrar jag över syftet med att i dag komma med ett tillkännagivande som säger att regeringen ska utvärdera en lag, eftersom detta redan är något som både regeringen och riksdagen ska göra.

Anf. 4 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten Tegnér verkar ha missförstått mitt anförande. När det gäller beskattning av varor på de här plattformarna är det jag egentligen talar om att det, när plattformarna ska vidta dessa administrativa åtgärder, kommer att uppstå en kostnad för de företagen. Den kostnaden behöver man troligtvis få täckning för från annat håll. Därmed kommer det att kunna bli dyrare för privatpersoner som använder plattformarna för att till exempel sälja sina varor. Detta skulle vara ett hinder i arbetet med en cirkulär ekonomi.

Vi vill gärna främja att man återanvänder saker som kan återanvändas. Därför anser vi att det hade varit bättre att lägga en mindre börda på det området. Detta går egentligen ihop med det som ledamoten frågar om den

administrativa bördan. Det blir en ökad börda ju fler säljare man behöver rapportera till Skatteverket.

När det gäller utvärdering av de nya regler som kommer att implementeras ställer vi oss positiva till det.

Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, ledamoten! Min poäng var att det inte finns något som tyder på att den administrativa bördan är en konsekvens av hur många transaktioner som ska rapporteras eftersom det finns mycket som tyder på att de digitala plattformsföretagen kommer att rapportera denna information digitalt. Då finns det väldigt lite som tyder på att den administrativa kostnaden ökar med varje transaktion som ska rapporteras. Jag känner mig därför tveksam till slutsatsen att kostnaderna för att handla på digitala plattformar skulle öka för att vi har valt att dra gränslinjerna för vad som ska rapporteras på olika ställen. Det förefaller för mig osannolikt.

Min andra fråga gällde utvärdering. I grund och botten har både regeringen och riksdagen ett ansvar att utvärdera nya lagar. Även under förra mandatperioden noterade jag att Sverigedemokraterna kom med tillkännagivanden om att man ska utvärdera lagar. Jag menar att detta är märkligt eftersom det redan finns ett lagstadgat krav på oss och regeringen att utvärdera lagar. Det förefaller som om man går över ån efter vatten om man varje gång kommer med ett tillkännagivande till regeringen om att utvärdera och följa upp det som redan ska utvärderas och följas upp.

Anf. 6 YASMINE ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Den administrativa börda som kommer att åligga dessa företag kommer att skilja sig åt. Vissa plattformar riktar sig bara till företagare och andra bara till privatpersoner, medan andra är blandade. Om man uteslöt privatpersoners handel från företagens rapportering hade bördan kunnat minska och cirkulariteten öka, liksom viljan att sälja via dessa plattformar.

Som ledamoten talar om när det gäller utvärdering av lagar är vi, som jag sa i min förra replik, positiva till att utvärderingen ska göras. Det vi föreslog var en tidsgräns för när den ska göras som skilde sig från vad som anges i propositionen.

Anf. 7 CRISTER CARLSSON (M):

Herr talman! Det är premiär för mig i denna ärade församling.

Det vi nu debatterar är ett förslag som innebär att svenska så kallade plattformsoperatörer ska lämna uppgifter om vad personer som använder plattformarna för att sälja varor och tjänster tjänar. Uppgifterna ska rapporteras vidare till skattemyndigheten i det land där plattformsoperatören har sin hemvist.

Det är den förra regeringen som detta direktiv har kommit ifrån, och det har sin grund i ett EU-direktiv om administrativt samarbete i fråga om beskattning i Sverige. Därmed har vi mer eller mindre en skyldighet att implementera detta i svensk lagstiftning. I och med detta genomförs också OECD:s motsvarande regler, som ska användas mellan Sverige och länder utanför EU.

Det övergripande syftet med en informationsskyldighet för plattformsoperatörer är att förhindra skattebedrägeri, skatteundandragande och

skatteflykt, och det är naturligtvis viktigt att bekämpa fusk och ekonomisk brottslighet, inte minst med tanke på att det på ett oseriöst sätt konkurrerar med seriösa företagare. Viktigt är dock att vidtagna åtgärder för att bekämpa sådan verksamhet är träffsäkra och effektiva.

När det gäller förhållandet mellan effektivitet och administrativ belastning kan det konstateras att risken är att den administrativa bördan blir betydande samtidigt som riskerna för en bristande effektivitet kan bedömas som stora. Faran är att de säljare som vill undvika att bli rapporterade kommer att välja alternativa plattformar som inte rapporterar och därmed inte riskerar att drabbas av verkliga sanktioner. En utvärdering i syfte att klargöra huruvida systemet fungerar effektivt och ger önskad effekt bör och ska göras.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Stärkt system för samordningsnummer

Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU4
Stärkt system för samordningsnummer (prop. 2021/22:276)
föredrogs.

Anf. 8 SOFIE ERIKSSON (S):

Herr talman! Vi ska väl ha lite koll på vilka människor som befinner sig i Sverige och vilka som finns i våra system? Vår folkbokföring måste helt enkelt fungera. Det handlar inte om kontroll för kontrollens skull utan om att säkra trygghet och tillit till att våra register är korrekta och aktuella.

Vi socialdemokrater har genomfört en kursändring i arbetet med att styra upp folkbokföringen. Detta tog sitt avstamp i återinförandet av folkbokföringsbrottet 2018.

Sedan dess har flera viktiga steg tagits för att skapa ordning och reda i systemet gällande både folkbokföring och samordningsnummer, bland annat genom lagskärpningar som trädde i kraft förra året. Nu kan till exempel samordningsnummer förklaras vilande, vilket medförde att Skatteverket vid årsskiftet kunde rensa bort drygt 600 000 gamla samordningsnummer.

I dag debatterar vi Skatteutskottets betänkande 4 *Stärkt system för samordningsnummer*, som är ytterligare ett steg, efter flera tidigare tagna, in på denna nya kurs.

Herr talman! Varför är då detta viktigt? En problematik som jag särskilt vill lyfta är den arbetslivskriminalitet som har brett ut sig i vårt land. Inom bland annat bygg, städ, restaurang och välfärdstjänster har vi sett hur människor grovt har utnyttjats och till och med hållits under slavliknande villkor. Många har vittnat om detta – fackförbund, arbetsgivarorganisationer och journalister.

Det är låga löner och farlig arbetsmiljö, vilket drabbar redan utsatta människor. Det förstör också grunden för en sund konkurrens på arbetsmarknaden i stort. De ordentliga företagen konkurreras ju ut. Detsamma sker med alla arbetare som med rätta kräver löner och villkor i enlighet med kollektivavtal. Jag menar: Hur ska man kunna konkurrera med löner på 20 kronor i timmen? Det har hittats exempel på sådana löner inom

Prot. 2022/23:28
30 november

*Rapportering och
utbyte av upplysningar
om inkomster genom
digitala plattformar*

*Stärkt system för
samordningsnummer*

byggbranschen i Grängesberg, där jag bor. Hur ska man kunna kräva säkra byggställningar, rimliga scheman, arbetsskor och rast när det finns arbetskraft som tvingas arbeta utan allt detta? Nej, svenska löner och villkor ska självklart gälla alla på svensk arbetsmarknad! Vi tar detta på största allvar.

Att bekämpa arbetslivskriminaliteten kräver förstås åtgärder på flera områden. Men folkbokföring och samordningsnummer är en del.

Syftet med samordningsnumren är att de ska fungera som alternativ till personnummer för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Det behövs till exempel när man ska vara i kontakt med myndigheter. Ett samordningsnummer ger inte i sig rätt till vare sig arbetstillstånd, bidrag eller andra saker, men tyvärr har samordningsnumren över tid blivit en dörröppnare för kriminella och oseriösa krafter i vårt samhälle. Det kan handla om att kriminella startar hemtjänstföretag och byggföretag, och samordningsnumren används som en del i att förvilla eller missbruka system.

Herr talman! Det ärende vi debatterar i dag skärper lagstiftningen rejält och ger myndigheterna fler befogenheter. Vad innebär då detta förslag?

För det första ska systemet med samordningsnummer regleras i en egen lag, och Skatteverket ska ta över ansvaret för identitetskontrollerna.

För det andra ska samordningsnumren kunna tilldelas i tre olika nivåer beroende på vilken identitetskontroll som har utförts före tilldelningen. Det säkraste numret tilldelas den som har styrkt sin identitet vid en identitetskontroll med fysisk inställelse.

För det tredje ska Skatteverket också kunna kontrollera biometriska uppgifter som fingeravtryck eller ansiktsbild i en identitetshandling vid själva identitetskontrollen.

För det fjärde ska samtliga myndigheter underrätta Skatteverket om de misstänker fel i folkbokföringen avseende personer med samordningsnummer.

Dessa förändringar ger samordningsnumren högre status och ökar deras användbarhet i samhället. Grunden är egentligen att samordningsnumren ska vara en tillgång, både för myndigheter och för de människor som behöver dem och får dem. Då måste vi ha ett ordentligt system som gör dessa nummer tillförlitliga.

Herr talman! Alla ska kunna lita på våra system. Ordning och reda är viktigt för att motverka brott men också för att främja tillit, trygghet och utveckling i samhället. Vi ska självklart inte ha slavliknande villkor på vår arbetsmarknad.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 9 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Den proposition vi nu ska debattera innehåller förslag som syftar till att stärka systemet med samordningsnummer. Vänsterpartiet har lämnat in en motion med fyra olika yrkanden.

Det första handlar om regeringens förslag om att den automatiserade behandlingen av personuppgifter ska ske i folkbokföringsdatabasen. Ansiktsbild, fingeravtryck och de biometriska uppgifter som tas fram ur dessa ska därför också behandlas i folkbokföringsdatabasen. När kontrollen har genomförts ska uppgifterna omedelbart förstöras.

Regeringen gör därför bedömningen att fingeravtryck, ansiktsbild och de biometriska uppgifter som har tagits fram i samband med identitetskontrollen inte medför något behov av ändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Men denna bedömning, att sekretesskydd för biometriska uppgifter inte behövs, möter kritik från flera av remissinstanserna.

Bland annat anser kammarrätten i Stockholm att ett sekretesskydd för biometriska uppgifter bör övervägas. Det kan enligt kammarrätten inte uteslutas att biometriska uppgifter inte alltid förstörs omedelbart efter genomförd kontroll, till exempel på grund av förbiseende. Uppgifterna kommer i sådana fall att förekomma i allmänna handlingar utan att sekretess gäller för dem. En sådan ordning riskerar att leda till att den enskilde lider men om handlingen där uppgiften finns begärs ut.

Vänsterpartiet delar remissinstansernas kritik avseende behovet av sekretesskydd vid hantering av biometriska uppgifter och föreslår därför, tillsammans med Centerpartiet och Miljöpartiet, i en reservation att regeringen ska återkomma med förslag om ett sekretesskydd för biometriska uppgifter.

Herr talman! Regeringen gör bedömningen att samordningsnummer inte bör tilldelas samtliga asylsökande i samband med asylansökan – detta trots att det var utredningens förslag. Utredningen föreslår att asylsökande efter begäran från Migrationsverket ska tilldelas samordningsnummer. Utredningen föreslår också att samordningsnummer ska få tilldelas asylsökande på begäran av Migrationsverket även om behovet av samordningsnummer inte finns i Migrationsverkets verksamhet.

Nästan alla remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Att ge asylsökande samordningsnummer underlättar deras tillvaro i samhället – i kontakt med myndigheter, vårdgivare och arbetsgivare med flera. Migrationsverket verkar nästan vara den enda remissinstans som är kritisk mot förslaget. Verket anser att nyttan med förslaget kommer att vara begränsad och att samordningsnummer i stället kan komma att ge en missvisande bild av personens anknytning till Sverige. Men att förklara betydelsen av och begränsningarna med samordningsnummer för den som tilldelas ett sådant borde ses som en självklar del av själva tilldelningen. Det är därför väldigt konstigt att riksdagens majoritet kommer att gå på en enda remissinstans linje i det här fallet i stället för på utredningens förslag. Att ge de asylsökande samordningsnummer skulle underlätta både för de asylsökande och för de aktörer som har kontakt med dem. Därför ställer vi oss bakom utredningens förslag om vilka som ska kunna få samordningsnummer.

Herr talman! Utredningen föreslår att sekretess ska gälla i ärenden om tilldelning av samordningsnummer till de personer som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande med flera, men utskottet och regeringen gör bedömningen att det saknas behov av att införa stärkt sekretess i ärenden om tilldelning av samordningsnummer. Regeringen menar att det, eftersom man inte går på utredningens linje, inte finns något behov av att stärka sekretessen. Men eftersom Vänsterpartiet förespråkar – och yrkar bifall till – utredningens linje avseende samordningsnummer till asylsökande menar vi naturligtvis också att det behövs en stark sekretess.

Herr talman! Vårt fjärde yrkande handlar om underrättelseskyldighet avseende personer med samordningsnummer. Här föreslår utskottet, liksom regeringen, att det ska införas en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokför-

ingsdatabasen, om en person med samordningsnummer, är oriktig eller ofullständig. Det är i grunden ett förslag som Vänsterpartiet inte invänder mot, men det finns också med i förslaget att myndigheten inte behöver lämna någon underrättelse om särskilda skäl talar mot det.

Remissinstanserna har flera synpunkter på förslaget. Man efterfrågar bland annat förtydliganden om vad särskilda skäl kan vara. Och flera remissinstanser, bland annat Region Stockholm, Sveriges Kommuner och Regioner och Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, lyfter risken att den utvidgade underrättelseskyldigheten försvårar enskildas kontakter med hälso- och sjukvården eftersom den kan påverka personers benägenhet att söka vård.

Förslaget innebär också att mer ansvar läggs på enskilda handläggare på myndigheter, vilka har olika kompetens i fråga om identitetsuppgifter. Det finns en risk att förtroendet för myndigheter kommer att minska och att det kommer att skapa en tydlig intressekonflikt mellan myndigheter och enskilda. Därför menar Vänsterpartiet i linje med de flesta remissinstanser att undantagsbestämmelsen bör preciseras på ett sådant sätt att det tydliggörs att kontakt med hälso- och sjukvården ska ingå i undantagen från underrättelseskyldigheten.

Vi tycker att förslaget i stora delar är bra, men just när det gäller asylsökande verkar många av förslagen mer ligga i linje med både den förra regeringens och den här regeringens strävan att minska mottagandet av flyktingar och att försvåra för asylsökande. Det har man bakat in i detta ärende.

Jag står bakom samtliga Vänsterpartiets yrkanden men väljer att yrka bifall endast till reservation 2, som alltså gäller tilldelning av samordningsnummer.

Anf. 10 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Denna proposition innebär ett steg i rätt riktning mot att komma till rätta med det kaos som har uppstått med samordningsnummer. Det har gått så långt att det har uppstått en marknad där personer tar betalt för att ordna samordningsnummer till andra.

Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden har i sitt betänkande gjort en kartläggning av den brottslighet som riktas mot flera utbetalande aktörer. I betänkandet framgår bland annat att flera myndigheter uppmärksammat att falska uppgifter lämnas in i syfte att få samordningsnummer som i sin tur kan leda till utbetalningar från välfärdssystemen. Det kan till exempel ske i form av lönegaranti. Det förekommer att utbetalningar sker till anställda som kanske inte existerar över huvud taget eller vars identiteter kan vara kapade.

Det förekommer också att falska id-handlingar används för att skapa falska identiteter. Det, i kombination med att det har framkommit att det finns stora kunskapsbrister när det gäller skillnaden mellan ett samordningsnummer med styrkta uppgifter och ett som grundar sig på ostyrkta uppgifter, innebär också risk för att de aktörer som använder dessa nummer till grund för beslut inte kontrollerar nödvändiga uppgifter. Om en person får ett ostyrkt samordningsnummer för att till exempel registreras i beskattningsdatabasen finns det risk för att det används för att ansöka om välfärdsförmåner utan att identiteten eller identitetsuppgifterna styrks.

Flera myndigheter har uppgett att ett samordningsnummer ofta används utan vidare kontroll av om det baseras på styrkta eller ostyrkta uppgifter. Det kan vara svårt för de aktörer som ska använda ett samordningsnummer att förstå skillnaden mellan att en persons identitet kan anses vara fastställd och att en persons identitet inte kan anses vara fastställd och vad det kan få för konsekvenser i olika sammanhang.

Att en stor del av samordningsnumren har tilldelats utan att personens identitet kan anses vara fastställd och att användarna inte alltid känner till skillnaden påverkar också förtroendet för hela systemet. Det finns indikationer på att många har den felaktiga bilden att Skatteverket, genom att tilldela ett samordningsnummer, har garanterat att informationen kopplad till personen är riktig och att inga ytterligare kontroller behövs. Det gäller identitetsuppgifter, uppgift om adress samt tillstånd att vistas och bo i landet. Att det finns samordningsnummer garanterar inte att någon av dessa uppgifter är korrekt.

Brister i identitetskontrollen vid tilldelning av samordningsnummer har fått till följd att oriktiga identiteter har skapats och förts in i folkbokföringsdatabasen. De oriktiga identiteterna kan då användas i syfte att er hålla felaktig utbetalning från välfärdssystemen – jag nämnde tidigare lönegaranti, där det förekommer att utbetalningar sker till fiktiva anställda som kanske inte existerar över huvud taget.

Oriktiga identiteter kan också användas i syfte att dölja vem den verkliga företrädaren i ett bolag är. Bristande identitetskontroll kan även leda till att en och samma person kan få flera samordningsnummer. Det kan leda till att en person får tillgång till multipla välfärdsförmåner – dubbla, tredubbla eller kanske ännu mer.

Herr talman! Vi har haft systemet med samordningsnummer i drygt 20 år, vid sidan av det vanliga systemet med personnummer. Ett enormt stort antal individer har kommit till Sverige under denna tid och tilldelats samordningsnummer i syfte att de ska kunna fungera i samhället, vilket har lett till svåra konsekvenser för vår kontroll över vilka som uppehåller sig i vårt land.

När det visar sig att systemet med samordningsnummer bär på stora brister och att systemet har missbrukats i stor skala blir ärendet ännu mer akut. Det handlar om välfärdsbrottslighet och bedrägerier mot välfärdsystemet, och det har också framkommit omständigheter som talar för att identiteten bakom ett tilldelat samordningsnummer är fabricerad eller att samma person har tilldelats flera samordningsnummer som sedan ligger till grund för olika identiteter.

Problemen med multipla identiteter är stora, vilket Skatteverket också har konstaterat sedan länge. Skatteverket har i en rapport konstaterat att så många som 30–50 procent av asylsökande har multipla identiteter. Det sa Skatteverkets samordnare mot id-relaterad brottslighet bland annat i ett nyhetsinslag. Som exempel nämns att en person med tre identiteter kan starta företag med sin ena identitet och därmed beviljas stöd till start av näringsverksamhet, samtidigt som man är arbetslös i en annan identitet och tar lån i en tredje identitet.

Det har redan tidigare framkommit att gärningsmannen bakom terror dådet på Drottninggatan 2017, Rakhmat Akilov, har använt minst två olika identiteter i Sverige. När han sökte uppehållstillstånd gjorde han det exempelvis under ett annat namn. Samtidigt har en av hans identiteter an-

vänts av ytterligare minst en person som använt identiteten Rakhmat Aki-
lov med tillhörande samordningsnummer när han tog en anställning.

Herr talman! I Tidöavtalet ställer regeringen med stöd av Sverigedemokraterna bland annat krav på att arbete ska genomföras för att förbereda en storskalig nationell folkräkning. Där står även att samordningsnummer som inte bekräftas på ett betryggande sätt av innehavaren på sikt ska återkallas. I arbetet ska myndighetsöverskridande uppdrag ges för att förbereda det praktiska genomförandet av en sådan folkräkning. I samband med folkräkningen ska övervägas att återkalla och avsluta samordningsnummer som inte på ett betryggande sätt bekräftas av innehavaren.

Propositionen som vi behandlar i betänkandet innebär bland annat att ansvaret för identitetskontroller vid utfärdande av samordningsnummer läggs hos en myndighet, Skatteverket. Där föreslås att den som har ett pass, identitetskort eller en motsvarande handling på begäran ska överlämna handlingen för kontroll. Den myndighet som utför identitetskontrollen ska ges möjlighet att kontrollera biometriska uppgifter som finns lagrade i de handlingar som ska överlämnas vid kontrollen. Den som är föremål för identitetskontroll ska vara skyldig att på begäran låta myndigheten ta fingeravtryck och ansiktsbild. Dessutom införs en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om misstänkta fel i folkbokföringsdatabasen i fråga om personer med just samordningsnummer. Slutligen ska samordningsnummer inte tilldelas samtliga asylsökande i samband med asylansökan.

Detta är, som jag inledde med, steg i rätt riktning. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 11 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamot David Lång, för anförandet!

Det här är en fråga som vi har diskuterat ett flertal gånger bara under den senaste mandatperioden när både David Lång och jag har varit ledamöter i skatteutskottet. En sak som har diskuterats i samband med både folkbokföring och samordningsnummer är frågan om biometriska data och också lagring därav.

Här har vi, ärligt sagt, gjort en förflyttning, och i våra reservationer och följdmotioner till propositionen skriver vi att vi tycker att det är viktigt med sekretesskydd och också att faktiskt kunna lagra biometriska uppgifter just för att komma åt problemet med multipla identiteter som David Lång så förtjänstfullt beskriver.

Tittar vi bakåt på de debatter som har varit ser vi att Sverigedemokraterna så sent som i juni var för att man skulle kunna lagra biometriska uppgifter. Min fråga är helt enkelt varför man inte är det nu. Finns det något annat skäl till att ni inte aktivt skriver, i samband med den här propositionen, att man ska ha möjlighet att lagra biometriska uppgifter?

Anf. 12 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Det är inte vi som har skrivit propositionen; vi sitter inte med i den här regeringen och satt inte i den förra heller.

När det gäller lagring av biometriska data tycker jag väl lite grann att Centerpartiet slår in en öppen dörr. Det framgår ju av propositionen att regeringen menar att det finns skäl att återkomma till frågan, vilket är pre-

cis vad som står i Centerpartiets reservation – att regeringen ska överväga frågan och återkomma.

Centerpartiets reservation är alltså egentligen detsamma som står i propositionen, så jag skulle säga att det är att slå in en öppen dörr.

Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Herr talman! Ledamoten får namnge min fråga på det sätt han vill, men då tolkar jag ändå svaret som att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen är beredda att aktivt återkomma med detta. Multipla identiteter är verkligen ett problem som måste åtgärdas, vilket både Skatteverket, myndigheter och ledamoten själv angett, och att lagra biometriska data är därför av yttersta vikt.

Då uppfattar jag det som att regeringen med Sverigedemokraternas hjälp kommer att återkomma kring detta.

Anf. 14 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag kan i alla fall garantera att jag helt och hållet delar ledamoten Helena Vilhelmssons uppfattning. Självklart är multipla identiteter ett av de absolut största problemen i det här sammanhanget. Jag ser mycket gärna att biometriska data lagras och kan delas mellan myndigheter, och jag driver på för att regeringen ska återkomma med fortsatta lagstiftningsförslag för att komma till rätta med problemen, precis som vi har tagit ställning för tidigare i de flesta utskottsbehandlingar av dessa ärenden.

Anf. 15 HELENA VILHELMSSON (C):

Herr talman! I dag debatterar vi och fattar beslut i frågan om hur vi stärker folkbokföringen i vårt land via det som kallas samordningsnummer. Mycket grundar sig i en utredning som tillsattes 2019 och som lämnade sitt betänkande 2021. Sedan dess har frågan varit uppe vid flera tillfällen i denna kammare.

Samordningsnummer är, som vi har hört, en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Syftet med samordningsnummer är att myndigheter och andra samhällsfunktioner ska kunna identifiera personer även om de inte är folkbokförda i Sverige. Om en person som fått ett samordningsnummer senare blir folkbokförd ersätts samordningsnumret av ett personnummer.

Likt tidigare och delvis kvarvarande brister i folkbokföringen har även bristerna i hanteringen av samordningsnummer lett till ökande kriminalitet, till exempel bedrägerier, fusk med uppehållsrätt och andra identitetsrelaterade brott. Det är tydligt att stärkt kontroll och kvalitet behövs såväl när det gäller tilldelning och hantering av samordningsnummer som när det gäller personnummer vid folkbokföring.

Med denna proposition är vi ett steg på vägen. Det handlar om en ny lag för samordningsnummer som tilldelas i tre nivåer med olika grad av stärkt identitet bakom. Skatteverket blir kontrollansvarigt, och personlig inställelse för att tilldelas ett samordningsnummer gäller i de flesta fall. Den som ska tilldelas ett samordningsnummer ska överlämna identitetshandlingar och lämna biometriska uppgifter i de fall det finns sedan tidigare. Likaså stärks rapporteringsskyldigheten till Skatteverket när det upp-

täcks fel i folkbokföringsdatabasen, där även uppgifter om samordningsnummer registreras.

Herr talman! Räcker det här? Nej, inte riktigt. De senaste åren har vi sett en ökande kriminalitet kopplad till bristande uppgifter i folkbokföring och samordningsnummer, trots förbättringar. Det kan handla om penningtvätt, svartjobb, skattebrott, bedrägerier, fusk med uppehållsrätt och andra identitetsrelaterade brott. Vi kan nog konstatera att institutionen Sverige har varit lite dåligt rustad för det vi kallar för välfärdsbrott.

Frågan om sekretesskydd för när man kontrollerar biometriska uppgifter av en enskild behandlas i propositionen. Frågan är känslig. Samtidigt som det handlar om den skarpaste formen av identitetskontroll som kan undanröja att en person har dubbla identiteter är det också en fråga om integritet.

Regeringen menar att eftersom det enligt denna lag, som vi är på väg att fatta beslut om, slås fast att de biometriska uppgifterna ska förstöras direkt efter kontroll är inte frågan om sekretesskydd aktuell. Centerpartiet menar däremot, precis som flera remissinstanser, att det inte kan uteslutas att biometriska uppgifter, till exempel på grund av förbiseenden, inte alltid förstörs omedelbart efter genomförd kontroll. Det skulle i så fall innebära att biometriska uppgifter kan förekomma i allmänna handlingar utan att sekretess gäller för uppgifterna. Detta skulle riskera att leda till att den enskilde lider men om uppgifter lämnas ut, men frågan är också om detta är förenligt med dataskyddsförordningens bestämmelser om integritet och konfidentialitet.

Herr talman! Ytterligare ett skäl till att införa sekretesskydd för de biometriska uppgifterna är att det då är möjligt att spara dem. En rad remissinstanser har uppmärksammat behovet av att kunna lagra och jämföra biometri. Enligt förslaget i propositionen ges möjlighet att koppla den fysiska personen till en identitetshandling, något som bidrar till förstärkt kontroll både av handlingars äkthet och av att den som åberopar en handling är den som handlingen avser.

Men om referensdata, det vill säga biometriska uppgifter, inte lagras står myndigheterna utan möjlighet att kontrollera om den fysiska personen till exempel förekommer som folkbokförd eller har ett samordningsnummer sedan tidigare. En sådan möjlighet, om den skulle finnas, skulle avsevärt minska risken för att oriktiga uppgifter registreras i folkbokföringsdatabasen och bidra till att förhindra multipla identiteter.

Jag ser verkligen fram emot att regeringen återkommer i frågan. Men i väntan på det yrkar vi bifall till reservation 5.

Slutligen anser Centerpartiet att tidslängden för när ett samordningsnummer ska förnyas borde kortas. Det förnyelseförfarande för samordningsnummer som infördes 2021 innebär att om anmälan om förnyelse inte har kommit in vid utgången av det femte kalenderåret efter det år då numret tilldelades eller senast förnyades ska numret förklaras vilande.

Vi menar att fem år är en lång tid. Troligen har de flesta som får ett samordningsnummer ett behov av ett sådant nummer under en begränsad tid. Vi menar vidare att en tidsperiod på tre år skulle innebära att uppgifterna behåller en aktualitet som kan bidra till att öka tillförlitligheten i systemet och också skulle kunna bidra till att minska risken för att företag används som brottsverktyg. Regeringen bör se över denna fråga och sedan återkomma till riksdagen.

Herr talman! Sverige plågas av allvarlig och systemhotande brottslighet. Skjutningar, sprängningar och gänguppställningar får oftast en liten notis i medierna; så vanliga har de blivit de senaste åren.

Det finns parallellsamhällen där klanledare bedriver egen rättskipning och underminerar statens auktoritet. Utsatta människor från fattiga EU-länder luras till att komma till Sverige. Sedan skickas de tillbaka till hemlandet efter det att de har erhållit samordningsnummer, och detta nummer används för att begå diverse brott. Det handlar om penningtvätt, välfärdsbedrägerier, falska bolag och så vidare. Bristen på kontroll över vilka som vistas i landet är en av orsakerna till brottsligheten och också en faktor som försvårar brottsbekämpningen.

Moderaterna gick till val med föresatsen att få ordning på Sverige, och i Tidöavtalet som vi ingick med samarbetspartierna står klart och tydligt att våra myndigheter ska ha kontroll över vilka som vistas i Sverige. Detta ska ske genom att förbereda en storskalig nationell folkräkning samt återkalla alla samordningsnummer som inte bekräftas på ett betryggande sätt av innehavaren.

Moderaterna har länge drivit frågan om ordning och reda i systemet med samordningsnummer. Som det redan har nämnts är samordningsnummer en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Syftet med samordningsnummer är att myndigheter och andra samhällsfunktioner ska kunna identifiera personer även om de inte är folkbokförda i Sverige. För att erhålla ett samordningsnummer krävs det i nuläget varken uppehållstillstånd eller adress i Sverige, och personen som ansöker behöver inte besöka något av Skatteverkets kontor. Dessa låga krav har bäddat för diverse bedrägerier. Därför är det angeläget med en ny lag om samordningsnummer och att Skatteverket tar över ansvaret för bland annat identitetskontroller vid tilldelningen av samordningsnummer. Och det är inte en dag för tidigt.

Om talmannen tillåter ska jag ge en kort retrospektiv.

När systemet med samordningsnummer infördes för cirka 20 år sedan var det andra tider. Den internationella rörligheten bland människor var betydligt mindre än i dag, likaså det otillbörliga utnyttjandet av det svenska välfärdssystemet.

Det är bara att konstatera att lagarna inte har hängt med i utvecklingen. Lagar och regler för det gemensamma kan inte bygga på att alla är hederliga – eftersom alla inte är hederliga.

Skatteverket har under flera år larmat om systematiskt missbruk av samordningsnummer.

I rapporten *En analys av samordningsnummer för beskattningsändamål* uppges att samordningsnumret har fått ”en annan innebörd än den avsedda, både oavsiktligt och medvetet”. Vidare har företag och individer, men även myndigheter, den felaktiga bilden att Skatteverket genom att tilldela ett samordningsnummer har säkrat att all information kring personen är korrekt och att inga ytterligare kontroller behövs från deras sida.

Hösten 2017 uppgav Skatteverkets rättsavdelning att de skulle skärpa sina rutiner genom att i många fall även kräva ett arbetstillstånd för att dela ut samordningsnummer. Trots detta kunde det konstateras att missbruket med samordningsnummer inte hade minskat, snarare tvärtom ökat. Systemet hade skapat ett skuggsamhälle i vilket människor utnyttjas. Miljarder

försvann, och försvinner fortfarande, i fickorna på bedragare och kriminella.

Bristen på kontroll utgör också ett säkerhetshot. En myndighetsöverskridande nationell riskbedömning från 2019 pekade ut samordningsnumren som en riskfaktor för penningtvätt och finansiering av terrorism. Samma år visade TV4:s *Kalla fakta* ett reportage om en enda person som mot betalning hade hjälpt 1 100 individer, i huvudsak uzbekier, att skaffa samordningsnummer i vad som i reportaget kallades för en id-fabrik. Ironiskt nog hade en av dessa individer fått jobb som städare hos gränspolisens på Arlanda. Det är en arbetsplats där det krävs säkerhetsprövning. Turligt nog är det inte säkerhetsbranschen som har varit mest utsatt, utan det är byggbranschen. Där har samordningsnummer bland annat utnyttjats för att starta bluffbolag och falska faktureringsföretag.

Herr talman! Förra året gjorde riksdagen ett antal tillkännagivanden till Magdalena Anderssons regering rörande samordningsnummer. Tre av dessa anses behandlade i det betänkande vi debatterar i dag, bland annat tillkännagivandet om användande av biometriska data vid inflyttning till Sverige och vid tilldelning av samordningsnummer.

Användandet av biometriska uppgifter är grundläggande för att stoppa utnyttjandet av multipla identiteter och användandet av id-handlingar tillhörande en annan person. Detta är en fråga som Moderaterna har drivit länge. Det handlar om att bekämpa brottsligheten och komma till rätta med det läckande såll som svensk välfärd har utvecklats till. Att människor gör rätt för sig och att systemen fungerar och är rättvisa är två basala delar i en välfärdsstat.

Anf. 17 MARIELLE LAHTI (MP):

Herr talman! Det är första gången i den här talarstolen för min del.

Ett antal talare före mig har beskrivit fördelarna med det förslag som finns i propositionen. Jag tycker också att det finns väldigt många fördelar med det här förslaget. Självklart ska det vara bättre ordning på samordningsnumren – vi ska veta vilka som finns i vårt land och vilka de är.

Även om jag självklart står bakom samtliga våra reservationer yrkar jag bifall enbart till reservation 4.

Jag tänker ta upp en fråga som hittills inte har nämnts så mycket från talarstolen, nämligen den om underrättelseskyldighet för samtliga myndigheter. Varför reserverar jag mig i den här frågan? Jo, som många har antytt – eller sagt rakt ut – finns det ett skuggsamhälle där väldigt många individer far illa, och underrättelseskyldigheten så som den är formulerad nu riskerar att förvärra situationen för just dem vi säger oss vilja skydda. Det handlar om personer som riskerar att fara illa i skuggsamhället. De riskerar att utsättas för brott, att skadas och att utsättas för övergrepp.

Vi är rädda att dessa personer inte kommer att våga söka vård om förslaget går igenom i befintlig form. Det har också lyfts fram av remissinstanser att risken är att den utvidgade underrättelseskyldigheten försvårar enskildas kontakter med hälso- och sjukvård. Därför behöver det preciseras att kontakt med hälso- och sjukvård ska undantas från underrättelseskyldigheten. Annars riskerar vi att försvåra för dem vi säger oss vilja skydda.

Herr talman! Kristdemokraterna ställer sig bakom det som föreslås i skatteutskottets betänkande om en ny lag för samordningsnummer.

Samordningsnummer har funnits sedan år 2000. Personer som inte kan vara folkbokförda i Sverige får i stället ett samordningsnummer. Det medför i sig inga rättigheter eller skyldigheter men underlättar för den identifikation som kan behövas i samhället i dag.

Tyvärr har den tilltro till systemet som vi skulle behöva inte funnits, och det har inte heller fungerat som det var tänkt för den som har fått ett nummer. Kristdemokraterna har i flera år kämpat för att dessa brister ska åtgärdas, och det tillsattes en utredning som nu har visat vilka system som skulle kunna åtgärdas framöver.

Herr talman! Denna proposition innehåller många bra förslag och går helt klart i rätt riktning. Skatteverket får ansvaret – det är de som ska göra identitetskontroller – och det finns personlig inställelse. Man får också lov att kolla på fingeravtryck och ansiktsbilder. Att det blir en skyldighet att infinna sig fysiskt på ett skattekontor gör också att tilltron till systemet ökar.

Även om människor måste lämna biometriska data är det enligt förslaget inte tänkt att dessa ska sparas. Numren kommer att kopplas till uppgifterna när de utdelas, men uppgifterna sparas inte till framtida kontroller. Det tycker vi är en brist, och vi hoppas kunna återkomma om det framöver. Det finns ju risk att en person kan ha flera identiteter, och det är något vi gärna vill återkomma om.

Herr talman! Samordningsnummer ska enligt förslaget kunna tilldelas i tre olika nivåer beroende på vilken identitetskontroll som har gjorts vid tilldelningen. Det är viktigt att den som tar emot samordningsnumret får tydlig information om vilken bedömning som har gjorts när numret har tilldelats. Om den identitet som är fastställd är sannolik eller osannolik kan vara bra för den mottagande parten att veta.

Vi tycker också att det är väldigt bra att alla myndigheter blir skyldiga att rapportera till Skatteverket när de upptäcker felaktigheter i folkbokföringen eller med samordningsnummer så att fel kan åtgärdas och tillgängligheten bli bättre framöver.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill som sagt ännu mer. Ett samordningsnummer kan fås av olika anledningar, och i dag finns det inte olika tidslängder för samordningsnumren. Vi tycker att det hade varit bra om man kunde tilldela numret utifrån det behov personen har. När det gäller vilken tidslängd du behöver på ditt samordningsnummer är det ju skillnad mellan att köpa en bil och att köpa ett sommarhus, som kommer att finnas kvar.

Enligt dagens förslag ska samordningsnummer förklaras vilande efter fem år, vilket många har tagit upp. Vi tycker att det är lite för lång tid, och därför vill vi att man framöver ser över vad som kan göras för att förbättra detta.

Herr talman! Vi kristdemokrater ställer oss bakom skatteutskottets förslag, och vi ser fram emot fler åtgärder som kan komma från den nya regeringen framöver.

Anf. 19 CECILIA RÖNN (L):

Herr talman! Det är mycket bra att det nu ligger en proposition på bordet som vi ska fatta beslut om och där systemet med samordningsnummer stärks. Bestämmelserna kommer att regleras i en ny lag, och Skatteverket tar ansvar för tilldelning av samordningsnummer.

Herr talman! Det har funnits flera problem med samordningsnummer som vi nu kommer att kunna komma till rätta med. I januari 2022 tog Skatteverket, som flera har sagt här, det unika beslutet att vilandeförklara över 600 000 samordningsnummer som inte borde ha varit aktiva. 16 000 av dem ansågs vara dubletter, vilket möjliggör för en person att framträda med skilda identiteter inför myndigheterna. Det är helt oacceptabelt.

Samtidigt som dagens system alltså har visat sig ohållbart är väntetiderna dessutom oacceptabelt långa för personer som faktiskt är i behov av ett samordningsnummer. Därför är det mycket bra att detta nu äntligen kommer på plats. Staten behöver säkerställa vilka som vistas i Sverige för att säkra att myndigheterna kan genomföra sina åtaganden.

Som liberaler vill vi att staten tar sitt ansvar och säkrar sina åtaganden gentemot individerna i samhället utifrån de rättigheter staten ger. För att staten ska kunna hålla sin del av samhällskontraktet behöver den veta vilka som vistas i Sverige.

De möjligheter att fuska med samordningsnummer som har funnits göder även den organiserade brottsligheten, där avancerade upplägg med dubbla identiteter och falsk folkbokföring blivit en allt viktigare inkomstkälla och urholkar statens finanser och vårt välfärdssystem. Vi anser att staten ska göra allt den kan för att bekämpa fusk och fel i välfärdssystemet. Skattepengarna ska hamna på rätt ställen och gå till dem som behöver det. Fusket både urholkar förtroendet för staten och göder de kriminella gängen. För varje skattekrona som försvinner i felaktiga utbetalningar tas en krona från vård, skola och omsorg. Så kan vi inte ha det.

Herr talman! Därför är det nu mycket viktigt att de som behöver ett samordningsnummer ska kunna få det på bästa sätt. För dem som vill utnyttja systemet stänger vi nu en dörr, och det är jag väldigt glad för. Därför ställer jag mig bakom utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 9 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU6
Upphovsrätten på den digitala inre marknaden (prop. 2021/22:278)
föredrogs.

Anf. 20 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Nu är vi äntligen här efter många år av arbete för att försöka implementera DSM-direktivet i svensk rätt. Det här anförandet vill jag tillägna alla upphovspersoner i vårt land – alla som ser till att verk publiceras, alla som skriver text, alla som publicerar tidningar, alla som skapar musik, gör bildkonst, fotograferar och så vidare. Det här anförandet

är till er som gör allt det som vi älskar. För er är det här livsviktiga lagändringar som jag vet att många av er verkligen har sett fram emot.

Herr talman! Det har som sagt varit en lång resa. För min egen del började den 2018. Jag kommer sent att glömma våren 2019, när det blev alldeles tokigt i samband med EU-valrörelsen. Många hävdade då att internet skulle dö om det här direktivet implementerades. Även kollegor här i riksdagens kammare gick bananas och slutade lyssna på fakta, men till slut ser det nu ut som att vi kommer att kunna implementera direktivet. Det är jag oerhört glad över.

Jag är också stolt över att vi socialdemokrater hela tiden har stått upp för att upphovsrätten behöver regleras, även digitalt. Alla former av intrång i upphovsrätt är stöld, och det ska givetvis gälla även på nätet. Det är självklart för oss. När alla andra partier röstade nej till direktivet i EU-nämnden stod vi socialdemokrater upp för alla upphovspersoners räkning. Det är jag oerhört stolt över.

Herr talman! Det här direktivet innebär att vi över hela EU och hela den inre marknaden får samma möjlighet att använda material i tre olika syften. Det handlar om text- och datautvinning, om att underlätta licensiering och om att förbättra tillgången till innehåll på den europeiska marknaden. Det kommer också att fattas beslut om bestämmelser som syftar till att skapa en välfungerande marknad för upphovsrätt, och det behövs sannoligen.

Herr talman! Jag vill också uppmärksamma kammaren och lyssnarna på att det här har tagits fram på ett historiskt sätt. I och med att debatten blev så polariserad 2019, då det flög alla möjliga argument och tokigheter i luften, beslutade Regeringskansliet att tillämpa någonting som vi har kallat lagstiftning i storgrupp.

Såvitt jag vet har det inte gjorts förut på Justitiedepartementet, men för att olika sidor och ibland motstridiga intressen ska kunna lyssna på varandra och lära av varandra har man från departementets sida bjudit in alla organisationer som så önskat – över 100 stycken – till workshoppar. Man har vridit och vänt på olika artiklar i direktivet, fått höra varandras argument och varandras åsikter och på så sätt också faktiskt jämkat. När man förstår varandras perspektiv går det oftast lättare att hitta en bra balans. Och det menar jag, herr talman, att vi har gjort nu när vi implementerar detta direktiv. Det tackar vi för.

Vi ser också i betänkandet att direktivet implementeras för sent, och det är vi fullt medvetna om. Det har tagit tid på grund av att vi väntat på vägledning från kommissionen och på en vägledande dom från EU-domstolen som gäller artikel 17. Det historiska lagstiftandet i storgrupp har också tagit tid. Men nu är vi äntligen här, och de nya bestämmelserna kommer att börja gälla den 1 januari. Det är inte en dag för tidigt.

Herr talman! Ambitionen från Socialdemokraternas håll har hela tiden varit att upprätthålla den svenska modellen. Det är parterna på arbetsmarknaden och parterna på avtalsområdena som bäst hittar lösningar. Som socialdemokrater alltid gör har vi också velat stå upp för den svagare parten. När den svenska propositionen skrivits fram har det varit viktigt att se till att stärka den svagare avtalsparten, som oftast är upphovspersonen.

Prot. 2022/23:28
30 november

*Upphovsrätten på
den digitala inre
marknaden*

Vi vill givetvis också främja svensk konkurrenskraft och se till att kulturlivet är livaktigt och att människor kan leva på sina verk. Vi vill också se till att det hela tiden produceras och släpps ny musik, nya filmer, nya tv-program och så vidare. Det gäller att hitta balansen. Den som har skapat någonting ska få betalt för det, men det ska också vara rimligt och möjligt att använda det och göra det tillgängligt för alla konsumenter på olika sätt.

Sist men inte minst handlar det också om att värna den enskildes – privatpersonens – rätt att uttrycka sig, publicera saker på nätet, göra mem och satir och så vidare. Vi har varit väldigt noga med att detta också framgår när direktivet nu implementeras.

Herr talman! Under alla dessa år sedan 2018 har mitt budskap till alla de olika aktörer som jag träffat i olika sammanhang varit att min ambition är att alla ska vara lite lagom nöjda när direktivet nu implementeras – eller lite lagom missnöjda, om man så vill. När intressen står mot varandra tror jag att det är viktigt att landa i just den balansen. Alla ska vara lite lagom nöjda, så att pendeln inte slår över för långt åt ena eller andra hållet. I så fall kommer det antingen inte att finnas upphovspersoner som kan leva på det de gör eller så skapas inte så mycket ny text, bild, musik och konst som vi önskar. Jag menar att det är bra balans mellan olika intressen nu.

Herr talman! Med detta kommer jag att släppa dessa jätteintressanta immaterialrättsfrågor och upphovsrättsfrågor. Jag vill passa på att tacka mina kollegor i näringsutskottet, som har låtit mig ta den här bebisen i mål. Det känns bra.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna. Jag vill också tacka alla som ser till att skapa och publicera saker så att vi alla får njuta av dem. Det behövs i en stark och blomstrande demokrati.

(Applåder)

Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Det har gått ganska lång tid och till och med varit en pandemi sedan det 2019 antogs ett EU-direktiv om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden. Det ska nu implementeras här i Sverige.

Som vänsterparti har vi främst bevakat möjligheterna för museer, bibliotek och skolor att använda sig av upphovsrättsskyddat material på ett enkelt sätt. I dag har vi ett system med avtalslicenser som har fungerat väldigt bra. Vi har också haft ingången att stärka kulturskaparens ställning gentemot nättjättarna genom att nättjättarna får ta ett större ansvar och betala för licenser. Vi har velat undvika filterlösningar som riskerar att sortera bort satir och annat tillåtet material.

Varför är då en stark upphovsrätt viktig? Upphovsrätten skyddar konstnärligt skapande som musik, film och litteratur. Upphovsrätten säkerställer rätten till inkomst för många inom de branscher som berörs. Den sätter ramarna för vem som får använda skapandet och hur och när. Upphovsrätten säkrar också samhällets kreativa skapande och att vi får en mer hållbar och innehållsrik kultur.

Genom att säkra att upphovsrättens ekosystem funkar säkrar vi mer skapande, mer kultur och tillgängligheten till den för alla. Det är oerhört viktigt för oss alla.

I dag är det en mer osäker situation för många journalister och kulturarbetare. Vi har sett hur fler och fler tvingas stå på egna ben inför till exempel stora mediehus och vad det gör för personer som skapar men också för hur materialet används. Maktförhållandet gör också att man inte får den frihet som kulturskapandet kräver. Till detta kan vi lägga till den ökande makt som nätjättarna har fått gentemot musiker, journalister, förläggare och så vidare.

Branscherna har förändrats i och med nätjättarnas intåg. Det som förr innebar att till exempel trycka en artikel innebar just att trycka en artikel. Men med digitaliseringen i dag kan det innebära att artikeln reproduceras flera gånger utan att det ger intäkter till upphovsrättspersonerna, eller väldigt låga intäkter, och utan att de har kontroll på eller information om var den publiceras.

Nätjättarna har haft en privilegierad position ganska länge. Deras plattformar fylls med innehåll utan att de tar ordentligt ansvar för att göra rätt för sig. Framgången för deras plattformar bygger på upphovsrättsskyddat material men utan att de betalar för det. Samtidigt tjänar de ganska stora pengar på till exempel annonsintäkter.

Vänsterpartiets ingång är att värna möjligheten till olika uttryck på internet. Lösningar på det här problemet får inte innebära att sådant som satir och annat tillåtet material riskerar att sorteras bort. I första hand behöver plattformarna teckna licenser för att kunna fortsätta sin verksamhet som i dag och på så sätt betala för innehållet på sina sidor.

Men upphovsrätt är mer än så. Det handlar också om att få information om var och hur ett verk används. Nådde verket många? Har det använts på rätt sätt? Har upphovsrättspersonen fått tillräcklig eller rätt information för att kunna avgöra om ersättningen är skälig, lämplig och proportionerlig? Behöver avtalen revideras? Har verket fått mer genomslag än vad man hade trott?

Vänsterpartiet är generellt positivt till förslaget men har ändå ett antal reservationer – annars vore vi inte ett vänsterparti. Det handlar om att vi vill säkra att kulturarbetare får skälig, lämplig och proportionerlig ersättning, att tjänsteleverantörerna ger den information som behövs för att veta vem som har delat saker och var och hur. När underlicenstagare förvärvat rättigheter ska inte informationen om detta ske på bekostnad av upphovsrättspersoner, det vill säga att de ska kunna få informationen på ett enkelt sätt och inte tvingas kontakta flera olika underlicenstagare.

Vi anser också att lagtexten kan förtydligas när det kommer till rättighetsinnehavarens intresse och användarnas informations- och yttrandefrihet. Här måste vi kräva att tjänsteleverantörerna, det vill säga nätjättarna, har gjort vad de har kunnat för att tillgängliggöra specifika verk som rättighetshavarna har försett tjänsten med relevant och nödvändig information om men samtidigt inte använda sig av filter som försvårar för användarna.

För att säkerställa att avtalen respekterar svensk lag stöder vi MP:s motion om att lagvalsklausuler bör utredas.

Våra reservationer möter egentligen upp EU-direktivets ursprungliga intention, och vi försöker med våra förslag att möta upp den. Sverige bör som minst implementera direktivet så som det är. Eftersom detta är en lag som kommer att påverka många upphovsrättspersoner, företag inom kultur

och medier och inte minst användarna ser vi ett behov av att kontinuerligt utvärdera implementeringen av lagen.

Jag vill också, som föregående talare, passa på att tacka alla kulturorganisationer och branschorganisationer som har träffat oss genom åren. De har ställt upp med att både utbilda oss och diskutera kring förslaget. Vi har spenderat ganska många timmar tillsammans. Tack vare er och ert arbete får vi dansa till härlig musik, läsa intressanta böcker och gråta till drama. Sanningen är: Hur tråkigt vore inte livet utan er insats?

Jag yrkar bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 22 ANETTE RANGDAG (SD):

Herr talman! Jag vill, i likhet med övrig majoritet, yrka på att riksdagen ställer sig bakom regeringens proposition *Upphovsrätten på den digitala inre marknaden* i sin helhet. Propositionen presenterades för riksdagen under förra mandatperioden av den förra regeringen men stöds av den nyttillträdde.

Förslagen i propositionen bygger på ett EU-direktiv och innehåller nya regler som syftar till att anpassa upphovsrätten till den tekniska utvecklingen. Tack vare denna proposition underlättas undervisning och forskning, samtidigt som kulturarvet kan bevaras och äldre konstverk enklare återges. I propositionen ryms även förslag för att framställare av presspublikationer ska kunna ges ny ensamrätt till sina publikationer för att förenkla ersättningar när material brukas på nätet.

Det är delvis frågor av teknisk natur, men det är vår, regeringsunderlagets och förra regeringens uppfattning att detta i praktiken kommer att resultera i förbättrade förutsättningar för dem som det berör. Med detta sagt har jag full förståelse för att det finns olika ingångar i dessa frågor. Att det är radikalt olika ingångar får ändå tillstå sett till de olika intressenter som uppvaktat oss riksdagsledamöter i ärendet. Alla intressen kan inte omhändertas, men det är vår uppfattning att detta är en bra medelväg.

Herr talman! Om jag tillåts att tala lite brett om Sverigedemokraternas politik på det immaterialrättsliga området vill jag betona att vår utgångspunkt är att immateriella värden i takt med teknikens utveckling och informationssamhällets mognad har kommit att bli en alltmer betydelsefull del av samhällsekonomin.

Samtidigt har utvecklingen inneburit att teknik och information sprids, konsumeras och förbrukas snabbare än tidigare. Digital teknik och internet har kommit att ta platsen som den primära plattformen för såväl den demokratiska debatten och spridning av information och nyheter som för konsumtion av kulturalster och underhållning. Trots detta bygger det upphovsrättsliga regelverket fortfarande i stora delar på den ordning som tillkom när tryckpresstekniken var den gängse plattformen för informations-spridning.

En modernisering av upphovsrätten är nödvändig för att den ska kunna fungera i ett alltmer digitaliserat samhälle, vilket nu delvis sker. Jag och Sverigedemokraterna välkomnar därför att EU-gemensamma regler med ett sådant syfte nu införs i svensk rätt. Jag och majoriteten vill dock framhålla vikten av att de nya reglerna är ändamålsenligt utformade och leder till att upphovsrätten kommer att fungera på ett bättre sätt på den digitala

Anf. 23 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Äntligen, tänker säkert ett stort antal personer och branschorganisationer som följer denna debatt. Anledningen till det är att vi i dag ska besluta om implementering av det så kallade upphovsrättsdirektivet. Redan 2019 antogs på våren Europaparlamentets och rådets direktiv, och den 7 juni 2021 skulle medlemsstaterna ha genomfört direktivet. Men vi är alltså där först nu.

Vad är då upphovsrätt? Jo, om någon skapar något får den per automatik upphovsrätten till det den skapat. Som ni hört tidigare i dag ingår upphovsrätten i immaterialrätten. Annat som ingår är patent, varumärke, design, företagsnamn och kretsmönster – för att tala om något som är aktuellt i Europa just nu apropå detaljer för biltillverkning.

Immaterialrätten är viktig och utgör en av de största tillgångarna för entreprenörer och företag, och här har det skett en förändring längs vägen i vårt svenska samhälle och i världen.

Upphovsrätten har betydelse för litteratur, konst, tekniska ritningar, strategiska planer, konsultrapporter, facktexter och design, vilket gör att den har stor praktisk betydelse för i stort sett hela företagsvärlden och näringslivet. Även datorprogram skyddas av upphovsrätt, vilket är särskilt viktigt i den digitala världen.

Vi lever i en kunskapsekonomi med globalisering och där AI, det vill säga artificiell intelligens, aktualiserar upphovsrätten. En del frågor är ännu inte lösta, som upphovsrätt när en robot och inte en människa är den som skapat, och vi känner i dag inte till morgondagens frågeställningar. I denna föränderliga värld måste lagstiftningen hänga med.

Det är nu 14 år sedan ett företag skapade en tjänst för att streama musik. För oss som växte upp med vinylskivor, kassetband och en värld efter ett givet mönster innebar cd-skivor och dvd lite av en revolution – och nu leasar vi musiktjänster. Världen är föränderlig.

Sociala medier har öppnat för nya möjligheter men samtidigt skapat en oro hos företagare inom de kreativa näringarna för vad som ska hända med deras verk och betalningen för desamma.

Därför är det kul att det har börjat presenteras och diskuteras böcker på Tiktok, vilket gör att ungdomar – kanske ni som sitter på läktaren i dag – har börjat gå till bokhandeln och köpa böcker. Bokhandlarna i sin tur saluför böckerna från Tiktok, och på så vis möts den gamla och nya världen. Hur mycket böcker det kommer att säljas i framtiden vet vi inte, men det är spännande när gränser förändras.

Upphovsrätten har delvis sina rötter i 1400-talets boktryckarkonst. Den moderna upphovsrätten uppstod dock på 1700-talet och övergick senare i immaterialrätt, vilket som sagt innebär ensamrätt till det man skapat, exempelvis en uppfinning. Detta innebär att man kan ange villkor för användning eller helt säga nej till att någon annan använder ens skapelse. Det ger också möjlighet att sälja rättigheterna vidare.

Dagens betänkande handlar om upphovsrätten på den digitala inre marknaden, och mer om detta finns att läsa i rapporten *Upphovsrättens roll för skapandet – fundamentet för ett kreativt samhälle*.

*Upphovsrätten på
den digitala inre
marknaden*

Den förra regeringen, vars proposition vi nu har på bordet, valde, som tidigare nämnts, att ha sittningar med ett hundratal branschorganisationer där alla fick göra inspel.

Jag vet att den dåvarande regeringen trodde att vi moderater, med flera, skulle hålla fast vid den ståndpunkt vi hade innan direktivet antogs i Bryssel. Så är det ju inte, och därför var detta lite överraskande för mig. Men det har gjorts ett omtag efter att man har inväntat en rättslig process och i ett försök att jämka ihop partierna i Sveriges riksdag för att uppnå ett brett stöd, vilket är bra.

I dag anser nog de flesta att förslaget är långt mycket bättre än det var från början och att det nu är nödvändigt att få det på plats.

Det hade varit önskvärt att alla länder implementerade direktivet rakt av så att vi alla hade samma underlag. Det hade skapat bäst förutsättningar för företagen på den inre marknaden vad gäller att förhålla sig till en uppsättning regelverk. Då skulle det som är skyddat i Holland eller Belgien även vara skyddat i Sverige, och det som är tillåtet där även vara tillåtet här. Denna väg framåt måste vi gå.

Så har det dock inte blivit, men som någon sa handlar det om en balans mellan olika värden. Mer arbete kommer att behövas framåt; vi stannar inte här. Detta är inte slutprodukten, även om det klubbas igenom i dag för att träda i kraft den 1 januari 2023. Moderaterna instämmer i att det är viktigt att få detta på plats.

Dock kommer ett svenskt företag som vill verka i Danmark eller Finland att behöva juridisk hjälp även där, så det blir alltså fler steg än önskvärt. Därför står konkurrensregler och den gemensamma marknaden i fokus för Moderaterna.

Herr talman! Gamla system bör anpassas till nya tider och ny teknik, och Europa behöver välfungerande upphovsrättsregler för den digitala tidsåldern. Därför yrkar vi bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 24 ULRIKA LILJEBERG (C):

Herr talman! Centerpartiet ställer sig bakom utskottets förslag om upphovsrätten på den digitala inre marknaden.

När vi säger äganderätt tänker nog de flesta av oss på jord, skog och fastigheter. Men lika viktiga är de immateriella äganderätterna. Dessa rättigheter i form av patent, varumärken, mönster och, som vi behandlar i dag, upphovsrätten har varit och är mycket viktiga för enskilda men även för många svenska företags utveckling och framgång. Att man kan skydda sitt skapande, att ha rådigheten, är många gånger avgörande för att man ska våga investera i forskning och utveckling.

Den svenska upphovsrätten är som många konstaterat till viss del omodern, och en uppdatering är därför viktig och nödvändig. Ett nytt system behöver både garantera att upphovrättshavarna får ersättning för sina verk och kunna accepteras av allmänheten. Människor som gör film, skriver böcker eller programmerar dataspel måste få betalt för det de skapat.

Det är viktigt att upphovsrätten är teknikneutral och på ett tydligt sätt sätter ramarna för alla aktörer, och vi kommer att fortsätta att följa utvecklingen här. Vi är även måna om att svenska forskare får samma möjlighet att dela forskningsresultat baserat på text- och datautvinning som forskare

har i andra europeiska länder. Samtidigt ska utbildningsinstitutionernas rätt till användning av upphovsskyddade verk vara stark.

Herr talman! För oss i Centerpartiet är det dock avgörande att den enskildes rätt att yttra sig fritt bevaras. Internet och dess olika plattformar har inneburit en revolution för möjligheterna till fritt skapande och fritt yttrande. Det har varit viktigt att detta både försvaras och stärks nu när direktivet blir svensk lag. Vi anser dock att dessa frågor har getts en rimlig balans, inte minst eftersom EU-domstolen har förtydligat att hindrande av lagliga uttryck under inga omständigheter är tillåtet. Det är viktigt och tryggt att detta är kvar.

Anf. 25 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! För Kristdemokraternas räkning vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Regeringen föreslår nya regler på upphovsrättsområdet som syftar till att anpassa upphovsrätten till den senaste tekniska utvecklingen. Det är med glädje jag hör att det är en bred uppslutning bakom detta, och också vi kristdemokrater säger: Äntligen!

Inledningsvis vill jag framhålla att en modernisering av upphovsrätten är nödvändig för att den ska fungera i det alltmer digitaliserade samhället, och därför välkomnar vi att EU-gemensamma regler med ett sådant syfte nu genomförs i svensk rätt. Vi kristdemokrater framhåller också att de nya reglerna är ändamålsenligt utformade och leder till att upphovsrätten nu kommer att fungera på ett bättre sätt på den digitala inre marknaden. Mer harmoniserade regler skapar förutsättningar för fler kulturarbetare att få en rimlig chans att försörja sig.

Den stora samhällsförändring som digitaliseringen medfört har strukturellt haft både positiva och negativa konsekvenser för aktörer på den digitala marknaden. Till de positiva kan räknas att det blivit enklare och billigare att föra ut information om de verk som framställs. Till exempel kan utställningar och arbetsprover marknadsföras enklare och även mer effektivt. De negativa konsekvenserna har dock varit mer påtagliga, såsom möjligheten att få inkomster från användningen av verk.

Herr talman! Även om teknikutvecklingen i sig varit en ledande och dominerande faktor de senaste drygt 20 åren lever inte digitaliseringen sitt eget liv utan samverkar med andra företeelser i samhället. Utvecklingen vad gäller sämre inkomstmöjligheter har kommit stegvis och ofta som ett resultat av den påverkan som digitaliseringen haft på andra aktörer som upphovsrättsaktörer är beroende av som leverantör av sitt verk. De ekonomiska rättigheterna innebär en rätt att förfoga över verket.

Propositionens förslag, liksom det bakomliggande direktivet ser vi Kristdemokrater, syftar till att skapa en bättre balans mellan parterna på den upphovsrättsliga avtalsmarknaden. Det ger en rättvisare fördelning av de intäkter som genereras av kreativt innehåll, inte minst på internet. Därför, herr talman, är det av stor betydelse att det nu har antagits ett direktiv som syftar till att förbättra och även restaurera upphovspersonernas ställning och erkänner upphovsrättslagens funktion att skydda och säkerställa en fortsatt kulturproduktion av hög kvalitet.

Prot. 2022/23:28
30 november

*Upphovsrätten på
den digitala inre
marknaden*

Vi kristdemokrater vill värna två bärande värden, dels äganderätten, dels öppenheten i den digitala världen. Det är en balansgång som måste hanteras med eftertänksamhet. Vi tillstyrker regeringens proposition och menar att den bidrar till en stabil grund som på ett tillräckligt träffsäkert sätt hanterar båda aspekterna. Men vi måste också vara öppna för att det är en process som inte tar slut i och med dagens beslut, utan vi får fortsätta att följa frågan över tid.

Anf. 26 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Konstnärer inom alla genrer har i dag svårt att få betalt för det de skapar. Trots att många har en lång utbildning och studieskulder i bagaget har de svårt att försörja sig på sitt konstnärskap. Detta är inget nytt problem, men det har accelererat i och med den ökade digitaliseringen som gjort det väldigt enkelt att sprida till exempel musik, film och bilder. Det är heller inget nytt att stora företag blir rika på enskilda upphovspersoners verk. Dåliga skivkontrakt och giriga filmbolag har vi hört talas om tidigare.

Det som är den nya utvecklingen de senaste åren är att det konstnärliga innehållet skapar stora värden som hamnar någon annanstans än hos upphovspersonen utan att det finns ett kontrakt, avtal eller medgivande. Det är också nytt att verk kan spridas så lätt och fort. Det är förstås positivt på många sätt. För oss kulturälskare är det fantastiskt att vi så lätt kan få tag på intressant musik från hela världen eller nås av konstnärskap vi inte kände till. För den enskilda upphovspersonen finns det en enorm potential att nå ut till en stor publik med de digitala lösningarna. Det som saknats har varit en reglering för att se till att de som använder och tjänar pengar på verken i de digitala miljöerna också betalar upphovspersonerna en skälig ersättning.

Utan allt kreativt innehåll skulle det inte finnas en affärsmodell för de stora nätplattformarna, som låter människor lägga upp material själva och sedan kan locka till sig reklamintäkter när det finns ett stort antal användare som företagen kan nå. Det är fullt rimligt att man tecknar licenser, och det har min partikollega Lorena Delgado redan redogjort för. Grundidén är att företagen betalar för sig, inte att upphovsrättsmaterial ska behöva försvinna från internet, som det ibland har låtit som i debatten.

En annan trend som lagstiftningen inte har fångat upp på ett bra sätt tidigare är när rättigheter säljs vidare i flera led i den digitala miljön. Som artist har du ett kontrakt med ett bolag för att ge ut din musik, men sedan säljs rättigheterna vidare till en strömningstjänst. Som författare har du ett kontrakt med ett bokförlag om utgivning av din bok, men när ditt verk sedan hamnar på en streamingplattform får du bara en bråkdel av den ersättning du hade fått vid försäljningen av en fysisk bok. Som enskild kulturskapare har du en väldigt svag förhandlingsposition, och därför krävs ett starkt lagskydd där rättigheterna för upphovspersoner slås fast tydligt.

Jag hörde det tidigare inlägget här från socialdemokraten Åsa Eriksson, som lyfte upp hur avtalsparterna i vanliga fall får förhandla fritt, men det är faktiskt ett väldigt ojämnt förhållande mellan den enskilda kulturskaparen och de stora bolagen. Här behövs ett starkt lagskydd, och jag tror att vi är överens om det här i kammaren.

Fru talman! Från Vänsterpartiet har vi jobbat hårt med att sätta oss in i konsekvenserna av de olika artiklarna sedan arbetet började på EU-nivå

med upphovsrättsdirektivet. Vi har sett det som mycket viktigt att hitta en balans mellan allmänhetens tillgång till information och yttrandefrihet och upphovsrättspersoners rätt till ersättning när deras verk delas på internet. Det har inte varit helt enkelt att förutse effekterna av direktivet, men i och med att Sverige ligger några år efter en del andra länder med genomförandet av direktivet kan vi dra lärdomar av utfallet på andra håll inom unionen.

Det förslag som vi i dag ska ta ställning till har förbättrats en hel del under resans gång, men det finns fortfarande en del punkter som vi tycker skulle behöva förtydligas för att de nya lagtexterna ska stärka upphovsrättspersoners ställning på ett fullgott sätt. Jag beklagar att så få partier har tagit till sig de kritiska synpunkter som kommit från de juridiska experterna inom kultursektorn. När Sverige nu avviker från EU-direktivets formuleringar på flera punkter riskerar vi att hamna i ett läge där den svenska tillämpningen skiljer sig från andra EU-länders. Det försvårar för intresseorganisationer och upphovsrättsinnehavare att organisera sig tillsammans med kollegor i andra länder för att få mer tyngd gentemot de stora globala internetplattformarna. Det försvårar också för företag som verkar i flera olika länder och behöver förhålla sig till olika lagstiftningar.

Ett sådant avsteg finns i översättningen av begreppet best efforts. Den punkten handlar om att företag som hanterar upphovsrättsskyddat material ska kunna visa att man verkligen har ansträngt sig för att sluta avtal och göra rätt för sig.

Den förra regeringen har föreslagit att detta begrepp ska översättas till ”gjort det som skäligen kan krävas”. Från Vänsterpartiet vill vi att det ska ersättas med ”gjort vad de har kunnat”. Det är den betydelse som andra länder har använt sig av. Det kan låta som hårklyverier. Men om man tänker efter är det rätt stor skillnad i praktiken på att göra det som skäligen kan krävas och att göra det som man har kunnat.

Majoriteten i kulturutskottet framför faktiskt samma ståndpunkt som Vänsterpartiet i denna fråga när man har yttrat sig till näringsutskottet. Man säger faktiskt rakt ut att man egentligen skulle vilja se en sådan ändring i lagförslaget. Men sedan har inga partier förutom Vänsterpartiet och Miljöpartiet ställt sig bakom detta nu när det snart är läge för skarp omröstning här.

Detta är en enkel förändring som jag hade hoppats att det skulle finnas en majoritet i riksdagen för att komma till skott med.

Fru talman! Det som också oroar mig är att den förra regeringen lyfte ut en del av direktivet som handlar om så kallad oavvislig ersättningsrätt som skulle kunna lösa det problem som uppstår när rättigheter säljs i flera led, som jag redogjorde för tidigare. Den frågan skulle lösas ut i en separat utredning. Men så verkar tyvärr inte bli fallet.

Jag hoppas att den nya regeringen tar denna fråga på allvar och ser till att denna pusselbit också kommer på plats. Annars riskerar det nya ramverk som vi skapar i dag att bli tandlöst för en stor del av den digitala marknaden, och upphovsrättspersoner kommer inte att få den stärkta position som de behöver och också förtjänar.

Fru talman! Slutligen vill jag lyfta fram det positiva, att flera typer av kulturarvsinstitutioner får undantag utifrån denna lagstiftning. Museer, arkiv, filminstitutioner och ljudinstitutioner som har i uppdrag att utan

vinstintresse sprida kunskap och kultur till allmänheten behöver sina enkla regelverk för att kunna fortsätta med denna väldigt viktiga verksamhet.

Jag står förstas bakom Vänsterpartiets alla reservationer, men jag vill yrka bifall till reservation 5.
(Applåder)

Anf. 27 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Egentligen känns det lite främmande att begära replik på just Vasiliki Tsouplakis anförande, eftersom vi i grunden har en väldigt liknande syn på hur vi behöver stärka upphovspersoners rättigheter.

Men med anledning av Tsouplakis anförande måste jag ändå ställa en fråga när det gäller det som både Vänsterpartiet och Miljöpartiet har motionerat om, alltså att vi ska ändra skrivningen i lagtexten till ”gjort vad de har kunnat”, som är en mer direktöversättning av direktivets text. Har Vasiliki Tsouplaki några exempel på lagstiftning i Sverige där den formuleringen finns? Såvitt jag vet är det inte så som vi uttrycker oss i svensk rätt. Det begrepp som nu används är den vedertagna formulering som vi använder enligt svensk rättstradition och som departementet bedömer på alla sätt uppfyller de krav och den nivå som direktivet stipulerar. Det finns alltså ingen lägre skyddsnivå i den svenska formuleringen.

Min fråga till Vasiliki Tsouplaki är: Var i svensk rätt menar ni att vi använder uttrycket ”gjort vad de har kunnat”?

Anf. 28 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Åsa Eriksson för frågan. Naturligtvis kan jag inte de svenska lagarna anta och kan därför inte räkna upp några exempel så här på stående fot. Jag litar förstås på den formulering som finns i propositionen om att detta är det vanliga sättet att uttrycka sig i svensk lagstiftning. Jag har ingen annan åsikt om den delen. Men här har vi att hantera ett EU-direktiv där man har just denna formulering.

Den oro som finns gäller att det faktiskt blir en skillnad utifrån hur man formulerar sig. Man jämför med andra länder. Denna oro från kultursektorn bygger på att man har många års erfarenheter av att företag försöker hitta luckor i lagen för att inte göra rätt för sig och ersätta upphovsrättspersoner. Om det då blir upp till dessa företag att visa att de har gjort det som skäligen kan krävas är det någonting annat. Då blir det en fråga för domstolar att avgöra om detta är skäligt och om företagen har gjort det som skäligen kan krävas av dem.

Skulle man i stället fråga om företagen har gjort vad de har kunnat blir det mer en bevisbörda som hamnar hos företagen. Det är så de organisationer som vi har träffat uppfattar denna skillnad, alltså att det blir en tyngre bevisbörda att visa att de faktiskt verkligen har gjort det som de har kunnat för att sluta avtal för att göra rätt för sig. Det är denna skillnad som uppfattas och som har synts i historien och som också syns i andra länder. Det är därför som vi har landat i denna slutsats.

Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki för förtydligandet. Jag tror att anledningen till att ledamoten inte kan nämna andra ställen i svensk rätt där denna formulering förekommer är för att den inte finns.

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt att vi, när vi implementerar EU-direktiv, gör det på ett sätt som är förenligt med svensk rättstradition och att det blir tydligt för domstolarna hur de ska bedöma. Och som jag sa tidigare anser vi att vi har landat nära direktivet i denna formulering, och juristerna på Justitiedepartementet hävdar att detta inte på något sätt innebär några lägre krav än det som direktivet stipulerar. Det är viktigt för oss.

Precis som ledamoten själv sa i sitt anförande, och som jag framhöll i mitt anförande, är det oerhört viktigt att vi värnar upphovsrättspersonernas möjligheter att få betalt för sina verk, följa hur de används och styra över användningen. Det menar jag att vi gör med den föreslagna implementeringen av direktivet.

Fru talman! Slutligen vill jag ställa en fråga till Vänsterpartiet och ledamoten Tsouplaki: Är det Vänsterpartiets mening att vi just när det gäller upphovsrätt ska frånga svensk rättstradition och tillämpa någon ny typ av formulering?

Anf. 30 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för följdfrågan. Självklart är det inte så att Vänsterpartiet har ett gäng egna jurister som försöker sitta och klura på detta, utan vi har lyssnat på den expertis som finns inom upphovsrätsorganisationerna och kulturorganisationerna som menar att detta kan bli ett bekymmer för oss, att vi skiljer oss från de andra länderna.

Jag hoppas att det är som Åsa Eriksson säger, att denna formulering i praktiken kommer att innebära att vi gör precis som de andra länderna vid implementeringen. Men som jag uppfattade det är det en viss skillnad, och det är där som oron finns. Ska man som företag fråga sig om man har gjort vad som är skäligt eller om man har gjort allt som står i ens makt för att komma till ett avtal kan andra frågor bli: Är det skäligt om det innebär väldigt stora kostnader för företaget? Är det skäligt om det innebär att man behöver hitta nya tekniska lösningar? Är det skäligt om man behöver göra stora investeringar? Är det skäligt att behöva anställa tre personer extra på ett företag för att sluta ett avtal?

Det är där som vi inte vill hamna, alltså att det blir en bedömning om det är skäligt att företagen gör dessa ansträngningar. Vi vill ju att det ska vara tydligt att man ska göra allt man kan för att också göra rätt för sig i denna avtalssituation med en upphovsrättsperson. Det är det som vi vill komma åt, och det är det som vi också har uppfattat att EU-direktivet vill att vi ska göra i den svenska lagstiftningen. Därför är vi oroliga för att vi skiljer ut oss här och att det inte blir så skarpt som det skulle kunna vara för upphovsrättspersonernas bästa.

Anf. 31 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Egentligen tryckte jag på knappen för replik av samma anledning. Vi fick ju frågan, eller påståendet, att vi de facto inte har gjort någonting. Ni säger att det bara är ni som har lyssnat på organisationerna. Vi har lyssnat på dem. De har berättat, och de har skickat samma underlag till oss alla att titta på.

Varför har vi då inte har landat i att skicka tillbaka ärendet och göra om det? Nu har väl Vänsterpartiet inte riktigt sagt så, eftersom man nu ändå säger att det skyndsamt behöver genomföras. Men precis som Åsa Eriksson från Socialdemokraterna tidigare anförde menar juristerna på departementet att det här inte ska vara ett problem, utan att det är så man uttrycker sig i svensk lag.

Mina tankar är desamma som Åsa Erikssons: Det är så här det ser ut när man skriver. Det finns också ett par andra skrivningar för det här som man skulle kunna använda och ändå komma fram till samma sak.

Det som inte nämndes senast men som jag tänkte ta upp är proportiona-
liteten. Det är ju också det som ska vara best effort i detta när man tittar på det. Jag är inte själv jurist, och ledamoten Vasiliki Tsouplaki har berättat att hon inte heller är det. Och alla kan ju inte vara det! Men under den tid detta har tagits fram har jurister sagt – om än inte i just detta ärende men om andra saker – att det här är jättesvårt även för jurister. Men i det här fallet finns det ändå en praxis där man garanterat måste följa EU-rätten. Det ska alltså inte vara några problem.

Jag förstår att ledamoten är ute efter ett steg tidigare, där man ska tolka det hela utan att komma fram till någon rättslig handling. Men jag kan ta upp det efter att ha fått mitt svar.

Anf. 32 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag uppfattade nog inte riktigt vad frågan var, men jag kan fortsätta lite på samma spår som vi var inne på tidigare.

Det är jätteroligt att få vara här och diskutera med näringsutskottet. Men det som jag ser och som jag också framförde i mitt anförande är att i kulturutskottet, där jag är ledamot, var det tydligt att alla partier ställde sig bakom att vi borde ha haft formuleringen med den andra översättningen av best effort, som är mer i linje med direktivet, alltså att man har gjort det man har kunnat.

Detta var tydligt i det yttrande som kulturutskottet lämnade, och därför blev jag väldigt förvånad över att inte fler partier sedan ställde sig bakom det när det blev skarpt läge och dags att yrka. Det fanns ju ett motionsförslag från oss som man skulle kunna stödja.

Jag har förstått att Moderaternas inställning är att man är orolig för att detta skulle kunna dra ut på tiden. Vi har dock sett det som att vi visserligen har dragit över tiden och redan borde ha implementerat detta men att frågan är så pass utredd. Vi ser dessutom tillämpningen i andra länder. Det skulle därför inte behöva försvåra eller fördröja införandet på ett sätt som är orimligt. Eftersom det handlar om ett regelverk som man har väntat på länge är det också viktigt att det blir så bra som möjligt redan nu.

Vi ser att det har krävts ett väldigt stort arbete inom EU för att komma fram med förslaget. Det är många länder, många intressenter och många intressen som ska vägas mot varandra. Därför kommer det nog att dröja länge innan vi tittar på denna lagstiftning igen, och därför är vi måna om att göra den så skarp som möjligt nu när det är dags att fatta beslut här i riksdagen i dag.

Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Vasiliki Tsouplaki, för svaret! Nu vet vi vad som har diskuterats i kulturutskottet.

Jag skulle vilja säga att Moderaterna inte gör den här avvägningen enbart för att vi är oroliga för att det ska dra ut på tiden. När man pratar med juristerna på departementet hör man också att de säger att alla stater har en skyldighet att implementera detta lojalt, det vill säga att man måste följa det som gäller i EU-kraven. Där har vi alla ett åtagande att uppfylla.

Det går alltså juridiskt att skriva så här, enligt jurister, och nå samma mål som Vasiliki Tsouplaki är mån om att ta upp för organisationernas skull. Det är därför vi har landat i detta samtidigt som vi har den andra delen om att detta bör införas. När man har att följa den rättsliga princip som vi följer i Sverige och som sedan ska synkas med EU-lag ska det inte bli några bekymmer. Därför har man valt att ta steget fullt ut. Det är det som ligger bakom, och då vet alla aktörer det också.

Vi kommer att följa ärendet noga. Det tar inte slut i dag. Det kommer inte att dröja, för det finns redan arbetsgrupper som tittar på innehåll. Det ska göras avstämningar längs vägen, så man får vara på i processen och se vad som händer och följa det. Jag har inte sett att det blir några bekymmer eftersom det är sagt från den juridiska sidan att detta fungerar väl.

Anf. 34 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Ann-Charlotte Hammar Johnsson har rätt i sina förhoppningar.

Vi hade hellre velat ta det säkra för det osäkra och skärpa regelverket redan nu. Vi har också ett yrkande om en uppföljning som man skulle kunna stötta för att verkligen ha koll på frågan.

Jag vill också återigen lyfta fram det jag sa tidigare och som jag hoppas att Ann-Charlotte Hammar Johnsson kan ta med sig till sina partikamrater i den nya regeringen, nämligen att den utredning som landade här för någon vecka sedan som handlade om den oavvisliga ersättningsrätten behöver komma på plats.

Kultursektorn har verkligen blivit besviken på utfallet i utredningen, där det inte finns några skarpa förslag om just rätten till ersättning i senare led när det handlar om rättigheter i flera led. Jag hoppas att Moderaterna och de andra regeringspartierna kikar närmare på detta och ser till att vi får lite skarpare förslag i den delen. Annars är vi från Vänsterpartiet oroliga för att hela den ansats som har funnits från alla partier om att upphovsrättspersonerna ska få en stark ställning på avtalsmarknaden gentemot de stora globala jättarna inte kommer att falla så väl ut som vi alla hoppas. Jag vill verkligen skicka med till den nya regeringen att jag hoppas att ni kikar vidare på frågan.

Anf. 35 AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Sverige har starka kulturnäringsar med välkända musiker, producenter, författare, filmskapare och bildkonstnärer som bidrar både till ett rikt och levande kulturliv här i Sverige och till en stark export och näring. Detta är starkt bidragande och viktigt för att ge en positiv bild av Sverige internationellt. Det gynnar också hela det svenska näringslivet, och det är naturligtvis också helt fundamentalt för ett samhälles demokratiska och mänskliga utveckling.

Fru talman! För att dessa branscher ska fortsätta att vara vitala, för att nya utövare ska kunna söka sig till branscherna och för att konstnärer ska kunna skapa under rimliga villkor är det centralt att vi har regelverk på plats som säkerställer att upphovspersoner får ersättning för de värden som de skapar och producerar. För ett fritt konstnärligt skapande krävs det mycket – det krävs att vi har goda och bra regelverk, det krävs att vi har trygghetssystem som fungerar och det krävs att det finns system som gör att man kan få ersättning för de värden och de verk som man producerar och säljer. Då är naturligtvis upphovsrätten helt central.

För Miljöpartiet har det under hela denna process varit viktigt att värna användares frihet på internet, att säkra att satir ska vara möjligt och att säkra att ideella verksamheter ska kunna verka utan att drabbas av onödiga hinder längs vägen. När upphovsrättsdirektivet väl landade på riksdagens och regeringens bord var vårt fokus att det är viktigt att det implementeras på ett sätt som kommer konstnärer och kulturskapare till godo.

Jag vill också passa på att här från talarstolen tacka alla som har varit inblandade i framtagandet av propositionen. Det gäller tjänstepersoner på departement, riksdagsledamöter som har arbetat med frågan både från näringsutskottet och kulturutskottet och inte minst alla aktörer som har bidragit med kunskap under resans gång.

Jag vill också lyfta fram det som redan har sagts här från talarstolen, nämligen att processen har varit oerhört gedigen med många möten och dialoger. Och jag tror att jag talar för många här i kammaren när jag säger att vi har höjt vår kunskap om dessa väldigt komplexa frågor. Detta är ju inte slutet av resan, utan det här är ett arbete som fortsätter. Vi har fler frågor som rör upphovsrätten på vårt bord. Vi har också en proposition som nu ska antas av riksdagen och som det sedan är av yttersta vikt att kontinuerligt följa upp. Då är det viktigt att ha lagt en grund för hela processarbetet.

Det är väldigt viktigt att vi nu får propositionen och implementeringen av upphovsrättsdirektivet på plats. Det innebär en modernisering. Det innebär flera steg som stärker upphovspersoners möjlighet att faktiskt få ersättning för de verk de skapar.

Det är en svår balans i vissa fall. Det är en trixig resa. Jag tycker att regeringen som har lagt fram förslaget och den nya majoriteten som också ställt sig bakom det i huvudsak har landat rätt när det kommer till den balansen, i ett första steg. Sedan önskar jag och Miljöpartiet – vi har också lagt fram några ändringsförslag på propositionen – att balansen hade varit något mer viktad mot upphovspersoners och konstnärers rättigheter. Det viktiga är kanske inte exakt i vilka delar, men den totala balansen skulle ha varit något mer viktad.

När man pratar om att alla parter i en sådan här bred process ska vara lite lagom nöjda eller missnöjda är det ändå viktigt att komma ihåg att det ofta finns en svagare part när sådana här avtal ska träffas. Det är ofta den enskilda konstnären, den enskilda upphovspersonen, och därigenom tycker Miljöpartiet att balansen kunde ha legat lite mer till förmån för denna part.

Fru talman! Vi har lagt fram några konkreta yrkanden. Jag ska bara helt kort redogöra för dem och för våra motiv för att lägga fram dem.

Det ena handlar om att stärka upphovspersoners ställning i relation till onlinetjänsterna. Det har precis hållits en debatt om just den frågan, där Vasiliki Tsouplaki väldigt väl beskrev det som Miljöpartiet också menar när det gäller formuleringen i 52 §, som kommer från upphovsrättsdirektivet, där det anges att en onlinetjänst ska ha "gjort vad de har kunnat" för att erhålla ett tillstånd. I propositionen uttrycker man det som "gjort det som skäligen kan krävas". Här har vi också landat i att det hade varit bättre att följa den skrivning som används i upphovsrättsdirektivet.

Jag har dock stor respekt för juristerna på Justitiedepartementet, och det är väldigt glädjande att höra från talarstolen att det finns en tro på att detta inte innebär en försvagning. Då är mitt budskap till oss alla här: Låt oss följa detta och ha en nära dialog med upphovspersonerna och deras organisationer för att säkra att det faktiskt blir så. Jag hoppas också att det finns en beredskap här i kammaren för att, om vi faktiskt har landat fel i ett antal sådana här formuleringar, vara beredda att lyfta upp denna lagstiftning till kammaren igen.

Jag vet att det finns en oro hos sektorn för att dessa regler, när vi nu sätter dem på plats, inte kommer att vara ruckbara på ganska lång tid framåt. Det är klart att det måste finnas en framförhållning. Detta är regelverk som måste implementeras i väldigt många organisationer, och vi ska inte ha en ryckighet. Men om vi märker att det har landat i direkta felaktigheter – jag ser att det nickas i kammaren, och det gör mig glad – är vi i Miljöpartiet naturligtvis beredda att bistå i ett arbete för att justera den typen av felaktigheter.

Det andra vi har ett yrkande om rör den nya paragrafen 29 a §. Här finns bestämmelser om den rätt till information en upphovsperson som överlåtit sina rättigheter har. Paragrafen innehåller skrivningar som begränsar upphovspersonens rätt till information med hänsyn till exempelvis förhållandena i aktuell sektor, kostnader samt i det fall informationskravet bedöms oproportionerligt. Det är naturligtvis relevanta begränsningar i någon mån, men samtidigt är vi rädda att dessa begränsningar är alltför långtgående och kanske också tolkas alltför långtgående när detta sedan ska implementeras. Om det inte tillförsäkras insyn i hur verk används i både andra och tredje led blir det såklart omöjligt att bedöma om rättighetsinnehavarens ersättning är skälig. Hur detta regelverk tillämpas i praktiken kommer alltså att bli avgörande.

Därför har vi i vår följdmotion föreslagit att regeringen ytterligare ska undersöka hur rättighetshavare ska få tillräcklig tillgång till adekvat information om hur deras verk används även i tredje led. Detta yrkande, som vi har tillsammans med Vänsterpartiet, verkar inte få stöd här, men vi vill naturligtvis se det som ett medskick till regeringen i det fortsatta arbetet med upphovsrättsfrågor.

Vi tycker också att man borde utreda behovet av tvingande lagvalsregler eller andra åtgärder för att säkerställa att reglerna om överlåtelse av upphovsrätt inte kringgås. I artikel 18 i upphovsrättsdirektivet föreskrivs att upphovspersoner ska ha rätt till lämplig och proportionerlig ersättning, och detta föreslås implementeras genom 29 §. Dock kan denna tvingande bestämmelse kringgås genom att utländska bolag hävdar att svensk rätt inte ska kunna tillämpas på avtalen. Det här är en oro som vi tar på allvar. Vi menar att man bör kunna utreda detta vidare, även efter att vi har antagit propositionen.

Precis som Vänsterpartiet har vi också ett yrkande om att utvärderingen av den svenska implementeringen bör ske löpande. Jag förutsätter, eftersom man inte har yrkat bifall till det, att det är något man planerar att göra från regeringens sida.

Detta är viktigt. Det har redan kommit domstolsutslag, och det lär komma fler. Vi ser hur andra länder har valt att implementera denna lagstiftning, och vi kommer som sagt att få fler ärenden på vårt bord som rör upphovsrätten – till exempel frågan om oavvislig ersättningsrätt, som Vasiliki Tsouplaki nämnde nyss från talarstolen.

Avslutningsvis vill jag åter vända mig till landets konstnärer och upphovspersoner. Under pandemin var det en väldigt svår period för landets kulturliv. När det gäller implementeringen av upphovsrättsdirektivet kan det utgöra en pusselbit som faktiskt stärker möjligheten till intäkter och därmed också möjligheten till ett starkt och rikt kulturliv i Sverige. Därför är det viktigt att vi går vidare med frågan. Miljöpartiet vill också se några förändringar. Men framför allt är det viktigt att vi nära följer implementeringen framåt och är beredda att göra justeringar om så krävs. För att konstnärer och kulturskapare ska kunna verka under rimliga villkor, för att vi ska kunna ha det rika konstliv vi har och för att kulturen ska kunna vara den starka exportnäring den är behöver vi ett regelverk på plats som säkrar att tillräcklig ersättning kommer tillbaka till den som har skapat verk till glädje för svenska folket och hela världen.

Jag yrkar bifall till reservation 4, som handlar om vårt motionsyrkande 3. I övrigt ställer jag mig såklart bakom samtliga Miljöpartiets reservationer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU9

Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare (prop. 2021/22:284) föredrogs.

Anf. 36 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Detta är min premiärdebatt i det här forumet. Det känns bra. Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

För cirka ett år sedan fick vi ta del av fackens larm från batterifabriken i Skellefteå. Drygt 2 000 arbetare från 50 olika länder arbetade med att bygga upp fabriken, och drygt 250 olika företag var verksamma på området. Facken berättade att mellan 600 och 750 arbetade för avtalslösa företag. Huruvida de var försäkrade var väldigt ovisst. De vittnade om oseriösa, fuskande företag, lönedumpning och arbetskraft som utnyttjades. Många arbetade 90 timmar per vecka och plankade in på området utan att registrera sig vid grinden. Polisen, Arbetsmiljöverket och Skatteverket gjorde inspektioner som påvisade stora brister.

Fru talman! Den nya regeringen har nu lagt fram ett förslag som den tidigare S-ledda regeringen arbetat fram. I propositionen lämnas förslag om att en arbetskraftsinvandrare genom sin anställning ska uppnå en god försörjning för att kunna beviljas ett arbetstillstånd. Syftet är att stärka arbetskraftsinvandrades ställning på arbetsmarknaden och motverka konkurrens och låga löner.

För att ett arbetstillstånd ska kunna beviljas en arbetskraftsinvandrare måste försörjningskravet och övriga villkor vara uppfyllda i enlighet med utlänningslagen. Försörjningskravet innebär att inkomsten måste vara av sådan storlek att personen inte behöver försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen för att täcka sina kostnader för bland annat boende och uppehälle. Enligt praxis innebär försörjningskravet också att inkomster som huvudregel ska uppgå till ett schablonmässigt bestämt belopp. Migrationsverket har beräknat att lönen oavsett sysselsättningsgrad som lägst måste uppgå till 13 000 kronor per månad.

Av utredningens kartläggning framgår att missbruket av systemet för arbetskraftsinvandring bland annat består i att människor arbetar till en alltför låg lön, långa dagar och ibland utan ledighet. Utredningens bedömning är att problemet är betydande och mycket allvarligt.

När systemet för arbetskraftsinvandring från tredjeland infördes år 2008 ansåg den dåvarande regeringen att omständigheten att en utlänning måste försörja sig inte var ett tillräckligt krav för lönesättningen. Därför infördes även ett lagstadgat krav på att svenska kollektivavtal eller praxis för yrket eller branschen ska tjäna som vägledning för de anställningsvillkor som ska gälla för att kunna få ett arbetstillstånd.

Det nuvarande regelverket har dock, vilket bland annat utredningens kartläggning visar, kommit att underlätta för oseriösa arbetsgivare att anlita billig arbetskraft och utnyttja systemet. Ekobrottsmyndigheten anger också att missbruk av systemet för arbetskraftsinvandring är ett av de enskilt största brottsområdena inom grov ekonomisk brottslighet.

Fru talman! Förutom lidande för den enskilde innebär missbruk av möjligheten till arbetskraftsinvandring stora kostnader för samhället. Dessa kostnader för det offentliga och för samhället kan vara svåra att mäta, men på sikt kommer de att orsaka stor skada. I förlängningen kan det också undergräva tilltron till arbetskraftsinvandringssystemet. För oss socialdemokrater är det också en viktig utgångspunkt att Sverige inte ska konkurrera med låga löner.

Brottsoffermyndighetens uppfattning är att ett höjt försörjningskrav ändå medför förbättringar för arbetstagaren, till exempel genom att göra det lättare att konstatera om någon arbetar under uppenbart orimliga villkor. Den svenska modellen ska värnas, och krav på kollektivavtal är en bra garant för att alla arbetare ska få en skälig lön oavsett varifrån de kommer. Men det gör inte så att problemen försvinner avseende personer som exempelvis kommer hit på deltidstjänster och av den anledningen får låga löner.

Ett försörjningskrav finns redan i dag. Ett höjt försörjningskrav kan därför inte sägas inverka på den fria förhandlingsrätten mellan parterna på arbetsmarknaden. Det handlar i stället om att reglera under vilka förutsättningar det är rimligt och försvarbart att en arbetskraftsinvandrare från tredjeland ska kunna komma till Sverige och arbeta. Det är, som utredningen är inne på, inte tillräckligt att en person som kommer hit från tredjeland

för att arbeta inte behöver nyttja välfärdssystemen eller de sociala trygghetssystemen. En höjning av försörjningskravet kan därmed bidra till att bevara legitimiteten i systemet för arbetskraftsinvandring och kan inte sägas förändra den svenska modellen i grunden.

Fru talman! I vårt starka samhälle är arbetskraftsinvandring ett tillskott, inte ett sätt att utnyttja människor. Arbetskraftsinvandrare är utsatta på arbetsmarknaden. Flera av dem kan inte språket, har dålig kunskap om sina rättigheter och är beroende av sin arbetsgivare på ett sådant sätt att de riskerar att bli av med jobbet om de uttrycker sig kritiskt eller försöker få någon förändring till stånd.

Arbetskraftsinvandring behövs vid behov. Jobb i yrken där det inte råder brist på arbetskraft ska gå till arbetslösa personer i Sverige. Vi socialdemokrater står upp för sjysta löner och trygga arbetsvillkor, oavsett bransch, yrke eller vem det är som arbetar. Utmaningen de kommande åren är att fortsätta pressa tillbaka arbetslösheten, särskilt bland nyanlända. Då ska inte jobb i yrken där det inte råder brist på arbetskraft i Sverige gå till andra än de som lever och bor i Sverige. Vi ska inte konkurrera med låga löner och dåliga arbetsvillkor. Vi ska ha ordning och reda på arbetsmarknaden.

(Applåder)

Anf. 37 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Min första fråga till Socialdemokraterna gäller att ni har haft åtta år på er att fixa ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen. Vad var det som hände? Varför gjorde ni inget före våren eller sommaren 2022?

Den andra frågan gäller att Socialdemokraterna hade en unik möjlighet att återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen, alltså att man utgår från behov och brist på arbetskraft, som ledamoten precis talade om. För det första hade förslaget stöd av en majoritet här i riksdagen. För det andra fanns ett färdigt remissbehandlat förslag från Jämlikhetskommissionen om att återgå till den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen.

Socialdemokraterna valde dock att inte lägga fram något förslag till riksdagen. I stället tillsattes ännu en utredning. Varför lade Socialdemokraterna inte fram ett förslag om att återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen när man hade chansen och en majoritet här i riksdagen var för det?

Anf. 38 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Fru talman! För oss finns det ett värde i att man inte ska bli utnyttjad på arbetsmarknaden. Vi kan se att antalet beviljade arbetstillstånd hittills i år, då det bara är två månader kvar av året, har nått rekordnivåer. Och nästa år beräknas en stor ökning ligga kvar, över 9 000 ärenden, jämfört med den tidigare prognosen.

Vi har alltid pratat om att man ska ha sjysta villkor på arbetsmarknaden. Men under de åtta år som vi har suttit i regeringen har vi inte kunnat styra på vår egen budget.

Jag stannar där. Jag känner att jag inte riktigt kan bemöta ledamotens fråga. Jag är som sagt ganska ny här. Jag ber om ursäkt.

Anf. 39 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Anledningen till att jag ställde frågan är att en majoritet i riksdagen var för att återgå till den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Jag talar till alla socialdemokrater som sitter här i kammaren. Det är synd att ni inte tog den chansen. Det fanns en majoritet här i riksdagen för att få detta tillbaka. En stor del av det som Socialdemokraterna talade om här, i fråga om att se till att människor inte utnyttjas på arbetsmarknaden, hade kunnat lösas. Men ni tog inte den chansen.

Jag förstår att ni i det här läget vill gadda ihop er med slottspartierna om att höja inkomstkraven och alla de bitarna och kalla det en god försörjning. Men det här innebär också att människor som bygger Sverige kommer att utvisas. Vi delar inte åsikten att man bara ska göra fler människor utvisbara.

Ni hade kunnat se till att vi hade fått ett mer rättvist system. Det är jätetråkigt att ni inte tog den chansen. Det är också jätetråkigt att ni inte röstar för att vi ska återgå till att göra heltid som krav för arbetskraftsinvandrare.

Anf. 40 ZARA LEGHISSA (S) replik:

Fru talman! Det är mer som behöver göras i fråga om migration och arbetskraftsinvandring. Vi behöver hålla de goda exemplen högt och vara förebilder för det fortsatta arbetet. Det är även viktigt att arbetsmarknadens parter görs delaktiga.

Vi socialdemokrater anser att en höjning av försörjningskravet är ett bra steg på vägen. Det är också någonting som vi kan införa här och nu, eftersom det redan i dag finns ett försörjningskrav. Det torde alltså inte bli några större administrativa omkostnader.

Vi kommer alltid att stå upp för sjysta villkor på arbetsmarknaden. Man ska inte konkurrera med dåliga arbetsvillkor och låga löner.

Anf. 41 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Arbetskraftsinvandringen har historiskt varit positiv för Sverige och bidragit till vårt lands utveckling. Människor från andra delar av världen fyller luckor på svensk arbetsmarknad och utvecklar vår ekonomi och kunskap. Råder det arbetskraftsbrist inom branscher och yrken vet vi i Sverige att de kan hanteras. Men för att arbetskraftsinvandringen ska bidra positivt för arbetstagaren, arbetsgivaren och hela samhället måste det finnas garantier för att utländska arbetstagare inte utnyttjas på arbetsmarknaden och inte heller används för att dumpa lönerna och arbetsvillkoren på den svenska arbetsmarknaden.

Det regelverk och system vi har i dag är totalt snedvridet och sätter arbetstagaren i underläge gentemot arbetsgivaren. Det har lett till en situation där städare tvingas jobba långa dagar och nätter utan vila, byggnadsarbetare tvingas arbeta i usla arbetsmiljöer med risk för liv och hälsa, diskare tvingas betala en del av lönen till arbetsgivaren för att kunna behålla jobbet och restaurangpersonal tvingas sova på madrasser på lagret och ibland till och med utnyttjas sexuellt och tystas.

Vi har länge känt till det här cyniska utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare på svensk arbetsmarknad. Och det värsta av allt: När myndigheter väl kommer på vad som sker blir det ofta så att enskilda arbetstagare

sätts i Migrationsverkets förvar medan arbetsgivaren kan fortsätta utnyttjandet av utländsk arbetskraft.

Fru talman! Denna situation har inte vuxit fram ur ett vakuum utan är ett resultat av politiska beslut i den här kammaren – precis som skuggsamhället, som många politiker i den här kammaren brukar referera till och som de själva har skapat. Det nuvarande system för arbetskraftsinvandring som infördes av alliansregeringen och Miljöpartiet 2008 är riggat för att arbetsgivare ska kunna ta hit lågbetald arbetskraft utan något starkare skydd för arbetstagaren. Det har inneburit grovt utnyttjande av arbetare, exploatering, lönedumpning, osund konkurrens och brottslighet. Arbetsgivarnas efterfrågan på billig arbetskraft styr. Det har lett till att människor luras hit från andra länder, utnyttjas under slavliknande arbetsförhållanden och riskerar att straffas om de anmäler arbetsgivaren.

Vänsterpartiet och fackföreningsrörelsen förutsåg det här redan när systemet infördes. Vi konstaterade då att det förstärker den ojämlika maktbalansen på arbetsmarknaden och försämrar villkoren för landets löntagare och dem som utnyttjas. Vi har också sedan dess krävt – och länge drivit på för – ett rättvist system för arbetskraftsinvandringen.

För det första måste vi återinföra den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Frågan om brist och behov ska prövas av Arbetsförmedlingen i samråd med arbetsmarknadens parter. För det andra ska heltidsanställning vara krav för arbetstillstånd. För det tredje ska en vandelsprövning göras av arbetsgivare som söker arbetstillstånd för utländska arbetstagare. För det fjärde måste arbetare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren få stanna i Sverige tillståndstiden ut och ges möjlighet att söka ny anställning samt få rättslig hjälp. För det femte ska arbetsgivare som utnyttjar anställda inte komma undan. Här behövs straff för arbetsgivaren och skadestånd till arbetstagaren som drabbas.

För att man ska komma åt de verkliga problemen med arbetskraftsinvandringen behöver dessa förslag genomföras. Den förra regeringen gick oss till mötes gällande kraven om anställningsavtal och om att arbetsgivare ska vara skyldiga att rapportera om anställningsvillkoren försämrats. Det är naturligtvis bra och viktigt för att stävja utnyttjande och fusk. Men det är inte tillräckligt, framför allt inte när man haft åtta år på sig att ordna så att vi får ett rättvist system.

Fru talman! Det som föreslås här och nu och som bygger på en proposition från den förra regeringen är att man ska ha en anställning som möjliggör en god försörjning för att kunna beviljas ett arbetstillstånd. Vad ”god försörjning” betyder ska regleras i förordning, vilket gör förslaget otydligt och svårbedömt.

Jag konstaterar att LO, TCO och Saco har invändningar mot förslaget och framhåller att lön i första hand ska ges i enlighet med kollektivavtal och i enlighet med den svenska modellen. TCO och Saco framför också att förslaget inte har förutsättningar att motverka det missbruk som finns och som jag tidigare refererade till. Enligt LO bör i första hand alltid göras till norm för arbetskraftsinvandrare. Inte ens det ville den förra regeringen fixa.

Vänsterpartiet delar de fackliga centralorganisationernas uppfattning. Vi anser exempelvis att ett krav på heltid för arbetstillstånd är en bättre väg att gå än en höjning av försörjningskravet. Ni löser inte problemen med försörjningskravet och tillgodoser inte de behov som finns. Så ser

verkligheten inte ut på arbetsmarknaden. Behovet bör styra vem som får uppehållstillstånd för arbete.

Därför ställer jag mig också kritisk till att införa ett nytt skarpt inkomstkrav för arbetskraftsinvandringen. Att lösa problemet genom en inkomstgräns signalerar att det alltid är högre löner för viktiga arbeten och för arbeten där det råder arbetskraftsbrist. Det är en verklighetsbeskrivning som vi i Vänsterpartiet inte ställer upp på. Men att vi är där nu visar på vilket misstag det var av Socialdemokraterna att inte återinföra arbetsmarknadsprövningen när de hade möjlighet utan i stället förlita sig på en högre inkomstgräns.

Högernationalisternas stöd till en högre inkomstgräns handlar i grund och botten om att de till varje pris vill minska invandringen till Sverige. Tyvärr köper även Socialdemokraterna den historien. Men det är också en av de bärande principerna i den här regeringens politiska projekt. Att det dessutom i första hand handlar om att stänga dörren för människor med relativt låga löner passar väl in i strategin att konsekvent rikta udden mot arbetarklassen i Sverige.

Vänsterpartiets politik avseende arbetskraftsinvandring handlar om att minska utnyttjandet på arbetsmarknaden, om sammanhållning och om att ta till vara den kompetens som vill söka sig till Sverige och som behövs här. Vi kommer aldrig att gå med på att man gör fler människor utvisbara och att de förlorar arbetstillståndet för de arbeten de uppbär.

Föreställningen att en högre inkomstgräns skulle resultera i minskat utnyttjande av arbetskraftsinvandring får helt enkelt ses som naiv. Och handen på hjärtat, ni som sitter här – tror ni själva på det? Det enda ni vill är ju att göra fler arbetare utvisbara. Det är inte så att det här löser problemen vi har på arbetsmarknaden med arbetskraftsinvandringen. Så länge kontrollerna är otillräckliga och maktbalansen mellan parterna så ojämn som den är med nuvarande regelverk kommer utnyttjandet att fortsätta.

Vi anser att fokus ska ligga på att motverka utnyttjandet och exploateringen med de krav vi föreslår, inte på att begränsa invandringen till Sverige och göra det svårare för dem som har sökt sig till vårt land. Vi avser att återkomma när högernationalisterna lägger fram sina konkreta förslag i riksdagen. Till dess vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 2 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 42 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Vänsterpartiet. De är alltid på arbetarklassens sida. Arbetarklassen står bakom Vänsterpartiet. Men då är det ju märkligt att man gick tillbaka i valet och att socialdemokratin, denna onda kraft som inte något annat vill än att göra arbetarklassen illa, gick fram i valet, trots det förfärliga januariavtalet. Det vi hör här nu är toner om hur hemskt det var med socialdemokrati – ojoj! Vänsterpartiet skulle få ett tvåsiffrigt resultat i valet. Lika stora som Socialdemokraterna skulle man bli. Men det gick så där.

Någonstans är det vad väljarna ser. Det är stora ord och lite leverans. Det är inte sanningsenliga beskrivningar av historien. Tony Haddou står här och säger att vi inte vill och inte ska.

Ledamoten Haddou satt i riksdagen i våras och är medveten om att det hände en hel del grejor. Det var ett olagligt krig från Putin mot Ukraina.

Prot. 2022/23:28
30 november

Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Dessutom hade vi fortfarande åtgärder från pandemin att hantera. Vi socialdemokrater hade precis tillträtt i regeringen ensamma. Det fanns inte enighet i den gamla regeringen om detta, men vi agerade när vi kunde.

Det var också något annat, och det vill jag gärna att ledamoten Haddou berättar. När uppstod majoriteten i riksdagen för detta? När svängde Moderaterna? Det var Moderaterna som stod och kallade det vi föreslog för förmynderi. Var snäll och beskriv exakt när Moderaterna vände och när utredningarna tillsattes!

Anf. 43 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Om jag hade vetat att mitt anförande skulle få Socialdemokraterna att bli så kränkta på åtta minuter så hade jag talat i 16 minuter, det kan jag lova. Det ska jag tänka på nästa gång.

I ärligheten namn, som svar på frågan som ställdes, fanns det en majoritet i våras. Jag är ganska ointresserad av Moderaterna. De hade redan bestämt sig om vad de ville med arbetskraftsinvandringen.

Vad jag kan få ihop, och så som det fungerar i en regering, är att regeringen lägger fram sitt förslag om den politik man vill genomföra på riksdagens bord. Om man gjort det hade man haft en majoritet för den myndighetsbaserade arbetskraftsprövningen. Det hade funnits 189 mandat i Sveriges riksdag.

Ledamoten vill här gömma sig bakom att man var oenig i regeringen. Det är lite märkligt. Det var en S-regering. Ni var ensamma i regeringen. Ändå ville inte Socialdemokraterna lägga fram förslaget.

Att det fanns ett krig vill man såklart gömma sig bakom. Riksdagen stannar inte för att det finns ett krig. Det är ett lite märkligt uttalande. Det har gjorts väldigt mycket politik trots pandemi och krig. Det har funnits ett riksdagsarbete. Det är inte så att det tar stopp på departementen, helt enkelt.

Ni valde trots det att inte lägga fram förslaget och att göra det ännu mer rättvist för arbetskraftsinvandringen. Det är inget som jag kan göra någonting åt. Jag förstår att Socialdemokraterna blir kränkta av det. De har haft åtta år på sig och har även haft majoritet under våren, och de har ändå inte gjort det.

Anf. 44 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är inte ofta jag citerar Ulf Kristersson. Men var det någonting han tjtade om förra mandatperioden så var det att riksdagen bestämmer. Det använde Vänsterpartiet sig av frikostigt under föregående mandatperiod tillsammans med och i samarbete med Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna.

Då var det inte några problem att gå fram. Varför krävde inte Vänsterpartiet det i våras? Varför tog de inte ett utskottsinitiativ, lade fram förslaget på riksdagens bord och klubbade igenom det?

Arbetsmarknadens parter var inte riktigt med på detta. Då kommer vi till varför Vänsterpartiet inte klarar av att hantera arbetarklassen. Det är för att Vänsterpartiet vill bedriva politisk facklig verksamhet.

Det vill att arbetsmarknadens parter ska göra som Vänsterpartiet vill. Vi socialdemokrater driver facklig-politisk samverkan. I facklig-politisk samverkan går man hand i hand med facket. Då måste facket vara med på banan.

Det handlar också om hela den svenska modellen med parterna. Då måste man göra ett grundligt arbete. Men Vänsterpartiet har aldrig suttit i en regering, och det märks. Det är bara att fixa, och det är bara att göra.

Det är precis som med Sverigedemokraterna. Det talades om 6,50 kronor mindre för bensinen före valet, och det blev 14 öre efter valet. Det är imponerande hur lätt det är att sitta och säga det, och det är imponerande hur snabbt allt kan gå. Sedan kommer verkligheten med ett pang.

Det är lätt att säga att det bara är att lägga fram några förslag. Det är bara för departementet att skriva fram en promemoria. Men det är samma tjänstemän som skriver propositionerna och hanterar de här frågorna som hanterar kriget. Då kan man inte här i Sveriges riksdag tycka att man ska göra hastverk.

Om Tony Haddou i stället tar det lite lugnt och krok armar med Socialdemokraterna för arbetarklassens bästa kan vi nog göra storverk. Men gör inte oss till er värsta fiende!

(Applåder)

Anf. 45 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Det är väldigt mycket att bemöta här. Det är lite absurt att M och KD ville ge tilläggsdirektiv till utredningen om arbetskraftsinvandringen under förra mandatperioden. Moderaterna och Kristdemokraterna ville göra mer än Socialdemokraterna. Det är fakta. Det är lite absurt att säga det nu i efterhand. Men ni haft åtta år på er, och ni har inte velat göra detta.

Att kroka armar med Socialdemokraterna är väldigt svårt. Socialdemokraterna har sitt politiska projekt att på alla möjliga sätt, precis som Sverigedemokraterna och regeringen vi har, minska invandringen till Sverige, och de människor som finns här ska få ett helvete.

Det är det politiska projekt som också Socialdemokraterna driver. Jag har svårt att ens hitta någonting i slottsavtalet om migration och asyl som Socialdemokraterna skulle gå emot. Jag tror att ni ska vara väldigt försiktiga med det.

Socialdemokraterna talar om facklig samverkan och så vidare. Det är bara att konstatera vad LO har sagt om förslaget och gett uttryck för i remiss, vad Saco har sagt och gett uttryck för och vad TCO har sagt och gett uttryck för. De har haft invändningar mot förslaget. Framför allt är deras politiska förslag i samklang med Vänsterpartiets politiska förslag. Det är inte Socialdemokraternas. Ni hade en egen majoritet i Sveriges riksdag med 189 mandat för att fixa arbetsmarknadsprövningen. Sedan vände några partier här i riksdagen i väntan på detta.

Ni gjorde ingenting under åtta år i regeringen. Det kan ni inte vara så glada över.

(Applåder)

Anf. 46 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Föreliggande proposition lämnar förslag om att arbetskraftsinvandrare genom anställning ska uppnå en god försörjning för att kunna beviljas ett arbetstillstånd. Syftet med förslaget är att motverka konkurrens med låga löner men också att avskräcka oseriösa arbetsgivare samt migranter som missbrukar systemet.

Nuvarande regelverk förutsätter att en arbetskraftsinvandrare kan tjäna så lite som 13 000 kronor per månad för att arbetstillstånd ska beviljas. Detta har resulterat i ett missbruk av systemet där många arbetskraftsinvandrare arbetar för en låg lön med långa dagar och utan ledighet.

Det innebär också att de arbetsgivare som har sjysta villkor för arbetarna inte riktigt kan konkurrera med dessa oseriösa arbetsgivare som exploaterar arbetskraftsinvandrarna.

Enligt Ekobrottsmyndigheten är missbruket av systemet för arbetskraftsinvandring ett av de enskilt största brottsområdena inom grov ekonomisk brottslighet. Att flera arbetskraftsinvandrare inte kan det svenska språket och har dålig kunskap om sina rättigheter stärker det kulturella utanförskap som alltför många invandrare redan i dag befinner sig i.

Det är uppenbart att nuvarande regelverk inte är hållbart. Det drabbar både näringslivet, tryggheten och sammanhållningen i landet samt enskilda migranter som hamnar i den utsatta situation som dagens arbetskraftsinvandrare hamnar i.

Propositionens förslag och det som socialförsäkringsutskottet ställer sig bakom är att försörjningskravet ska höjas från dagens 13 000 kronor till en god försörjning som regleras av regeringen i en förordning. Detta förslag har positiva konsekvenser för samhället. Bland annat innebär det att de lågavlönade ingångsjobben nu förhoppningsvis går till ungdomar och nyanlända här i Sverige i stället för att man ska ta hit utomeuropeiska invandrare för att arbeta i en kiosk eller ett grillkök. Återigen kommer dessa enkla ingångsjobb att stärka lokalsamhället. De som i dag går på bidrag kommer att ha fler möjligheter att få in en fot på arbetsmarknaden eftersom de enkla jobb som tidigare gick till arbetskraftsinvandrare nu måste bemannas av den svenska arbetskraften.

Dessutom kommer det att bli en stor vinst för näringslivet när den osunda konkurrensen minskar där vissa arbetsgivare kunde konkurrera ut andra med hjälp av billig arbetskraft från utlandet. Jag har själv ätit på något grillkök någon gång där jag hört ägaren klaga över att det inte går att driva företag som man gjorde förr nu när konkurrenterna kan anlita billig arbetskraft från utlandet som arbetar fler timmar till lägre lön. Den osunda konkurrensen kommer inte att upphöra eftersom även illegala migranter fungerar som billig arbetskraft. Däremot är detta förslag ett steg i rätt riktning.

Arbetskraftsinvandringen måste verka i Sveriges intressen. En arbetskraftsinvandring som stärker oseriösa arbetsgivare är inte en arbetskraftsinvandring som verkar i Sveriges intresse. En arbetskraftsinvandring som kan missbrukas och bli en väg in i Sverige för ekonomiska migranter är inte en arbetskraftsinvandring som verkar i Sveriges intresse.

Detta förslag innebär även att arbetskraftsinvandrare kommer att ha en lön som inte gör att de blir en del av det utanförskap som många invandrare hamnat i. Detta leder i sin tur till att Sverige blir ett mer attraktivt land för kvalificerade arbetskraftsinvandrare.

Under beredningens gång har Sverigedemokraterna lämnat in ett särskilt yttrande. Vi ser detta förslag som ett steg i rätt riktning. Dock kommer förslagen i Tidöavtalet att gå längre än detta. Med tanke på att det finns en reformagenda i Tidöavtalet gällande arbetskraftsinvandringen har Sverigedemokraterna inte lämnat in några följdmotioner gällande denna proposition.

Viktigt att betona är att det finns mycket mer att göra när det gäller regleringen av arbetskraftsinvandringen. I dag finns det till exempel inget krav på att en utlänning som ansöker om arbetstillstånd ska ha en bostad ordnad före inresan. Med tanke på bostadsbristen i Sverige är detta orimligt. Därför menar Sverigedemokraterna att ett villkor för arbetstillstånd ska vara att arbetskraftsinvandrare ordnar en bostad före inresan. Att så inte är fallet i dag är anmärkningsvärt.

Sverigedemokraterna yrkar bifall till socialförsäkringsutskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 47 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! I våras skrev Sverigedemokraterna en debattartikel i Svenska Dagbladet med rubriken ”Med riksdagen bakom sig, vad väntar S på?”. I artikeln argumenterar Sverigedemokraternas riksdagsledamöter för att återinföra arbetsmarknadsprövningen och ifrågasätter varför Socialdemokraterna aldrig levererar på sina löften om att återinföra denna kontroll. De beskriver arbetsmarknadsprövningen som ”den viktigaste pusselbiten i framtidens regler för arbetskraftsinvandring”.

I augusti, strax före valet, meddelade Jimmie Åkesson att partiet var berett att släppa kravet om arbetsmarknadsprövningen. I stället var partiet helt plötsligt berett att tänka sig ett lönegolv, vilket Moderaterna och Kristdemokraterna föreslog.

I förhandlingarna mellan M, KD, L och SD släppte SD sitt krav om att återinföra arbetsmarknadsprövningen trots att man tidigare alltså sagt att arbetsmarknadsprövningen är den viktigaste pusselbiten i framtidens regler för arbetskraftsinvandring.

Vad var det som fick er att ändra uppfattning om arbetsmarknadsprövningen? Vad fick ni i stället som gjorde att ni valde att släppa det som ni tidigare beskrivit som den viktigaste pusselbiten? Varför vill ni behålla ett system där arbetsgivarna och inte arbetsmarknadens behov avgör vem som kommer till Sverige och jobbar?

Och varför vill ni behålla ett system som sannolikt saknar stöd hos en stor del av er väljarbas, nämligen LO-medlemmar? LO vill att arbetsmarknadsprövningen ska återinföras och att arbetskraftsinvandringen ska begränsas till bristyrken. Sannolikt delas denna uppfattning av de LO-medlemmar som valt att lägga sin röst på Sverigedemokraterna i hopp om att ni ska återinföra arbetsmarknadsprövningen. Vad har ni att säga till alla de LO-medlemmar som röstade på er men blev blåsta?

Anf. 48 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Det vi har att säga till LO-medlemmarna och dig, Tony Haddou, är att vi i förhandlingar med Moderaterna har arbetat fram en bred reformagenda när det gäller arbetskraftsinvandringen. Detta ska utredas, och så får vi se var vi landar.

Men vi kommer att göra mer, fru talman, än vad Vänsterpartiet har gjort i sina samarbeten med Socialdemokraterna. Här har vi faktiskt en regering med Tidöavtalet som grund som har flera förslag när det gäller hur man ska strama åt arbetskraftsinvandringen. Det tycker jag att även Tony Haddou borde uppskatta med tanke på att vi har haft regeringar som knappt gjort någonting i denna fråga.

Anf. 49 TONY HADDOU (V) replik:

Fru talman! Jag upplever inte att det riktigt var ett svar på min fråga.

Mitt syfte är inte att strama åt invandringen eller arbetskraftsinvandringen utan att ha ett rättvist system för det. Men att SD inte har någon ryggrad och är berett att ändra sig i frågor som stärker löntagarnas position på arbetsmarknaden är inget nytt. SD har ändrat uppfattning i en mängd frågor för att anpassa sig till övriga högerpartier och till näringslivet.

SD röstade nej till krav på villkor i nivå med kollektivavtalet vid offentliga upphandlingar och ville efter några bjudmiddagar på Svenskt Näringsliv inte längre se några begränsningar av vinster i välfärden.

SD:s svängning om arbetsmarknadsprövning för arbetskraftsinvandrare är bara ett av många exempel där partiet kastat löntagarna under busen för att anpassa sig till övriga högerpartier och näringslivet.

Samtidigt hävdar SD att man tagit rollen som Sveriges mest löntagarvänliga parti. Det går inte ihop. Det är lågt och oseriöst att blåsa en så stor del av befolkningen och arbetarna i Sverige.

Anf. 50 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Problemet är att Vänsterpartiet inte vill strama åt arbetskraftsinvandringen.

Saken är den att vi har ungdomar här i Sverige som behöver ett första ingångsjobb. Vi har nyanlända som behöver ett första ingångsjobb. Vad vi gör då är att ta hit okvalificerade människor från andra länder som tar dessa jobb.

På något sätt, fru talman, räknar Tony Haddou ut att man hjälper löntagarna i Sverige när man tar bort de enkla jobben och ger dem till människor som kommer från andra länder och som inte kan svenska. Det är bra arbetskraftsinvandring, enligt Tony Haddou.

Vi håller inte med. Vi tycker att vi ska ha en arbetskraftsinvandring som verkar i Sveriges intresse. Man ska ta hit kvalificerad arbetskraft när det finns behov av det. Vi ska inte ta hit personliga assistenter eller folk som kan jobba i en falafelaffär eller ett grillkök när vi inte behöver det. Vi har ju ungdomar här som inte har jobb i dag och som behöver få ett jobb för att kunna flytta och få en egen bostad. Vi har nyanlända som går på bidrag. Vi har många människor i Malmö, där jag kommer ifrån, som går på bidrag. De behöver ett första ingångsjobb, och då behöver vi en arbetskraftsinvandring där de här enkla ingångsjobben inte upptas av människor som kommer från andra länder som arbetskraftsinvandrare. Det är det viktigaste vi kan göra.

Som jag sa tidigare, fru talman, har vi en bred reformagenda när det gäller arbetskraftsinvandringen som man inte sett på länge. Vi har inte haft så många reformer när det gäller arbetskraftsinvandring för att strama åt den.

Anf. 51 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag blev något förvånad när jag lyssnade på anförandet och hörde ”stor vinst för näringslivet”.

Då undrar jag: Har man verkligen kollat på den debatt som pågår där ute just nu? Har man lyssnat på företagen? Har man pratat med Svenskt Näringsliv? Har man pratat med Almega? Har man pratat med techföreta-

gen? Har man pratat med de gröna näringarna? De är nu jätteoroliga för var de ska hitta sin kompetens.

Nu pratas det i talarstolen om att vi inte ska ha lågkvalificerad arbetskraftsinvandring till Sverige, men den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen är bra. Enligt Tidöavtalet vill man införa en gräns på 33 200 kronor i lön. Vi kan titta på vilka som är här som arbetskraftsinvandrare med en lön under 33 200 kronor, som inte längre skulle få lov att stanna utan skulle utvisas. Det är en av sju systemutvecklare, en av sju ingenjörer och en av sju it-arkitekter. Det är högkvalificerad arbetskraft.

Min fråga till ledamoten blir därför: Hur ska företagen nu få tag på den kompetens de behöver här i dag, och inte om fem år?

Anf. 52 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Jag vill gärna berätta för Jonny Cato att ett tryggare samhälle är en vinst även för näringslivet. Detta är viktigt att veta.

Jag utgår från att Jonny Cato har läst underlaget, fru talman. Där står det att den oreglerade arbetskraftsinvandring vi har i dag gynnar den organiserade kriminaliteten. Det innebär att de som ligger bakom de skjutningar och sprängningar vi ser i dag får sina intäkter från den arbetskraftsinvandring vi har, på grund av att den är så oreglerad.

Jag tror, med tanke på att jag också har pratat med företagare, att de vill ha trygghet, speciellt i storstäderna. Då kan vi inte ha en organiserad kriminalitet som får sina intäkter från arbetskraftsinvandringen för att den är så oreglerad.

Vi måste självklart göra något åt detta. Jag menar, som jag sa, att även näringslivet vinner på att vi får ett tryggare samhälle. Jag hoppas, fru talman, att Jonny Cato också kan inse detta.

Anf. 53 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag fick frågan om jag läst underlaget. Låt mig därför citera ur underlaget: "Höjt inkomstkrav eller en begränsning av anställningsgraden för att beviljas arbetstillstånd behöver inte införas eftersom det inte är ändamålsenligt för att motverka det missbruk som utredningen har kartlagt." Det innebär alltså att utredaren själv säger att detta inte kommer att motverka fusk, organiserad brottslighet eller oegentligheter inom arbetskraftsinvandringen.

Det finns stora problem inom svensk arbetskraftsinvandring, som vi behöver åtgärda med lösningar som riktar in sig på just de problemen. Givetvis vill företagen ha trygghet. Men de vill också ha rätt kompetens. Jag förstår ärligt talat inte hur det kan vara skadligt och dåligt för Sverige att någon är här och arbetar som systemutvecklare eller it-arkitekt och tjänar 32 000 kronor i månaden.

Min fråga blir därför återigen: Hur ska företagen få den kompetens de behöver här i dag?

Anf. 54 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Förslagen i Tidöavtalet kommer att beredas, och under utredningarnas gång kommer man självklart att se till att den kompetensbrist som finns i landet i dag, som jag också är medveten om, inte på något sätt kommer att förvärras. Det är en självklarhet. Vi vet detta eftersom vi träffar

företagarna hela tiden och de talar om kompetensbristen. Det är inget som någon vill förvärra just nu.

Men jag vill också återge något ur underlaget, fru talman. Så här står det: Enligt Ekobrottsmyndigheten är missbruket av systemet för arbetskraftsinvandring ett av de enskilt största brottsområdena inom grov ekonomisk brottslighet.

Så ser det ut i dag, fru talman. Det är beklagligt att arbetskraftsinvandringen har varit så oreglerad att den har blivit ett sätt för kriminella att försörja sig och expandera sin verksamhet. Då är det för mig självklart att man måste göra något åt detta. Vi kan inte ha en arbetskraftsinvandring som gynnar de kriminella. Självklart måste man reglera det ännu mer.

Om man tycker att vi ska låta de kriminella gynnas och få sina medel från arbetskraftsinvandringen står man för helt andra värderingar än jag står för, fru talman. Jag vill ha ett tryggare samhälle, och jag vill inte att arbetskraftsinvandringen i Sverige ska gynna de kriminella.

Anf. 55 JONNY CATO (C):

Fru talman! Djurskötare, traktorförare, kockar, undersköterskor, djursjukvårdare, ingenjörer, systemutvecklare och it-arkitekter – vad har de gemensamt? Jo, de är bristyrken. Vad har de mer gemensamt? Jo, de är några av de yrkesgrupper som kommer att drabbas hårt av ett kraftigt höjt lönegolv. Människor som i dag går till jobbet, som just nu är på arbetsplatser runt om i hela landet och arbetar, skulle inte längre klara de lönekrav som både den gamla och den nya regeringen vill införa.

Förslaget från den förra regeringen är dåligt för svenska företag, vår arbetsmarknad och vår konkurrenskraft, och inte minst för svensk bnp. Arbetskraftsinvandring bidrar med 33 miljarder till bnp och med 12 miljarder i skatteintäkter varje år. Förslaget innebär att regeringen genom en förordningsförändring får slå fast exakt hur högt ett lönegolv ska vara. Men Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna har nu tillsammans med Sverigedemokraterna i Tidöavtalet kommit överens om ett lönegolv på 33 200 kronor.

Låt oss titta lite närmare på vad det faktiskt skulle innebära. Inom vård och omsorg skulle tre av fyra arbetskraftsinvandrare förlora sina arbetstillstånd. Det är undersköterskor som den svenska sjukvården behöver. Inom hantverk och bygg skulle nästan två av tre arbetskraftsinvandrare förlora sina arbetstillstånd. Det är arbetskraft som Sverige behöver.

Regeringen påstår sig vilja värna och attrahera högkvalificerad arbetskraft. Med ett lönegolv på 33 200 kommer det att bli göra precis tvärtom. Även om genomsnittslönerna bland exempelvis ingenjörer och experter inom it är relativt höga är ingångslönerna för framför allt yngre personer lägre. Mer än var sjunde arbetskraftsinvandrare inom dessa yrken når inte upp till det tilltänkta lönegolvet på 33 200 kronor. Över 450 ingenjörer och över 700 it-arkitekter och systemutvecklare skulle inte längre få arbetstillstånd i landet.

Tittar man på statistiken från 2019 ser man att mer än hälften av alla som hade arbetstillstånd skulle utvisas. Det handlar om över 12 700 personer, som gick till arbetet i Sverige och bidrog varje dag. Kravet skulle slå hårt mot många branscher, inte minst inom tjänstesektorn, och inte bara mot yrken som kräver kort utbildning utan även mot mer kvalificerade yrken.

Att anställa utländsk arbetskraft är många gånger en tidskrävande process som kräver mycket av företagen. Man gör det inte för att det är enkelt eller billigt. Anledningen till att man väljer att anställa utländsk arbetskraft är att det råder kompetensbrist. En överväldigande majoritet av alla de arbetskraftsinvandrare som arbetar i Sverige gör det just inom bristyrken.

Det finns redan i dag krav på att den som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare ska ha en lön som är kollektivavtalsenlig eller enligt branschpraxis och således i nivå med lönen för andra personer inom samma bransch. Kollektivavtalen är det primära instrument som används för lönerreglering på arbetsmarknaden. Att införa en politiskt bestämd lön på den svenska arbetsmarknaden enligt förslagen i propositionen riskerar därför att påverka den svenska lönebildningsmodellen. Ett lönegolv skulle kunna verka både lönedrivande inom yrken där det allmänna löneläget ligger under nivån och lönepressande inom yrken där det allmänna löneläget ligger över nivån. Detta riskerar, utöver att påverka den svenska lönebildningsmodellen, att leda till försämrad konkurrensförmåga hos företagen.

Ett huvudsakligt skäl till att regeringen, både den förra och den nuvarande, vill införa ett betydligt högre försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare är att det skulle stävja det fusk och missbruk som finns inom arbetskraftsinvandringen. Jag är den första att instämma i att det finns stora problem med missbruk av arbetstillstånd, vilket har uppmärksammats av flera myndigheter de senaste åren. Fusk, brottslighet och oegentligheter hör inte hemma i någon del av det svenska samhället, inte heller inom arbetskraftsinvandringen.

Ett antal reformer för att förhindra problematiken har genomförts av regeringen, och mer behöver göras. Det är dock viktigt att de reformer som genomförs är ändamålsenliga och faktiskt leder till att fuskets minskar och inte slår sönder hela systemet. Och det skulle ett höjt försörjningskrav faktiskt göra.

I den utredning som detta förslag bygger på sägs att detta inte är ett förslag som minskar fusk eller motverkar brottslighet. Nu har vi alltså konstaterat att detta inte motverkar fusk. Det leder till att bristen på arbetskraft inom bristyrken kommer att öka och att det blir svårare för företagen att hitta rätt kompetens.

Om Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna på riktigt vill vara den borgerliga, liberala och företagsvänliga regering som man påstår sig vilja vara är detta ett gyllene tillfälle att visa det i handling – att knyckla ihop förslaget, slänga det i papperskorgen, göra om och göra rätt, för företagens skull, för ekonomins skull och för välfärdens skull.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservation 1.

Anf. 56 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen berikar Sverige på många sätt och är viktig för att många företag ska kunna hitta rätt kompetens och för att stärka Sverige som kunskapsnation. Men lika sant är att det förekommer fusk och missbruk i stor omfattning, särskilt när det gäller den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Det är ett problem som politiken måste hantera.

Sverige har därtill ett omfattande problem med bristande integration och ett utanförskap med alldeles för många människor, inte minst utrikesfödda, som inte går till jobbet och som behöver bli självförsörjande. Då är

det orimligt att människor ska åka från andra sidan jorden för att städa eller diska här i Sverige. Det finns människor i vårt land som kan utföra dessa arbeten och som behöver gå från bidrag till egen försörjning.

Dessutom kan vi konstatera att missbruket av systemet är ett av de största brottsområdena inom den grova ekonomiska brottsligheten. Det är därför fullt rimligt att försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare höjs från dagens 13 000 kronor. Det är inte hela lösningen, vilket flera har varit inne på, men det är ett viktigt steg på vägen, och det är en del i en palett av åtgärder som måste till för att hejda missbruket.

Fru talman! Om människor kommer hit för att arbeta är det också fullt rimligt att de ska ha en lön som gör att de kan försörja sig. Det här förslaget handlar också om att faktiskt stärka den som arbetskraftsinvandrar till Sverige. Det handlar om att stärka rättigheterna för individen att inte utnyttjas genom sämre villkor eller lägre lön.

Vi vet att dagens regelverk har underlättat för oseriösa arbetsgivare att använda billig arbetskraft och utnyttja systemet. Det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring har också på många sätt pekats ut som unikt. Till skillnad från många andra länder i Europa som specifikt riktar in sig på högutbildade accepterar Sverige alla oavsett utbildning och yrke. Vi har också till antalet en väldigt omfattande arbetskraftsinvandring som gäller just lågkvalificerade yrken.

Vi ser att antalet arbetskraftsinvandrare ökar kraftigt. Hittills i år har över 50 000 ansökningar inkommit, och närmare 38 000 har beviljats. Det gör arbetskraftsinvandringen till den absolut största delen av invandringen till Sverige i dag. Och som jag var inne på handlar det i många fall om yrken och jobb som redan kan utföras av personer som bor här. Därför vill också den nya regeringen skärpa regelverket för arbetskraftsinvandring genom ett höjt försörjningskrav för människor från tredjeländ. Det är ett sätt att motverka missbruket. Det handlar om att arbetskraftsinvandrare genom sin anställning ska uppnå vad som kallas en god försörjning.

Regeringens utgångspunkt är därtill att arbetstillstånd endast ska beviljas om det arbete till vilket arbetskraftsinvandring sker i normalfallet har en lönenivå motsvarande medianlönen. Som propositionen säger kommer den exakta nivån att bli en fråga för regeringen att ta ställning till. Propositionen blir ett steg i rätt riktning. Det finns dock inte i den här propositionen någon möjlighet att göra undantag från försörjningskravet för vissa yrkesgrupper, vilket är någonting som den nya regeringen vill titta på.

Regeringen ser också ett behov av att helt kunna exkludera vissa yrkesgrupper från möjligheten till arbetskraftsinvandring, till exempel personlig assistans. Inte heller detta täcks av propositionen.

Detta kommer alltså att bli ett första steg, men det behöver göras mer framöver. Regeringen kommer snarast möjligt att ta fram de förordningsändringar som krävs för att i ett första steg tillämpa ett högre försörjningskrav än vad som gäller i dag. Sedan kommer utredningar att få återkomma med kompletteringar i linje med det jag just sa.

Utöver särskilda undantag eller att man helt exkluderar vissa yrkesgrupper ingår i Tidöavtalet förslag om att det ska införas krav på heltäckande sjukvårdsförsäkring och att vi ska undanröja sekretesshinder mellan myndigheter som kan motverka arbetskraftsexploatering. Dessutom vill vi titta på en stor bidragsreform med bidragstak som också gör att det lönar sig för fler som redan finns i Sverige att ta de jobb som finns på den svens-

ka arbetsmarknaden och gå från bidrag till egen försörjning. Ett slopat spårbyte för asylsökande är ännu ett verktyg i den palett av åtgärder som kommer att krävas.

Därutöver kommer vi att arbeta för att underlätta för den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Kortare och smidigare ansökningsprocesser är till exempel helt grundläggande. Handläggningstiderna även på detta område är i dag alldeles för långa.

Fru talman! Det var partierna i den nuvarande regeringen med Moderaterna i spetsen som drev på den tidigare S-regeringen att införa många av de åtstramningar av reglerna för arbetskraftsinvandring som genomfördes tidigare i år liksom det beslut som vi tar i dag. Jag kanske inte håller med Vänsterpartiet om allt i debatten, men jag kan konstatera att det har hänt för lite på åtta år. Där den tidigare regeringen och Socialdemokraterna har dragit benen efter sig kommer den nya regeringen att intensifiera arbetet för att förhindra missbruk.

Men, fru talman, låt mig konstatera att lika viktigt som det är att begränsa arbetskraftsinvandringen till lågkvalificerade yrken där fusk och missbruk förekommer är det att stärka Sverige som kunskapsnation. Därför kommer vi att göra allt vi kan för att stärka möjligheterna för högkvalificerad arbetskraftsinvandring och korta handläggningstiderna.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till propositionen och avslag på motionerna.

Anf. 57 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Moderaterna och Centerpartiet har gjort mycket bra ihop tillsammans för Sverige. Det är klart att man saknar Alliansen ibland. Det tror jag att vi är många som gör.

Arbetskraftsinvandring är en sådan sak som jag på riktigt tycker har varit bra för Sverige på många sätt. Men jag håller med Jessica Rosencrantz om att det finns avarter som man behöver motverka.

Jag blev förvånad när Moderaterna gjorde sin kraftiga omsvängning i arbetskraftsinvandringspolitiken, men jag har hela tiden varit glad över att Moderaterna har stått fast vid att högkvalificerad arbetskraft är viktigt och bra för Sverige. Jag tror att det är en genuin vilja från Moderaternas sida att fortsatt stödja högkvalificerad arbetskraft i landet.

Men med ett lönegolv på 33 200 kronor är det yrkesgrupper som systemutvecklare, ingenjörer och it-arkitekter som kommer att drabbas. Därför undrar jag lite om det undantag som både ministern och ledamoten har talat om. Kan Jessica Rosencrantz ge några exempel på vilka yrkesgrupper som skulle kunna omfattas av ett sådant undantag? Är kockar, systemutvecklare, it-arkitekter och it-experters sådana exempel? Detta skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 58 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, Jonny Cato, för frågorna! Jag vill börja med att kvittera att vi har gjort mycket bra ihop genom historien. Jag tycker också att det finns en stor anledning att vara stolt över delar av regelverket kring arbetskraftsinvandring, det som har fungerat, och inte minst att fortsatt stå upp för invandringen av den högkvalificerade arbetskraften.

Med det sagt noterar jag att Jonny Cato i sitt anförande förvisso säger att det finns problem, men man har inte väldigt många lösningar från Cen-

terpartiets sida på hur vi ska stävja missbruket. Jag är den första att säga att detta kanske inte är en perfekt lösning. Och det är definitivt inte den enda lösningen, men som en del i en palett av åtgärder tror jag att detta är rätt och riktigt. Men från Centerpartiets sida efterlyser jag mer än ett konstaterande om att det finns problem. Man borde snarare också presentera egna lösningar och inte bara klaga på andras.

Det är min fasta övertygelse, när det gäller en stor del av de bristyrken som vi har och där vi behöver arbetskraftsinvandring, att vi kommer att kunna ha arbetskraftsinvandring. Det gäller till exempel ingenjörer, it-arkitekter och nätverkstekniker. Unionen har till exempel beskrivit att marknadslönen för en nätverkstekniker ligger på någonstans mellan 36 000 och 47 000, så jag tror att vi fortsatt kommer att kunna ha arbetskraftsinvandring när det gäller många av dessa yrken. Det krävs i fråga om de högkvalificerade yrkena. Jag kan väl göra Jonny Cato trygg genom att säga jag upplever att det kommer att vara så.

Jag skulle kunna stå och resonera om de specifika undantagen, men jag kanske inte ska göra det. Det får vara föremål för en kommande utredning att närmare precisera vad det kan handla om för undantag. Det är viktigt, som sagt, att göra undantag för vissa som inte ska omfattas av kravet. Jag tror också att det finns andra yrken där man inte alls ska ha arbetskraftsinvandring. Båda dessa delar får vi återkomma till.

Anf. 59 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag tycker nog ändå att man är svaret skyldig om man ska göra en så stor förändring som det innebär att införa ett lönegolv på 33 200 kronor. Vilka undantag tänker sig regeringen?

Det är jättemånga företag och branscher just nu som är oroliga för vad detta kommer att innebära för deras möjlighet att hitta rätt kompetens. Almega, exempelvis, har skrivit ett antal artiklar på området. Man är orolig över systemutvecklare, it-arkitekter och ingenjörer. Därför skulle jag uppskatta om man kan resonera om det. Är detta en grupp som skulle kunna omfattas av ett undantag? Även om genomsnittslönen är högre finns det många inom dessa yrkeskategorier som har en lägre lön. Och vi vet att en av sju som i dag är här och arbetar inom dessa yrken inte når upp till 33 200 kronor. Det är, som jag sa tidigare, 450 ingenjörer och 700 it-arkitekter. Det är arbetskraft som Sverige behöver. Därför vill jag ha svar: Kommer de att undantas eller inte?

Anf. 60 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman och Jonny Cato! Jag kommer inte att ge några exakta svar i dag. Jag tror att det vore olämpligt av mig att föregripa utredningen. Ska man resonera i några linjer kan man möjligen konstatera att det som har diskuterats till exempel är säsongsarbetare och gröna näringar. Där vet vi att invandringen ser väldigt annorlunda ut jämfört med många av de andra yrkena. Men jag tänker inte närmare låsa mig vid några exakta yrkesgrupper i dag, utan detta får vi titta närmare på.

Men jag vill återkomma till det som jag sa tidigare. Jag noterar att Centerpartiet har ett väldigt högt tonläge och väldigt mycket kritik mot det förslag som läggs fram men i princip inga egna förslag. Då menar jag att man inte tar denna fråga på det allvar som den förtjänar. Man kan alltså inte bara se till systemets positiva delar och prata sig varm om invand-

ringen av den högkvalificerade arbetskraften och sedan inte ha några egna förslag på åtgärder för att komma till rätta med fusket och missbruket.

Där hoppas jag att det sker en tillnyktring hos Centerpartiet, och jag hoppas att man välkomnar en diskussion och ett samarbete kring hur vi faktiskt kan komma till rätta med fusket. Fusket är inget som gynnar Sverige. Det är definitivt inget som Sverige behöver i ett läge där vi redan har omfattande problem med bristande integration och ett gigantiskt utanförskap för människor som skulle behöva gå till arbetet varje dag.

Så länge det finns människor som kan ta de lågkvalificerade jobben är jag inte orolig för att dessa begränsningar kommer att ställa till med skada. Jag ser att vi i fråga om många bristyrken fortsatt kommer att kunna ha invandring av högkvalificerad arbetskraft. Men vi får titta på vissa undantag.

Anf. 61 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt delta i denna diskussion, men det blev lite väl magstarkt, även om jag tidigare hört Tony Haddous lögn, när Jessica Rosencrantz i sitt inlägg sa att den socialdemokratiska regeringen har dragit benen efter sig. Vi har infört bindande anställningsavtal, sanktioner och snabbspår för nyanlända. Var är det då som vi har dragit benen efter oss? Jo, vi har dragit benen efter oss i fråga om att avskaffa den moderata lagstiftningen. Det var den moderatledda regeringen som införde världens mest liberala arbetskraftsinvandring – världens mest liberala arbetskraftsinvandring.

Det må vara möjligt att man kan ha den här retoriken i den första debatten efter regeringsskiftet – det är bara några månader med en moderatledd regering. Men det blir lite märkligt när vi har en proposition på riksdagens bord om att skärpa detta. Nu har vi en moderatledd regering. Riksdagen kommer i dag, klockan 16.21, att fatta beslut som möjliggör ett lönegolv i enlighet med Tidöavtalet. I morgon har regeringen sammanträde.

Min enkla fråga till Jessica Rosencrantz, efter att hon klagat på att Socialdemokraterna har dragit benen efter sig, är: Kommer man vid morgondagens regeringssammanträde att dra nytta av den socialdemokratiska lagstiftningen och sätta ett lönegolv i enlighet med det man själv har förhandlat fram i slottsavtalet?

Anf. 62 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack, Anders Ygeman, för frågorna! Jag välkomnar den tredje socialdemokraten till denna debatt. Det är roligt med ett stort engagemang.

Vi kan gå tillbaka i tiden. Jag är stolt över stora delar av den reform som genomfördes, för jag ser att Sverige har ett behov av invandring av den högkvalificerade arbetskraften. Låt oss inte slänga ut barnet med badvattnet, som man brukar säga. Det finns många delar i det som genomfördes av den tidigare alliansregeringen som var positiva. Det handlar om att stärka Sverige som kunskapsnation genom att göra det enklare att attrahera utländsk kompetens och om att gå mot ett system där faktiskt också arbetsgivarens behov av arbetskraft är styrande, så att det inte bara är myndigheter och fack som pekar ut vilka yrken som bör vara föremål för arbetskraftsinvandring. Det finns delar som var bra och delar som var mindre bra.

Jag tycker att detta är ett välkommet steg. Regeringen kommer snarast möjligt att ta beslut om den lönenivå som Anders Ygeman frågar om. Men jag vill konstatera att vi nog inte kommer att kunna gå hela vägen så som det beskrivs i Tidöavtalet i det första skedet. Vi vill i grund och botten höja detta krav ganska rejält, motsvarande medianlönen för dessa yrkesgrupper, vilket förmodligen handlar om strax över 30 000 kronor. Men man kan inte göra det i ett första skede och gå hela den vägen om det inte samtidigt finns undantag för vissa grupper, vilket vi också vill ha.

Ja, detta ska ske snarast möjligt. Men det ska också vara en utredning som tittar på hur man till exempel kan göra undantag för vissa grupper men också helt utesluta andra grupper, till exempel personliga assistenter.

Anf. 63 ANDERS YGEMAN (S) replik:

Fru talman! Nu kryper det fram. Man kommer inte att göra detta. När man har möjligheten och sitter i regeringsställning kommer man inte att höja lönegolvet. Man kommer i stället att utreda frågan vidare. På torsdag, fru talman, har regeringen möjlighet att höja lönegolvet till 90 eller 100 procent av medianlönen. Nu säger Jessica Rosencrantz att en sådan höjning inte kommer. Den behöver nämligen utredas vidare.

Först gnäller man på att Socialdemokraterna dragit benen efter sig när de ville begränsa den moderata reformen. Sedan sitter man i regeringsställning. Vi har en socialdemokratisk proposition på riksdagens bord, som vi klockan 16.21 kommer att besluta om. Trots det kommer man inte att ta vara på möjligheten att fatta de beslut som krävs för att undanröja de 60 procent av arbetskraftsinvandringen som har utgjorts av lågkvalificerade arbetskraftsinvandrare eller av arbetskraftsinvandrare där vi inte har kompetensbrist.

I stället kommer man att utreda. Och vad ska man utreda, fru talman? Jo, man ska utreda ytterligare undantag. I stället för en arbetsmarknadsprövning och i stället för ett riktigt lönegolv kommer vi att få en schweizerost av undantag. Det är en hög lön på papperet, men i verkligheten är det en fortsatt lönedumpning och ett fortsatt utnyttjande på svensk arbetsmarknad. Det är Moderaterna och Sverigedemokraterna som står där med flaggan i topp. De skyller på Socialdemokraterna, men de har själva makten. Då är det alltså schweizerosten, lönedumpningen och en ökad arbetskraftsinvandring till Sverige som kommer att vara gällande?
(Applåder)

Anf. 64 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag är ständigt imponerad av Socialdemokraternas retorik. Men man kommer inte hela vägen med tom retorik, även om det låter väldigt fint här i talarstolen när man är bombastisk.

Det jag sa var att vi kommer att ta beslut om ett lönegolv, men vi kommer inte i ett första steg att kunna gå hela vägen. På sikt vill vi förmodligen höja lönegolvet ännu mer, men det bygger också på att det samtidigt görs andra förändringar i systemet. Det handlar till exempel om att titta på några undantag men också att helt exkludera vissa yrken från att över huvud taget komma i fråga för arbetskraftsinvandring, oavsett hur hög lön man påstår att man har på papperet. En sådan grupp kan till exempel vara personliga assistenter, där vi ser att det har varit ett omfattande missbruk.

Propositionen innehåller ingen exakt siffra vad gäller lönenivån. Den kommer vi snarast möjligt att ta beslut om. Därtill kommer vi att utreda steg för att gå längre. För den som vill fördjupa sig i detta finns bland annat i Tidöavtalet en lång punktlista med åtgärder som den nya regeringen kommer att vidta för att stävja missbruket och fusket med det här systemet – åtgärder som den tidigare regeringen har haft åtta år på sig att lägga fram, något som man inte gjort.
(Applåder)

Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi ett lagförslag som sägs leda till minskat utnyttjande, trots att de som skrivit förslaget själva har sagt att så inte kommer att vara fallet.

Vi i Miljöpartiet vill vidta åtgärder för att minska utnyttjandet av människor som kommer till Sverige för att arbeta. Det här förslaget leder inte till det. Därför avslår vi förslaget i vår reservation 1, som jag yrkar bifall till.

Fru talman! Förra mandatperioden jobbade jag i utbildningsutskottet. Jag blev kontaktad av bransch efter bransch som sa: Vi behöver fler som kan ta jobb hos oss!

Det var betongindustrin, byggindustrin, sjöfarten, stålindustrin, välfärden. Jag pratade med Svenskt Näringsliv. Det är brist på arbetskraft i nästan alla branscher, och de som är arbetslösa i Sverige i dag är det ofta för att de inte har någon gymnasieutbildning.

Fru talman! Vi måste göra mycket för att satsa på utbildning så att fler av dem som är arbetslösa i Sverige kan ta de jobb där företagen och ofrentlig sektor skriker efter arbetskraft.

Här och nu vore det dock helt förödande att utvisa mer än 10 000 människor som i dag arbetar inom alla dessa bristyrkesbranscher. Det skulle drabba både välfärden och svenskt företagande. Det vore dessutom totalt oansvarigt mot dessa människor, som byggt sina liv här och bidrar till att bygga vårt land. Gör inte Sverige fattigare!

Fru talman! Det vi har läst i Tidöavtalet handlar om att alla de som har en lägre lön än medianlönen inte ska få vara kvar och jobba i Sverige. Det är alltså alla som har lägre lön än 33 000 kronor i månaden som skulle bli av med jobbet och utvisas ur Sverige om de kommer från länder som inte är medlemmar i EU, från Ukraina eller andra europeiska länder. Ukrainarna skulle visserligen ha rätt att stanna just nu när det är krig, men ni förstår poängen.

Det vore förödande, och det är inte bara vi i Miljöpartiet som säger det utan också Svenskt Näringsliv. I Företagarnas enkät till medlemmarna säger mer än vart tredje företag att det är just bristen på lämplig arbetskraft som är deras största hinder för att växa.

Det förslag som vi nu ska rösta om skulle ge möjlighet att genomföra det förslaget i Tidöavtalet som skulle slå undan benen för många företagare. En del kanske skulle se sig tvingade att höja lönen väldigt mycket mer för dem som är arbetskraftsinvandrare än för andra, vilket också skulle kunna leda till en ganska skev orättvisa.

Fru talman! I stället för att straffa de människor som jobbar ärligt och bidrar till Sveriges välfärd i dag vill vi i Miljöpartiet gå på dem som missbrukar reglerna och utnyttjar människor. I dagens system är det ofta den

som blir utnyttjad som straffas, vilket gör att många inte vågar polisanmäla eller säga ifrån. Ett viktigt steg vore att säkerställa att arbetstagare som inte fått rätt ersättning har rätt till skadestånd och att ge arbetstagarna stöd att också driva in det.

Fru talman! Utredningen som ligger bakom det här förslaget har tydligt också avstyrkt att ställa krav på heltid. Jag vill berätta för riksdagens kammarer om ett mejl som jag fick i veckan. Det var en man som skrev om en bekant som arbetar på 80 procent och på 20 procent studerar på sfi, svenska för invandrare. Jag är glad att det fortsatt kommer att vara möjligt och att man inte har gått vidare med krav på heltid. Det viktiga är ju att personer kan försörja sig på sin lön även om det skulle vara en deltidslön. Och så ser faktiskt regelverket ut i dag.

Fru talman! I debatten har det sagts en hel del saker som är mycket märkliga och som tyder på att debattörerna inte riktigt har koll på hur verkligheten ser ut i dag. Sverigedemokraternas ledamot talade bland annat om personlig assistans och assistansarbetet som ett enkelt ingångsjobb.

Jag vill bara säga en sak: Det är möjligt att det finns några brukare som det är otroligt enkelt att arbeta med. Men det ska absolut inte betraktas som och kallas för ett enkelt ingångsjobb att vara den människa som ansvarar för att en annan människa kan hålla sig vid liv. Det här är ett avancerat arbete som tyvärr har alldeles för dåliga villkor.

Det är svårt att hitta personliga assistenter i Sverige i dag. Jag har själv människor i min närhet som drabbas av detta på ett förödande sätt. En vän till mig var tvungen att avbryta sina studier på juristprogrammet eftersom det inte gick att hitta personliga assistenter som var tillräckligt duktiga och ville ta det här jobbet med de dåliga villkoren. Han var helt enkelt för rädd för att bli skadad.

Förslaget om att totalt förbjuda möjligheten att anställa personliga assistenter som inte bor i EU skulle göra det ännu svårare för dem som har rätt till assistans att få den rätten tillgodosedd i praktiken. Man går fel väg. Förbättra i stället villkoren, och utbilda människor som bor i Sverige och som är arbetslösa. Se till att lösa de problemen, och gå inte den andra vägen. Sätt inte stopp för alla dem som nu faktiskt är med och bidrar och bygger vårt land starkt och som ser till att Sverige fungerar.

Fru talman! Det här förslaget löser inte de problem man vill lösa. Vi i Miljöpartiet yrkar därför avslag på förslaget.

Anf. 66 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige behöver fler företag som startar, växer och anställer. Det ställer krav på ett konkurrenskraftigt näringsklimat men också på tillgång till kvalificerad arbetskraft.

Sverige behöver arbetskraftsinvandrare. Det har vi debatterat här, och det råder inga tvivel om den saken. Det vi egentligen diskuterar är under vilka former och med vilka regler som detta ska ske.

Vi kristdemokrater vill främja invandring av kvalificerad arbetskraft. Vi vill också stoppa kompetensutvisningarna men samtidigt skärpa reglerna för arbetskraftsinvandring för att motverka fusk, utnyttjande och undanträngning av invånare i utanförskap. Detta görs bland annat genom ett lönekrav för arbetskraftsinvandring. I våra ögon är det naturligt att kraven kommer att kompletteras med undantag för bristyrken, till exempel säsongsarbeten samt vissa vårdyrken.

Fru talman! Det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring har pekats ut som unikt. Till skillnad från i princip alla andra länder i Europa, som specifikt riktar sig till högutbildade, accepterar Sverige alla oavsett utbildning och yrke.

Det är helt klart att arbetskraftsinvandringen har bidragit till tillväxt och gett människor möjligheten att via eget arbete etablera sig i Sverige eller arbeta här för en period. Vi vill att Sverige ska fortsätta att vara ett attraktivt land för kvalificerad arbetskraftsinvandring. I en global värld är arbetskraftsinvandringen nödvändig för svenska företags konkurrenskraft. Kristdemokraterna anser att arbetskraftsinvandring är viktig för en dynamisk svensk ekonomi.

Arbetskraftsinvandringen har länge varit hårt reglerad i Sverige. Det fanns fackliga krav på skydd mot lönekonkurrens i kombination med ett snävt och svårbemästrat regelverk som skapade betydande problem för företagens kompetensförsörjning. Alliansen, med stöd av Miljöpartiet, genomdrev 2008 det system som råder i dag. Systemet har gett många människor chansen att pröva lyckan i Sverige och gett viktiga bidrag till vårt land.

Samtidigt kan man konstatera att antalet arbetskraftsinvandrare som har kommit till Sverige har ökat kraftigt. Systemet innebar i inledningen, när det hade stabiliserat sig, att antalet låg på ca 14 000 ansökningar per år omkring 2012. Före pandemin steg tillståndsnivån till 20 000. Detta skifte har ägt rum samtidigt som Sverige har tagit emot ett stort antal tredjelandsmedborgare, varav många har haft svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Hittills i år har över 50 000 ansökningar kommit in, varav närmare 38 000 beviljats. Arbetskraftsinvandring utgör därför för tillfället den största delen av invandringen till Sverige.

Fru talman! Kristdemokraterna menar att det nuvarande systemet för arbetskraftsinvandring behöver reformeras. Det behöver stramas åt och anpassas efter samhällsutvecklingen. Sverige skiljer ut sig i västvärlden genom att erbjuda relativt stora möjligheter för personer att arbetskraftsinvandra också för att utföra relativt okvalificerade arbetsuppgifter.

Det nuvarande regelverket behöver också reformeras för att komma bort från brister som har lett till fusk, utnyttjande av människor och kriminalitet på arbetsmarknaden. Framför allt gäller det inom yrken med lägre löner.

De osunda företag som missbrukar systemet och utnyttjar arbetstagare från tredjeländer, men även EU-medborgare, skapar ojämlika konkurrensförhållanden på svensk arbetsmarknad.

Företag som inte betalar ut tillräckliga löner, som tillhandahåller sämre arbetsvillkor och som inte lever upp till arbetsmiljölagstiftningen kan på sikt, om inte dessa stoppas, i vissa branscher konkurrera ut hederliga företag som följer reglerna. För många av dessa hederliga företag är det därför nödvändigt att vi säkerställer att osunda företag inte kan utnyttja systemet med arbetskraftsinvandring.

Det missbruk av systemet, fru talman, för arbetskraftsinvandring som förekommer är betydande och allvarligt. Det drabbar inte bara den enskilde utan är även ett hot mot en sund konkurrens.

Kristdemokraterna instämmer därför i det resonemang som förs i propositionen och det vi diskuterar nu om att införa ett högre försörjningskrav för arbetskraftsinvandring.

Även om det går att konstatera, och vi delar den åsikten, att försörjningskravet inte ensamt kan stoppa missbruket av systemet kommer åtgärden ändå att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden och gynna systemet som helhet. Till exempel kan ett höjt försörjningskrav verka avskräckande på mindre seriösa arbetsgivare och även få effekt i de fall då arbetskraftsinvandrare anställs till lägre lön än en svensk arbetstagar skulle få. Vi tror också att detta öppnar nya möjligheter för arbete för dem som är arbetslösa i vårt land i dag.

Fru talman! Det föreslås i propositionen att det ska krävas att en arbetskraftsinvandrare genom anställningen ska uppnå en god försörjning för att kunna beviljas ett arbetstillstånd. Den närmare omfattningen av begreppet god försörjning definieras inte i propositionen utan ska framgå av en kommande förordning. Som det har sagts tidigare har regeringspartierna i Tidöavtalet givit ett antal ingångsvärden i diskussionen. Vi får se vad beslutet hamnar i. Men propositionen är ett viktigt steg för att komma till rätta med problemen.

Kristdemokraterna anser också att det med hänsyn till behovet av kompetensförsörjning kan finnas fördelar med att behålla möjligheten till deltidсанställningar.

Fru talman! Kristdemokraterna yrkar utifrån mitt resonemang bifall till propositionens förslag, som innebär att en arbetskraftsinvandrare genom sin anställning ska uppnå en god försörjning för att beviljas ett arbetstillstånd. Förslaget i propositionen syftar till att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden och motverka konkurrens med låga löner.

Denna proposition och detta beslut är en av pusselbitarna för att främja och skapa större möjligheter till arbetstillfällen i Sverige, men beslutet behöver också kombineras med till exempel ett reformerat bidragssystem.

Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Ingemar Kihlström säger att han vill stärka arbetskraftsinvandrares ställning i Sverige. Samtidigt föreslår hans parti i Tidöavtalet att arbetskraftsinvandrare som jobbar i Sverige ska bli av med sina jobb och tvingas flytta härifrån.

Ingemar Kihlström talar också om att förbättra konkurrenskraften för hederliga företag. Samtidigt vill Kristdemokraterna utvisa dem som jobbar för de hederliga företagen.

På vilket sätt stärker det arbetskraftsinvandrares ställning att bli utvisade och bli av med jobbet? På vilket sätt stärker det hederliga företag att deras medarbetare tvingas sluta jobba för dem och flytta från Sverige?

Anf. 68 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna, Annika Hirvonen.

Jag kan konstatera att situationen i Sverige är sådan att det råder en osund konkurrens. Företagen utnyttjar systemet så som det är uppbyggt i dag.

Vi kan också konstatera att Sverige, som jag sa i mitt anförande, sticker ut i hela Västeuropa. Sverige accepterar mycket låga lönenivåer för arbetskraftsinvandring, vilket skiljer ut Sverige. Företag som utnyttjar situationen driver bort hederliga företag som får sluta eller gå i konkurs.

Vi kan se att det just nu finns ett brett stöd i kammaren för att gå i propositionens riktning, det vill säga ta steg för att skapa en seriös arbetskraftsinvandring och arbetsmarknad i Sverige. Det främjar hederliga företag och är ett steg framåt i att kontrollera hur arbetstillfällen skapas för dem som befinner sig i vårt land i dag och inte har arbete. Det är till alla invånares och företags bästa.

Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Vore det inte bäst att straffa dem som utnyttjar – dem som fuskar – i stället för att straffa dem som blir utnyttjade och de hederliga företagen? Dessa hederliga företag har personal som Kristdemokraterna vill tvinga ut ur Sverige så att de inte kan fortsätta att göra det jobb de i dag gör. Man talar om oron för att tvinga företag i konkurs, och jag har svårt att föreställa mig någonting farligare för ett företag än att helt plötsligt bli av med den personal det behöver. Det riskerar att tvinga företag i konkurs.

Jag vill därför fråga Ingemar Kihlström om han är beredd att åtminstone säkerställa att man inte utvisar människor som har jobbat i hederliga företag i Sverige under många års tid. Det skulle nämligen göra Sverige fattigare.

Anf. 70 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Annika Hirvonen för följdfrågan.

Jag kan konstatera att man i det uppdrag som vi har kommit överens om i Tidöavtalet ska se över såväl nivåer – det som Jessica Rosencrantz nämnde – som undantag och speciella lönekrav för enskilda yrkesgrupper. Jag tror att vi behöver komma till rätta med detta. Det är en i grunden bra reform från 2008 som har gett oss mycket i Sverige, men den behöver kompletteras med kravnivåer. Det ska ske på ett sådant sätt att man tar vara på både arbetstagare och företag och skapar regler som är förutsägbara för alla.

Jag tror att detta är en av pusselbitarna för att skapa en bra situation. Jag får återkomma med det exakta innehållet när vi ser vad utredningen som ska komplettera den här propositionen ger.

Anf. 71 MAURICIO ROJAS (L):

Fru talman! Det är Liberalernas mening att förslaget i propositionen *Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare* bör antas av riksdagen. Däremot bör riksdagen avslå yrkandena i motionerna av Tony Haddou med flera, av Jonny Cato och Martina Johansson och av Annika Hirvonen med flera.

Fru talman! Det nya system för arbetskraftsinvandring från tredjeland som infördes 2008 har gjort det möjligt för Sverige att få ett betydande och välbehövligt tillskott av arbetskraft. Mellan 2009 och 2021 har drygt 200 000 personer från tredjeland fått arbetsrelaterade tillstånd i Sverige. Om vi utgår från siffrorna för 2021 kan vi konstatera att omkring 40 procent av dessa personer jobbade i yrken med krav på antingen högskolekompetens eller – i merparten av fallen – fördjupad högskolekompetens.

Detta betyder inte, fru talman, att det var enbart dessa personer som gjorde en viktig insats för vårt lands välbefinnande. Behovet av arbetskraft är mångfasetterat, och det system som trädde i kraft år 2008 möjliggjorde att

många arbeten som med all sannolikhet inte skulle ha utförts blev utförda. Med andra ord hade Sverige blivit fattigare utan det bidrag av arbete och kreativitet som tiotusentals arbetskraftsinvandrare har inneburit.

Därför, fru talman, kan vi sammanfattningsvis säga att det reformerade system för arbetskraftsinvandring som infördes 2008 i det stora hela har varit en mycket lyckad åtgärd. Samtidigt är vi tvungna att i detta sammanhang uppmärksamma två besvärande omständigheter.

Den första är att vi har en betydande outnyttjad reserv av arbetskraft i landet – inte minst bland många invandrade personer med relativt låg formell utbildningsnivå, som ofta hamnar i ett för alla mycket skadligt och kostsamt bidragsberoende.

Den svenska arbetsmarknaden har under långa perioder präglats av en märklig paradox: Vi har haft en rekordhög långtidsarbetslöshet kombinerat med en rekordhög brist på arbetskraft. Att importera arbetskraft till jobb som borde kunna utföras av personer som i dag lever i ett arbetsmarknadsmässigt utanförskap är av princip ett mycket tveksamt sätt att lösa behovet av tillgängliga arbetare. Det handlar om ett allvarligt systemfel som skyndsamt måste åtgärdas.

Sverige skulle i alla avseenden må mycket bättre om utanförskapet vad gäller arbetsmarknaden, men också utanförskapet socialt och kulturellt, minskade. Därför anser vi liberaler att det är vår gemensamma plikt och en av den nya regeringens främsta uppgifter att bryta det utanförskap som i dag drabbar så många personer i vårt land och som i slutändan även kan hota den sociala sammanhållningen.

Fru talman! Den andra besvärande omständigheten i detta sammanhang är att det i en hel del fall har konstaterats att de gällande reglerna för arbetskraftsinvandring har missbrukats och alltjämt missbrukas på olika sätt. Slutbetänkandet av utredningen om arbetskraftsinvandring är tämligen utförligt i detta avseende.

Konsekvenserna av ett sådant missbruk är allvarliga för de personer som kommer hit och blir utsatta för exploatering, vilket inte får tolereras, men också för andra arbetare – liksom arbetsgivare – som blir utsatta för illojal konkurrens och lönedumpning. Om missbruket inte åtgärdas kan, som det står i propositionen, tilltron till hela arbetskraftsinvandringssystemet undergrävas.

Fru talman! Det är av dessa anledningar som vi ställer oss bakom propositionens förslag att den anställning som motiverar arbetstillståndet ska ge en god försörjning. Som det är nu krävs bara att personen i fråga ska kunna försörja sig. Kravet på en god försörjning ligger dessutom i linje med det som står i Tidöavtalet om behovet av att se över regelverket för arbetskraftsinvandringen i syfte att höja inkomstgränsen för att bevilja arbetstillstånd.

Givetvis kommer andra aspekter som berör arbetskraftsinvandringens villkor och reglering att utredas enligt Tidöavtalet, i syfte att fortsätta stärka svensk ekonomi och konkurrenskraft. Det rör exempelvis regeringens möjlighet att föreskriva att ett lägre lönekrav ska gälla för enskilda yrkesgrupper, liksom möjligheten att föreskriva att vissa yrkesgrupper undantas från att över huvud taget kunna beviljas arbetstillstånd.

Samtidigt ska det utredas hur Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation kan stärkas genom införandet av särskilda bestämmelser gäl-

lande möjligheten för doktorander och forskare att stanna i Sverige efter en viss tids sammanhängande anställning.

Sammanfattningsvis, fru talman, ser vi liberaler ser det förslag om en god försörjning som framläggs i den proposition vi diskuterar i dag som ett första steg i arbetet med att reformera regelverket om arbetskraftsinvandringen. Huvudinriktningen i detta arbete ska vara att tillvarata och stärka de många positiva aspekterna av den reform som infördes 2008 och samtidigt rätta till de aspekter som kan betraktas som problematiska.

Anf. 72 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I sitt anförande lyfte Mauricio Rojas fram hur viktig arbetskraftsinvandringen faktiskt varit för Sverige. Det gläder mig. Men på vilket sätt menar Mauricio Rojas att Sverige – eller någon – gynnas av att människor som jobbar här i dag förbjuds att gå till jobbet?

Det finns en idé om att om man utvisar de arbetskraftsinvandrare som i dag jobbar i Sverige får de arbetslösa de jobben. Man har inte förstått att anledningen till att vi har den arbetslöshet vi har i dag i Sverige är en alltför låg utbildningsnivå. Det löser man inte snabbt genom att ändra kraven för arbetskraftsinvandring.

Vi tar ett exempel: sjuksköterskor. Ingångslönen för sjuksköterskor ligger på 25 000–28 000 kronor. Det är flera tusen kronor lägre än medianlönen som det står i Tidöavtalet att man måste ha för att få vara arbetskraftsinvandrare i Sverige.

Sjukhusen rekryterar desperat sjuksköterskor runt om i världen för att operationsköerna ska bli kortare och för att väntetiderna på akuten inte ska bli för långa. De personerna skulle inte få vara med och inte få komma och jobba i Sverige med Tidöavtalets förslag.

Att avskeda de sjuksköterskor som jobbar på sjukhusen i dag och som är arbetskraftsinvandrare går inte. Man kan inte plocka någon från Arbetsförmedlingen som inte har gymnasieutbildning eller sjuksköterskeutbildning till det jobbet. Det är inte så det kommer att fungera. Förslaget i Tidöavtalet kommer ju bara att leda till att färre får gå till de jobb som de har i dag.

Anf. 73 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Tack för att talmannen uttalade mitt efternamn rätt!

På inget sätt, Annika Hirvonen, skulle Sverige må bättre av att människor som jobbar utvisas. Det är jag helt övertygad om. Därför måste vi skynda varsamt med de här reformerna. Vi måste reformera arbetskraftsinvandringen så att vi gör den bättre och ta hänsyn till det missbruk som kan finnas.

Vi måste också – och där är ledamoten och jag helt överens – få in de tiotusentals människor som i dag står utanför den på arbetsmarknaden. Det är inte lätt gjort. Det kommer att krävas mycket jobb. Vi kommer att kunna samarbeta om hur dessa människor integreras på ett bättre sätt. Det är jätteviktigt. Det är avgörande för Sveriges framtid.

Utredningen som ska göras kommer med all sannolikhet att titta på alla branscher och situationer där man måste ta hänsyn till att det inte passar med en generell regel. Det är väldigt viktigt, och därför har vi skrivit att man ska kunna göra undantag – någonting som inte finns med i den nuva-

rande propositionen. Det är ett problem för oss, och därför ska regeringen inte kunna höja lönegränsen direkt.

Det finns inga möjligheter till undantag, men de är mycket viktiga för att undvika situationer av den typ som Annika Hirvonen är bekymrad över – och jag också. Vi delar det bekymret. Vi ska se till att det inte blir på det viset.

Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag är glad för att Mauricio Rojas svarade på den frågan och att man åtminstone från Liberalernas sida inte vill kasta ut alla de arbetskraftsinvandrare som i dag arbetar och behövs i svenska företag och för svensk välfärd.

Jag vill också fråga om regeringen, som Liberalerna sitter i, kommer att titta på regelverket kring vem det är man straffar när någonting går fel. När en arbetsgivare utnyttjar en arbetskraftsinvandrare eller betalar ut för lite i lön är det i dag den som blir utnyttjad som straffas med utvisning ur Sverige. Vi i Miljöpartiet tycker att det borde vara tvärtom; det är den arbetsgivare som missbrukar systemet och utnyttjar människor som borde straffas.

Arbetsgivare borde ha skyldighet att betala skadestånd samtidigt som arbetstagare borde få chans att söka ett annat jobb och lämna arbetsgivare som utnyttjat dem. Arbetstagare borde också få hjälp att driva in skadestånd för till exempel utlovad lön som de inte har fått eller om de blivit utnyttjade på andra sätt.

Anf. 75 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Återigen: Jag sympatiserar väldigt mycket med vad ledamoten Annika Hirvonen säger. Det är klart att vi ska bestraffa dem som begår brott, och varför inte kräva skadestånd? Jag hoppas att den kommande utredningen också tittar på dessa aspekter. De är mycket viktiga, för oavsett vilka regler vi har kommer det att finnas företag och människor som utnyttjar systemen på ett sätt som inte är avsett. Då måste vi ha möjlighet att bestraffa dessa beteenden, som underminerar trovärdigheten i ett system som är väldigt viktigt för vårt lands välbefinnande.

Fru talman! Jag säger ännu en gång till ledamoten: Allt som på ett orättvist sätt kan drabba människor som i dag ger ett bidrag till Sveriges välbefinnande ska om möjligt undvikas. Jag kan givetvis inte säga vad utredningen ska komma fram till, men vår avsikt och mening är att så ska vara fallet. Därför är det viktigt att det finns en utredning och att man tittar på de här aspekterna, går ut med remisser och får alla möjliga förslag och kommentarer till vad man föreslår.

Detta måste göras bra. Det gäller människors liv här i Sverige. Det gäller människors gemensamma välbefinnande. Vi är lika angelägna som ledamoten om att det här görs varsamt och på ett bra sätt.

Jag tackar ledamoten för frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU7

Riksrevisionens rapport om digitala läkarbesök och hyrläkare i sjukskrivningsprocessen (skr. 2021/22:266)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om digitala
läkarbesök och
hyrläkare i sjuk-
skrivningsprocessen*

Anf. 76 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Riksrevisionen har lämnat rekommendationer till regeringen om att ta initiativ till framtagande av tydliga nationella riktlinjer för utfärdande av läkarintyg som är baserade på digitala läkarbesök.

I sin rapport skriver Riksrevisionen att avsaknaden av styrdokument har fört med sig att regioner och privata vårdgivare har utvecklat egna rutiner, vilket medfört att det saknas en samstämmighet i rutinerna mellan regionerna och mellan olika grupper av vårdgivare inom en och samma region.

Fru talman! Mot bakgrund av den snabba utvecklingen inom e-hälsa vidtog den förra regeringen ett antal åtgärder. I och med propositionen om ökad kontinuitet och effektivitet i vården inledde regeringen en reformering av primärvården med särskilt fokus på tillgänglighet, kontinuitet och delaktighet. I propositionen bedömde regeringen att vården behöver bli mer digifysiskt anpassad och samordnad och i större utsträckning bygga på kontinuitet samt individuella önskemål och behov.

År 2018 fick Socialstyrelsen i uppdrag av dåvarande regering att ta fram rekommendationer för vilken typ av vård och behandling som är lämplig respektive inte lämplig att hantera via digitala vårdtjänster.

I juni i år fick en utredare i uppdrag att bistå Socialdepartementet med att bland annat analysera om det finns behov av att ställa särskilda krav, till exempel kvalitetsmässiga krav, på nationellt verksamma digitala vårdgivare och att, om det finns sådana krav, föreslå hur dessa krav ska utformas.

Det pågår även en särskild utredning om läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden. Denna utredning ska bland annat analysera om och i så fall hur kvaliteten i läkarintygen ytterligare kan förbättras.

Fru talman! Att regioner och vårdgivare har utvecklat egna rutiner kring sjukskrivning vid digitala läkarbesök tyder absolut på att det finns behov av nationell vägledning. Eftersom sjukskrivningar baserade på digitala läkarbesök också kan förväntas öka i framtiden finns det skäl att förbättra förutsättningarna för likformighet mellan regioner och vårdgivare.

Socialstyrelsen har tagit initiativ till att utveckla det försäkringsmedicinska beslutsstödet till ett bredare och mer fördjupat kunskapsstöd vid sjukskrivning. Detta arbete innefattar att belysa när sjukskrivning är lämplig respektive inte lämplig i samband med digitala läkarbesök. Den förra regeringen välkomnade Socialstyrelsens initiativ och bedömer att det är ändamålsenligt för att ge hälso- och sjukvården ett nationellt stöd i frågan om sjukskrivning vid digitala läkarbesök.

(Applåder)

Anf. 77 MONA OLIN (SD):

Fru talman! Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport om digitala läkarbesök och besök hos hyrläkare i sjukskrivningsprocessen till den dåvarande regeringen den 22 mars 2022. Den dåvarande regeringen återkom därefter till riksdagen med en skrivelse den 28 juni 2022 som behandlas i det betänkande som vi i dag debatterar.

I sin rapport gör Riksrevisionen bedömningen att den föregående regeringen inte i tillräcklig utsträckning har uppmärksammat följderna av framväxten av hyrläkare och digitala läkarbesök för användningen av sjukförsäkringen. Det framkommer också att konsekvenserna av det växande antalet läkarintyg som är utfärdade av hyrläkare eller på basis av digitala läkarbesök inte har följts upp.

Riksrevisionen har därför rekommenderat den tidigare regeringen att ta initiativ till framtagande av nationella riktlinjer för utfärdande av läkarintyg som är baserade på digitala läkarbesök.

Riksrevisionen noterar också att det finns behov av ett nationellt styrdokument som tydligt formulerar vad som ska gälla för sjukskrivning vid digitala läkarbesök. Avsaknaden av styrdokument har enligt Riksrevisionen inneburit att regioner och privata vårdgivare utvecklat egna rutiner. Det saknas samstämmighet i rutinerna inom regionerna och även mellan olika grupper av vårdgivare som verkar i samma region. Riksrevisionen menar att detta kan riskera att försämrade likformigheten i användningen av sjukförsäkringen.

Den föregående regeringen framför i skrivelsen att Socialstyrelsen arbetar med att utveckla det försäkringsmedicinska beslutsstödet till ett bredare och mer fördjupat kunskapsstöd vid sjukskrivning. Av den anledningen konstaterar den föregående regeringen att det inte finns skäl att gå vidare med Riksrevisionens förslag.

Digitala läkarbesök och hyrläkare har blivit ett allt vanligare inslag inom hälso- och sjukvården. Sverigedemokraterna menar att det är positivt att digitaliseringen bidrar till att öka tillgängligheten i vården. Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma de negativa konsekvenserna av digitala läkarbesök och hyrläkare, som nu också särskilt framkommit när det gäller användningen av sjukförsäkringen.

Sverigedemokraterna ser positivt på att Socialstyrelsen för närvarande genomför ett utvecklingsarbete för ett bredare och mer fördjupat kunskapsstöd vid sjukskrivning, eftersom vi anser att det finns ett tydligt behov av att utveckla det försäkringsmedicinska beslutsstödet.

För att säkerställa att påtalade brister hanteras bör regeringen, utöver pågående åtgärder, tillsätta en utredning vars syfte ska vara att följa upp och analysera Socialstyrelsens utvecklingsarbete utifrån den problembeskrivning som återfinns i Riksrevisionens rapport. Det menar vi är angeläget för att bättre kunna garantera en patientsäker sjukskrivningsprocess vid digitala läkarbesök och vid besök hos hyrläkare.

Därför vill jag avslutningsvis yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i frågan.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU8

Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål (skr. 2021/22:282)

föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om migrationsdomstolarnas
handläggningstider
i asylmål*

Anf. 78 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! I dag ska riksdagen behandla regeringens skrivelse gällande Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål.

Riksrevisionens granskning visar att migrationsdomstolarna är långt ifrån att nå regeringens mål om att avgöra 90 procent av asylmålen inom fyra månader.

Samtidigt är skillnaderna mellan domstolarna stora. Vid migrationsdomstolen i Göteborg var väntan på muntlig förhandling omkring 800 dagar år 2020. Detta förlänger i sin tur handläggningstiderna. Långa handläggningstider innebär ökade kostnader för skattebetalarna. En invandring som redan kostar för mycket fördyras ännu mer.

Även om granskningen påtalar att lokalbrist och personalbrist är några av orsakerna bakom längre handläggningstider säger det sunda förnuftet att längre handläggningstider i migrationsdomstolar beror på att Sverige har fört en ohållbar invandringspolitik som Sveriges institutioner, vare sig det är migrationsdomstolar, skolor eller Polismyndigheten, inte mår med.

Visst, det finns lokalbrist och personalbrist som leder till längre handläggningstider. Men om Sverige hade fört en förnuftig invandringspolitik, anpassad till det svenska samhället, skulle det inte ha funnits någon lokalbrist eller personalbrist inom migrationsdomstolarna. Man hade helt enkelt gjort det rätta och utgått ifrån vad det svenska samhället klarar av.

Det som är viktigt att säga i sammanhanget är att det är alltför långa handläggningstider vid migrationsdomstolar, trots att regeringen flera gånger förstärkt anslagen till migrationsdomstolarna. Mer pengar har tillförts migrationsdomstolarna, men Sverige har fortsatt att föra en ohållbar migrationspolitik. Även i Riksrevisionens granskning framgår det att invandringens volymer påverkar handläggningstiderna.

I regeringens skrivelse gällande Riksrevisionens granskning framkommer det att åtgärder redan har genomförts för att tillmötesgå Riksrevisionens rekommendationer.

Att de institutioner som ska hantera invandringen inte mår med situationen är först och främst volymrelaterat. Ett sätt att minska volymerna avseende asylinvandring är att asylsökande omedelbart efter ansökan skickas till mottagningsenheter utanför EU, där deras ansökan kan utredas. Om utredningen skulle leda till att de befins ha skyddsskäl skulle de beviljas asyl på plats och få skydd utan att behöva resa vidare. Ett sådant förfarande skulle helt och hållet ta bort alla skäl till irreguljär migration med syfte att ansöka om asyl och därmed underlätta migrationsdomstolarnas börda. Detta förslag har lagts fram av oss i Sverigedemokraterna i vår kommittémotion gällande asylpolitik.

Återigen: Att våra institutioner är överbelastade av invandringen är volymrelaterat, och gränsen för hur mycket invandring Sverige klarar av har passerats för länge sedan.

Sverigedemokraterna avstod från att lämna in följdmotioner till regeringens skrivelse eftersom Sverige har fått en ny regering som har Tidöavtalet, där Sverigedemokraterna är ett av samarbetspartierna, som grund för sin migrationspolitik. Med en migrationspolitik som utgår från Tidöavtalet kommer invandringen till Sverige att minska väsentligt, vilket innebär att invandringen sjunker till volymer som underlättar migrationsdomstolarnas arbete.

En invandring som Sverige klarar av och som är anpassad till det svenska samhället innebär även kortare handläggningstider för asylsökande och att man så småningom kan sänka anslagen till migrationsdomstolarna och omfördela resurser till de reformer som behövs här hemma i Sverige.

Denna granskning från Riksrevisionen är en av många granskningar som visar att Sverige har fört en invandringspolitik som landet inte mäktar med hur mycket resurser vi än anslår. Redan från början var den rätta åtgärden att minska invandringen. Det är inte Sverige som ska anpassa sina migrationsdomstolar till massinvandring, utan det är invandringspolitiken som ska anpassas till den kapacitet som våra migrationsdomstolar har.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour talar om att anpassa antalet människor som kommer till Sverige efter hur mycket pengar vi satsar på migrationsdomstolarna.

Asylrätten infördes i Genèvekonventionen efter andra världskriget och efter att Europas länder hade sagt att de hade fullt och inte kunde ta emot fler judiska flyktingar från Nazityskland och hade skickat dem till nazisternas förföljelse och folkmord. Asylrätten innebär en rätt för varje människa att få skydd och inte skickas till förtryck, förföljelse och död.

Jag önskar att vi kunde få stopp på krig och förföljelse som tvingar människor på flykt. Varje dag jobbar Miljöpartiet för mer fred och mer demokrati och för att stoppa klimatförändringar, som gör att ännu fler blir fattiga, driver på konflikter i världen och driver människor på flykt.

Fru talman! Om vi ska upprätthålla asylrätten och ha rättssäkra asylprocesser måste vi anpassa våra system och få ned handläggningstiderna genom att ha tillräckliga resurser. Vi ska inte avskaffa asylrätten.

Anf. 80 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Som folkvald representant vet jag att det är rätt många som inte vill betala hur mycket som helst för invandringen. Det är viktigt att komma ihåg. Tanken är inte att vi ska betala hur mycket skatt som helst för en liberal invandringspolitik som gör att våra system blir överbelastade. Det är det första och kanske viktigaste jag vill säga.

Just nu pågår ett hemskt krig i Ukraina, och massflyktsdirektivet gör det möjligt för människor att söka skydd i Sverige.

Asylrätten har dock missbrukats. Människor har flytt från Syrien till Turkiet och sedan åkt till Tyskland, Danmark och slutligen Sverige. De har helt enkelt inte sökt sig till första säkra land utan missbrukat asylrätten genom att påstå att de flytt från krig när de egentligen flytt från Danmark – och Danmark behöver ingen fly från.

Så till handläggningstiderna. Om vi har en invandringspolitik som inte fungerar klarar våra system inte att ta emot de asylsökande. Vi kan inte ta emot hur många som helst. Det finns en gräns för vad Sverige klarar av. Vi har inte hur många skolplatser och bostäder som helst. När gränsen överskrids klarar vi inte av att ta emot fler människor och behandla dem med värdighet.

Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är många företrädare för Sverigedemokraterna som inte förstår vad asylrätten innebär. Den innebär inte en skyldighet att söka asyl i ett grannland, men det är i grannländer de flesta flyktingar befinner sig, även från Syrien. I Libanon är var fjärde människa flykting, och så står vi här i rika Sverige och säger att vi inte vill lägga mer pengar på våra migrationsdomstolar.

Ingen kan göra allt. Men i en värld där människor tvingas fly krig och förtryck måste alla världens länder ta ansvar, även Sverige.

Anf. 82 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Jag kanske måste förklara detta lite mer pedagogiskt. Det är inte okej när en person flyr och kommer till ett säkert land men inte söker asyl där utan vill åka vidare som ekonomisk migrant till ett land med ett mer generöst välfärdssystem.

Folk tar sig till Sverige och söker asyl här fast de har rest genom hela Europa, och jag kan inte tänka mig att Annika Hirvonen tycker att det är lämpligt att man först lämnar ett område för ett säkert land och sedan lämnar det säkra landet för att ta sig till Sverige. Det är inte så asylrätten ska fungera, utan folk som flyr från ett krigsområde ska söka skydd i ett annat land, inte ta sig genom säkra områden. Det är inte att söka asyl. Väljer man ett europeiskt land med ett generöst välfärdssystem är man ekonomisk migrant. Det är detta som händer, och det har inget med asylrätten att göra.

Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Inledningsvis vill jag kommentera det sista som Sverigedemokraternas Nima Gholam Ali Pour sa i replikskiftet, att asylrätten inte handlar om att man får resa genom flera länder för att söka asyl. Det är helt enkelt inte så asylrätten funkar, påstår SD. Men SD har fel. Det kanske är så SD vill att asylrätten ska fungera – att Libanon ska ta emot alla flyktingar från Syrien därför att Libanon är grannland.

Min och Miljöpartiets uppfattning är att det är bra att andra länder hjälps åt. Man kan ta situationen i Ukraina som exempel. Polen tar ett enormt ansvar, precis som grannländer i andra krigsområden runt om i världen gör. Men det är bra att fler länder i Europa också hjälper till att ta emot ukrainska flyktingar som flyr kriget. Det är bra att många hjälps åt, för då blir det bättre möjligheter för dem som flyr att komma in i samhället, få bra boende med mera.

Jag har själv varit i Polen och sett hur vanliga människor öppnat upp sina hem och låtit flyktingar sova i gästtrum eller på bäddsoffor. Tack vare att många hjälps åt kan det bli lättare och bättre förutsättningar för flyktingar. Asylrätten så som den ser ut i dag ger flyktingar rätt att söka asyl i det land de befinner sig i.

Fru talman! Denna debatt handlar om Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål. Jag trodde inte att det skulle bli en debatt om hur många flyktingar som kommer till Sverige och om asylrättens vara eller icke vara, utan jag tänkte att denna debatt framför allt skulle handla om hur vi säkerställer rättssäkerheten i asylprocessen i Sverige.

I dag väntar många asylsökande och andra som får sina beslut från Migrationsverket väldigt länge – olagligt länge – på sina beslut. Det finns flyktingar som har fått vänta i flera år på beslut. Flyktingar som kom 2015 har fått vänta till 2018 på beslut. Att leva så lång tid i ovisshet är otroligt påfrestande, särskilt om man redan är på flykt från förföljelse och krig och särskilt om man redan lever med ovissheten med en splittrad familj och utan kontakt med sina föräldrar eller barn.

Handläggningstiderna måste kortas, och detta måste vara en viktig prioritering för regeringen. Vi i Miljöpartiet har kämpat hårt för att ge Migrationsverket och domstolarna mer resurser för att de ska kunna anställa medarbetare så att handläggningstiderna kan kortas. Det är en kostnad på en post i budgeten, men det är en besparing på människors lidande och faktiskt på andra poster i budgeten. Det är smart ekonomiskt att se till att handläggningen går fort och att människor snabbt kan få sina beslut. Om de får asyl i Sverige kan de snabbt komma in i samhället och veta att det är i Sverige som de har rätt att stanna. Det underlättar integrationen för dessa människor i samhället.

Tryggheten att få sitt beslut är viktig. Den är viktig för att till exempel kunna påbörja traumavård för tortyr som man har utsatts för. Om man inte vet om man kommer att bli kvar kan det till och med vara så att man inte får påbörja behandling därför att vården vill vara säker på att behandlingen kan avslutas. Det kan också vara så att själva otryggheten leder till att det är svårt att ta till sig den vård man behöver.

Vi kan gå till oss själva – om det var vi som hade flytt till ett annat land och levde med osäkerheten om vi får stanna här eller inte. Det är klart att det påverkar motivationen att fördjupa sig i just det lilla språk i världen som svenska är. Faktum är att man inte ens får börja på svenska för invandrare förrän man har fått sitt beslut. Ju snabbare vi fattar beslut, desto snabbare öppnas de dörrar som behövs för att människor ska kunna ta sig in i samhället. Det är också bra med snabba beslut för dem som får ett avslag, för tiden här, i ovisshet, bör vara så kort som möjligt.

Vi Miljöpartiet föreslår en rad åtgärder i vår följdmotion för att förbättra handläggningstiderna. Vi vill också ha en utredning om stärkt rättssäkerhet där kortare handläggningstider är en viktig del.

Det finns många andra problem med rättssäkerheten i asylprocessen. Vi ser till exempel nu hur personer som har sökt asyl i Sverige och som har flytt från Afghanistan har fått nej i Sverige och sedan har flytt från Sverige till andra länder som har sagt att det är självklart att de ska få skydd, på exakt samma grunder och med exakt samma bevisning. Något är helt enkelt problematiskt med säkerheten i Sverige.

Vi har också haft rättsosäkra åldersbedömningar där människor helt plötsligt har frångått sina rättigheter som barn på ovetenskapliga metodiska grunder. Många frågor måste säkerställas, till exempel bedömningen av konvertiter, alltså personer som har lämnat en religion för en annan, och bedömningen av hbtqi-personer i Migrationsverkets och domstolarnas handläggning. Detta är några av de frågor där vi i Miljöpartiet kräver att regeringen ska tillsätta en oberoende utredning. Det handlar ytterst om människors liv, och rättsosäkra processer riskerar i värsta fall att leda till felaktiga beslut och till att personer utvisas till döden.

Fru talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till reservationen, som vi i Miljöpartiet har tillsammans med Vänsterpartiet.

Anf. 84 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Det stämmer att detta inte är en debatt om asylrätten. Samtidigt påverkar antalet asylsökande migrationsdomstolarnas kapacitet, så den gränsar till det.

Fru talman! Jag kanske inte förklarade ordentligt, så jag ska göra det en gång till. När man flyr från ett krig och söker skydd någonstans ska man söka asyl. Det stämmer, men när man kommer till ett säkert land och inte längre befinner sig i någon fara och sedan åker vidare till låt oss säga Sverige har man ju andra motiv. Det har inte längre med asylrätten att göra. Jag kan inte förstå hur Annika Hirvonen kopplar ihop motivet att försöka söka sig till ett land där det finns goda ekonomiska förutsättningar med asylrätten, för det är två helt olika saker.

Sedan, fru talman, har jag en fråga. Tror inte Annika Hirvonen att en liberal migrationspolitik förr eller senare kommer att överbelasta migrationsdomstolarna eller leda till att notan blir för dyr för skattebetalarna?

Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Nima Gholam Ali Pour blandar ihop två olika saker. Jag tror att han blandar ihop asylrätten och det regelverk som finns inom EU när det gäller Dublinfall, där en person som först har kommit till ett EU-land och sedan söker asyl i ett annat EU-land ska skickas tillbaka till det första EU-landet som personen befann sig i. Det är ett regelverk. Det är inte samma sak som asylrätten enligt Genèvekonventionen.

Enligt det som EU har kommit överens om, och som nu också diskuteras i migrationspakten, är det i dag så att det första land som en person kommer till i EU är det land som ska pröva asylansökan. I vissa fall har Europadomstolen sagt att vissa länder inte är tillräckligt rättssäkra för att detta ska kunna tillämpas. Man stoppade till exempel under en tid Dublinöverföringar till Grekland på grund av att det grekiska asylsystemet inte fungerade över huvud taget.

Men det är inte samma sak som asylrätten. Det är inte samma sak som att det skulle vara fel att en person som till exempel först flyr från Syrien och sedan kommer till Libanon därefter söker sig vidare till Europa. Det är två olika saker.

Att påstå att asylrätten missbrukas av personer som gör så är helt enkelt inte sant. Sedan kan man från Sverigedemokraterna tycka att det ska vara olagligt att lämna Libanon och söka asyl någon annanstans. Miljöpartiet håller inte med. Men det är en åsikt, och det handlar inte om att asylsökande bryter mot några regler eller missbrukar asylrätten.

Anf. 86 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen refererade till vissa regelverk, men det var inte det som jag pratade om. Jag pratade om sunt förnuft. Jag sa att om någon flyr från ett land och söker asyl i närmaste land och då befinner sig i säkerhet men sedan väljer ett land i Europa utifrån de ekonomiska förutsättningar som denna person kan få, då handlar det inte om asylrätt. Då är denna person en ekonomisk migrant.

Om Annika Hirvonen bortser från regelverket ett tag, vad tycker hon personligen? Om man har ekonomiska motiv har det inte längre något med asyl att göra. Det måste Annika Hirvonen också hålla med om, annars får hon förklara sig.

De personer som kan komma till ett säkert land och sedan reser vidare har ofta rätt mycket pengar med sig. Man kan inte resa genom Europa om man saknar pengar. Man måste ha tiotusentals kronor med sig för att kunna åka från Grekland vidare till Tyskland, vidare till Danmark och vidare till Sverige. Alla dessa resor och hotellnätter kostar. Då handlar det om kapitalstarka personer som har planerat dessa resor. Detta är inte asylsökande. Det är renodlade ekonomiska migranter. Och någonstans måste också Annika Hirvonen skilja dessa personer från asylsökande som flyr för att de är rädda för att dö eller för att de är förföljda.

Anf. 87 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker personligen att det är rent ut sagt motbjudande att SD demoniserar flyktingar och skriver om asylskäl med ord som ekonomiska migranter. Jag förstår att Nima Gholam Ali Pour har tagit till sig mycket av denna retorik inom Sverigedemokraterna. Men blanda inte ihop asylrätten med Sverigedemokraternas världsbild.

Anf. 88 MAGNUS RESARE (M):

Fru talman! Det är såklart väldigt allvarligt att vi ännu inte når målet att avgöra 90 procent av asylmålen inom fyra månader. Vi i Moderaterna har ärt denna situation, och vi har också för avsikt att så snart vi kan lösa den. För oss är det därför glädjande att det nu tillförs resurser redan 2023 för att förbättra läget i Sverige och för migrationsdomstolarna.

Fru talman! Man ska också komma ihåg att långa handläggningstider är ett generellt problem i Sveriges domstolar. Det är inte någonting som bara förekommer vid migrationsdomstolarna. Vi tror inte heller att det är ett problem som man bara kan lösa genom någon form av quickfix genom att föra över en bunt pengar. Det är ett lite bredare problem än så. Det behöver utbildas nya domare. Det framgår också av Riksrevisionens rapport att det behövs nya lokaler, och sådant tar naturligtvis tid. Så även om man har pengar är inte det allt. Det är också annat som tar tid som man måste ta hänsyn till.

Fru talman! Det är också glädjande att läsa i rapporten att läget nu faktiskt börjar förbättras. Detta är sannolikt en effekt av att asylmottagandet har minskat de senaste åren, vilket såklart i nästa led minskar trycket på migrationsdomstolarna.

Jag tror också att en effekt kan vara att man under coronapandemin hade många förhandlingar som ställdes in i sista minuten, vilket belastade domstolarna. Nu när domstolarna kan börja återgå till en mer ordinarie verksamhet och inte har så många inställda förhandlingar avhjälpas det

också situationen och minskar handläggningstiden för mål. Vi tror att detta kommer att ge effekt. Vi ser det redan nu, och det framgår av rapporten.

Det är inte långsökt att tro att den tidigare regeringens öppna-gränserpolitik, som bedrevs under rätt så många år, egentligen kanske är hela skälet till att vi har den situation som vi har i dag vid just migrationsdomstolarna. Man har haft ett stort asylmottagande i Sverige, och det är klart att om man har det ger det konsekvenser också i nästa led. Först är det Migrationsverket som får en hel del ärenden som de måste hantera. När Migrationsverket har tagit sig igenom dem hamnar de ibland hos migrationsdomstolarna, och då kan det bli långa handläggningstider.

Med tanke på den totala kursändring som den nya regeringen gör i denna fråga inom migrationsområdet finns det enligt mig inga skäl att betvivla att trycket på migrationsdomstolarna kommer att fortsätta att minska ännu mer i nästa led.

Det finns ett stöd för Tidöavtalet i Sveriges riksdag, och det kommer att genomföras. Det tror jag kommer att ge effekt även i fråga om detta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag också mana till en viss försiktighet från oss politiker när det handlar om att alltför mycket styra domstolarnas prioriteringsordning mellan olika mål i landet, även om vi såklart ska ha åsikter om det. Migrationsdomstolarna är en del av förvaltningsrätterna. Om man ställer alltför skarpa krav på till exempel deadliner för en viss typ av mål, som två partier nu gör, riskerar man också att skapa en situation där kanske andra angelägna mål i förvaltningsrätten drabbas. Det kan handla om LVU, LPT, LVM eller om människor som har drabbats av ett kommunalt beslut på något sätt och vill pröva det i domstol. Därför är det enligt mig i alla fall ingen önskvärd konsekvens att vara för skarp i direktiven härifrån. Först måste vi få mer personal i domstolarna. Sedan kan vi nog se en effekt. Och vi ser, som sagt, redan en nedgång.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Magnus Resare talar i sitt anförande om en öppna-gränserpolitik. Men Sverige har ju inte haft öppna gränser, i alla fall inte i modern tid. Möjligen någon gång förr på medeltiden, vad vet jag.

Jag tycker att det är problematiskt att framställa verkligheten på ett sätt som inte är korrekt, både för de människor som lyssnar på detta och som kanske får intrycket att det är öppna gränser till Sverige och fattar beslut baserat på det och för att det vilseleder väljarna och medborgarna. Sverige har haft en reglerad migrationspolitik under väldigt lång tid. Det som vi och de flesta andra länder i världen har är asylrätt baserad på Genèvekonventionen, alltså rätten att inte bli utvisad till förtryck och död.

Fru talman! Utöver den kommentaren till anförandet vill jag också fråga Magnus Resare om Moderaterna, som ju leder Sveriges regering, kommer att tillsätta en oberoende utredning om rättssäkerheten i asylprocessen som kan titta på de olagligt långa handläggningstiderna, som har drabbat asylsökande men också andra som har olika ärenden i bland annat migrationsmål. Utredningen kan även inkludera de rättsosäkra åldersbedömningarna och de otroligt problematiska bedömningar som gjorts av konvertiter och hbtqi-personer i asylprocessen.

Anf. 90 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Då ska jag börja med att svara på det som gäller öppna gränser. Det var ju så att vi framför allt 2015 såg 150 000 personer komma till Sverige under ett år, och det är klart att det blir en påfrestning på vårt system. Det gäller bland annat Migrationsverket, som gjorde ett otroligt arbete och tog sig igenom 150 000 ärenden, även om det tog tid.

Som Annika Hirvonen var inne på förut fanns det de som fick sin sak prövad 2018 även om de kom hit 2015. Men det är klart att man inte bara kan ta in någon och låta den börja utreda asylärenden. Det tar ju tid även där. Den processen fick alltså ta tid. När man sedan hade arbetat igenom ärendena hamnade de givetvis hos migrationsdomstolarna, och då blev det en påfrestning för den myndigheten. Detta har ju ingenting att göra med om man tycker att det är rätt eller fel med asyl. Det är självklart att vilket system som helst blir påfrestat om man är van vid kanske 20 000–30 000 ärenden per år och det helt plötsligt blir det femdubbla – det spelar ingen roll om det är migrationsdomstolarna eller någonting annat.

Vad gäller en utredning tror jag att vi får återkomma i den frågan. Det är inget som jag kan ge svar på i dag i talarstolen.

Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det var ju inte någon speciell politik som bedrevs 2015 som inte hade bedrivits också 2014 eller 2013, under den tid som Moderaterna ledde Sveriges regering. Det som hände och som var den stora skillnaden var att fler människor flydde till Europa, inte minst från Syrien och kriget där.

Jag kan inte minnas – men Magnus Resare får gärna påminna mig – vilka förslag som Moderaterna drev då, före 2015, som skulle ha förändrat detta. Min uppfattning är att det som verkligen hade gjort skillnad var om vi hade fått slut på kriget i Syrien eller förföljelsen av hazarer i Afghanistan eller möjligen sett till att al-Shabab kunde sluta terrorisera människor i Somalia. Det är åtgärder som garanterat skulle ha förhindrat att så många människor tvingades på flykt 2015.

Anf. 92 MAGNUS RESARE (M) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen och jag är rörande överens om att det finns problem i världen. Nu handlar den här debatten om migrationsdomstolarnas handläggningstider. Man måste ju se att det kraftiga mottagande som vi hade under några år i mitten på 2010-talet såklart påverkade det systemet.

Vi ser i den rapport som är föremål för debatten just nu att nivåerna är på väg ned och att det börjar bli en bättre situation. Då tycker jag väl att det är en god sak att låta se vad som sker nu och om det blir bättre.

Vi kommer att lägga om migrationspolitiken i Sverige, vilket förmodligen kommer att leda till ett lägre asylmottagande. Blir det ett lägre asylmottagande kommer vi också sannolikt att ha lägre belastning på migrationsdomstolarna. Vi kan väl börja med att se vart det här tar vägen innan vi börjar styra domstolarna alltför mycket. Det är också det vi föreslår när vi yrkar bifall till utskottets förslag.

Fru talman! Vi behandlar i dag regeringens skrivelse angående Riksrevisionens rapport *I väntan på dom – migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål*. Det första som bör sägas i detta sammanhang är att läsningen av den nämnda rapporten utgör en mycket sorglig övning.

I grunden handlar det om människor som kan komma att behöva vänta i flera år på att deras ärenden blir färdigbehandlade av migrationsdomstolarna. Det är både orimligt och omänskligt. Det står dessutom helt i konflikt med intentionerna i den reform som infördes 2006, vars deklarerade syfte var att skapa en rättssäker och skyndsam hantering av överklagandena i de asylrelaterade tillståndsmålen.

Ett exempel på hur väntetiderna kan se ut är Migrationsdomstolen i Göteborg, där det enligt Riksrevisionens rapport tar i genomsnitt 800 dagar innan en muntlig förhandling hålls – 800 dagar! Lite bättre är läget vid Migrationsdomstolen i Malmö, där genomsnittet ligger på 400 dagar. I Stockholm och Luleå tar det i genomsnitt mellan 150 och 200 dagar. De genomsnittliga väntetiderna innan man får ett avgörande från respektive migrationsdomstol är givetvis längre än de ovan nämnda, som gäller bara en etapp av denna så utdragna process.

Fru talman! Denna trista verklighet rimmar mycket illa med det av regeringen fastställda målet för migrationsdomstolarna om att 90 procent av asylmålen ska avgöras inom fyra månader. Avståndet mellan dikt och verklighet är i detta fall så stort att den förra regeringen enligt Riksrevisionens rapport valde att omformulera detta mål och säga att det bör ”betraktas som en målbild, snarare än ett krav”. Här befinner vi oss, fru talman, i drömmarnas och utopiernas värld, där det kreativa språkbruket är avsett att dölja ett uppenbart politiskt misslyckande.

Det är sant att migrationskrisen 2015, med en stor ökning av överklagandena till migrationsdomstolarna från och med 2017, har spelat en väsentlig roll i uppkomsten av en så oacceptabel situation. Men som Riksrevisionens rapport med rätta påpekar var migrationsdomstolarnas måloppfyllelse långt ifrån tillfredsställande även före 2015. Påfrestningarna eller rent av lidandet för de personer som under flera år måste leva i detta plågsamma limbo kan inte nog betonas.

Dessutom är de orimligt långa väntetiderna kostsamma för samhället. Och än viktigare: De kan bidra till att utgången av ärendet påverkas.

Inför konstaterandet av dessa brister och problem inställer sig frågan om de föregående regeringarnas ansvar i sammanhanget. Riksrevisionens kritiska anmärkningar i detta avseende är värda att upprepas och understrykas. Riksrevisionen konstaterar ordagrant följande.

För det första skriver man att ”regeringen har brustit i att skapa förutsättningar för en långsiktigt stabil kompetensförsörjning vid migrationsdomstolarna.”

För det andra skriver man att ”mot bakgrund av att endast Migrationsdomstolen i Stockholm har varit i närheten av att nå målet även före ökningen av antalet asylmål, och då domstolarnas egna verksamhetsmål ofta kraftigt avviker från regeringens, bedömer Riksrevisionen att målet inte kan anses samspela med tillgängliga resurser.”

Fru talman! Med tanke på dessa påpekanden är det glädjande att konstatera att den nya regeringen i budgetpropositionen har uppmärksammat migrationsdomstolarnas problematiska läge och föreslagit en ökning med 8,3 procent för 2023 i jämförelse med anslaget för 2022. Det beräknade anslaget för 2024 och 2025 ökar ännu mer och motsvarar en ökning på drygt 20 procent i förhållande till nivån 2022.

Fru talman! Med dessa anmärkningar om de föregående regeringarnas sätt att hantera denna fråga anser jag att vi, enligt utskottets förslag, kan lägga regeringens skrivelse till handlingarna och samtidigt avslå yrkandena i följdmotionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.01 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU3 Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU4 Stärkt system för samordningsnummer

Punkt 3 (Tilldelning av samordningsnummer till asylsökande)

1. utskottet

2. res. 2 (V, MP)

Votering:

261 för utskottet

37 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 62 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 14 L

För res. 2: 1 SD, 21 V, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 5 (Undantag från underrättelseskyldighet)

1. utskottet

2. res. 4 (V, MP)

Votering:

262 för utskottet

36 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 14 L

För res. 4: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Lagring av biometriska data)

1. utskottet

2. res. 5 (C)

Votering:

279 för utskottet

19 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 21 V, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 5: 19 C

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU6 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden

Punkt 5 (Lagvalsregler)

1. utskottet

2. res. 4 (V, MP)

Votering:

262 för utskottet

36 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 14 L

För res. 4: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 6 (Övrigt om genomförandet av direktivet)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

277 för utskottet

21 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 5: 21 V

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (V, C, MP)

Votering:

244 för utskottet

54 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 16 KD, 1 MP, 14 L

För res. 1: 21 V, 19 C, 14 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Emma Nohrén (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Krav på heltidsanställning)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

277 för utskottet

21 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res. 2: 21 V

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

SfU7 Riksrevisionens rapport om digitala läkarbesök och hyrläkare i sjukskrivningsprocessen

Punkt 1 (Uppföljning av Socialstyrelsens arbete med beslutsstödet)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

234 för utskottet

64 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 58 M, 21 V, 19 C, 16 KD, 15 MP, 14 L

För res.: 1 S, 63 SD

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Olle Thorell (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Prot. 2022/23:28

30 november

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU8 Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål

Punkt 1 (Domstolarnas handläggningstider i asylmål)

1. utskottet

2. res. (V, MP)

Votering:

262 för utskottet

36 för res.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 SD, 58 M, 19 C, 16 KD, 14 L

För res.: 21 V, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 10 SD, 10 M, 3 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 2 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2022/23:26 Verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under helåret 2021 och första halvåret 2022

EU-dokument

COM(2022) 666 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning och om upphävande av kommissionens förordning (EG) nr 2246/2002

COM(2022) 667 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om formskydd (omarbetning)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 november

2022/23:60 Situationen för utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden

av *Sofia Amloh* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:61 Förvaltningen av varg

av *Tomas Kronståhl* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 november

2022/23:91 Nivån på arbetslösheten

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:92 Höjd EU-skatt på snus

av *Peder Björk* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 30 november

2022/23:63 Stängning av oövakade järnvägsövergångar

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:71 Erkännande av Israels kontroll över Golan

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:72 Tillbakadragande av erkännandet av Palestina som stat

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:78 Ersättningsfärja från Öland i händelse av brostopp

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 26 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 72 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.01 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 3 Val av extra suppleanter	1
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7 Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar	2
Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU3	2
Anf. 1 MATHIAS TEGNÉR (S)	2
Anf. 2 YASMINE ERIKSSON (SD)	4
Anf. 3 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	5
Anf. 4 YASMINE ERIKSSON (SD) replik	5
Anf. 5 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	6
Anf. 6 YASMINE ERIKSSON (SD) replik	6
Anf. 7 CRISTER CARLSSON (M)	6
(Beslut fattades under § 13.)	7
§ 8 Stärkt system för samordningsnummer	7
Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU4	7
Anf. 8 SOFIE ERIKSSON (S)	7
Anf. 9 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	8
Anf. 10 DAVID LÅNG (SD)	10
Anf. 11 HELENA VILHELMSSON (C) replik	12
Anf. 12 DAVID LÅNG (SD) replik	12
Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C) replik	13
Anf. 14 DAVID LÅNG (SD) replik	13
Anf. 15 HELENA VILHELMSSON (C)	13
Anf. 16 BORIANA ÅBERG (M)	15
Anf. 17 MARIELLE LAHTI (MP)	16
Anf. 18 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	17
Anf. 19 CECILIA RÖNN (L)	18
(Beslut fattades under § 13.)	18
§ 9 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden	18
Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU6	18
Anf. 20 ÅSA ERIKSSON (S)	18
Anf. 21 LORENA DELGADO VARAS (V)	20
Anf. 22 ANETTE RANGDAG (SD)	22
Anf. 23 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	23
Anf. 24 ULRIKA LILJEBERG (C)	24
Anf. 25 LILI ANDRÉ (KD)	25
Anf. 26 VASILIKI TSOUPAKI (V)	26
Anf. 27 ÅSA ERIKSSON (S) replik	28
Anf. 28 VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	28
Anf. 29 ÅSA ERIKSSON (S) replik	28
Anf. 30 VASILIKI TSOUPAKI (V) replik	29

Anf. 31 ANN-CHARLOTTE HAMMAR	
JOHNSSON (M) replik	29
Anf. 32 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	30
Anf. 33 ANN-CHARLOTTE HAMMAR	
JOHNSSON (M) replik	30
Anf. 34 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik.....	31
Anf. 35 AMANDA LIND (MP).....	31
(Beslut fattades under § 13.).....	34
§ 10 Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare.....	34
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU9	34
Anf. 36 ZARA LEGHISSA (S).....	34
Anf. 37 TONY HADDOU (V) replik.....	36
Anf. 38 ZARA LEGHISSA (S) replik.....	36
Anf. 39 TONY HADDOU (V) replik.....	37
Anf. 40 ZARA LEGHISSA (S) replik.....	37
Anf. 41 TONY HADDOU (V)	37
Anf. 42 OLA MÖLLER (S) replik	39
Anf. 43 TONY HADDOU (V) replik.....	40
Anf. 44 OLA MÖLLER (S) replik	40
Anf. 45 TONY HADDOU (V) replik.....	41
Anf. 46 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	41
Anf. 47 TONY HADDOU (V) replik.....	43
Anf. 48 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	43
Anf. 49 TONY HADDOU (V) replik.....	44
Anf. 50 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	44
Anf. 51 JONNY CATO (C) replik	44
Anf. 52 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	45
Anf. 53 JONNY CATO (C) replik	45
Anf. 54 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik.....	45
Anf. 55 JONNY CATO (C).....	46
Anf. 56 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	47
Anf. 57 JONNY CATO (C) replik	49
Anf. 58 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	49
Anf. 59 JONNY CATO (C) replik	50
Anf. 60 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	50
Anf. 61 ANDERS YGEMAN (S) replik	51
Anf. 62 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	51
Anf. 63 ANDERS YGEMAN (S) replik	52
Anf. 64 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	52
Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	53
Anf. 66 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	54
Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	56
Anf. 68 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	56
Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	57
Anf. 70 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	57
Anf. 71 MAURICIO ROJAS (L)	57
Anf. 72 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	59
Anf. 73 MAURICIO ROJAS (L) replik	59
Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	60
Anf. 75 MAURICIO ROJAS (L) replik	60
(Beslut fattades under § 13.).....	60

§ 11 Riksrevisionens rapport om digitala läkarbesök och hyrläkare i sjukskrivningsprocessen.....	61
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU7	61
Anf. 76 JESSICA RODÉN (S).....	61
Anf. 77 MONA OLIN (SD)	62
(Beslut fattades under § 13.)	62
§ 12 Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål.....	63
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU8	63
Anf. 78 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	63
Anf. 79 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	64
Anf. 80 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	64
Anf. 81 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	65
Anf. 82 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	65
Anf. 83 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	65
Anf. 84 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	67
Anf. 85 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	67
Anf. 86 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD) replik	68
Anf. 87 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	68
Anf. 88 MAGNUS RESARE (M).....	68
Anf. 89 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	69
Anf. 90 MAGNUS RESARE (M) replik.....	70
Anf. 91 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	70
Anf. 92 MAGNUS RESARE (M) replik.....	70
Anf. 93 MAURICIO ROJAS (L)	71
(Beslut fattades under § 13.)	72
Ajournering.....	72
Återupptaget sammanträde.....	72
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	72
SkU3 Rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar	72
SkU4 Stärkt system för samordningsnummer	72
NU6 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden	73
SfU9 Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare	74
SfU7 Riksrevisionens rapport om digitala läkarbesök och hyrläkare i sjukskrivningsprocessen.....	74
SfU8 Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål.....	75
§ 14 Bordläggning.....	75
§ 15 Anmälan om interpellationer	76
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	76
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	76
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.11.	77